ŞTEFAN DINCESCU

SINTAXA FRAZEI

gramatica limbii române

Scanned with OKEN Scanner

Coperta : CRISTIAN DRAGOMIR

ISBN 973-9150-36-5

Scanned with OKEN Scanner

ŞTEFAN DINCESCU

SINTAXA FRAZEI

GRAMATICA LIMBII ROMÂNE

Prefaţă de EUGEN BUDĂU

Scanned with OKEN Scanner

Dedic această carte soției mele FLORENTINA, pentru ajutor și răbdare.

MOTTO:

„Gramatica se elaborează conform textelor și nu textele conform gramaticii.

Acest lucru trebuie să-l aibă în vedere și cei care fac gramaticile, dar și cei care scriu texte".

(Constantin Tsatsos,
Aforisme și cugetări)

Scanned with OKEN Scanner

ÎN LOC DE PREFAȚĂ

Pe ȘTEFAN DINCESCU (pseudonimul lui ȘTEFAN DINCĂ, profesor la ȘCOALA NR.1 din BACĂU) îl cunoșteam din debutul liric colectiv de la Editura Cartea Românească (1988, cf. antologia Prier). Îl cunoșteam din singularul debut editorial : volumul de versuri Turnir cu Demostene (Editura Eminescu, 1991). Îl cunoșteam din spectaculara carte de poezii, având un titlu insolit : Viață în pielea goală (Editura Plumb, Bacău, 1993), căreia i-am scris și prefața. Cu atât ni se pare mai incitant prezentul op de gramatică practică, semn că poetul nu și-a abandonat vocația de magister, el însuși fiind format profesional la o școală universitară solidă, precum a fost și cred că mai este școala craioveană.

Ceva-ceva din specificul liricii sale se regăsește și în cele peste două sute de pagini de sintaxa frazei. E vorba, în primul rând, de nonconformism ca stare existențială. Profesorul a vrut să-și demonstreze și să ne demonstreze că poate elabora o astfel de lucrare. Nonconformismul din poezia dinamitardă a lui ȘTEFAN DINCESCU s-a convertit într-o operă de evidență depoetizare a elementelor constitutive ale eului său creator. Mai altfel spus, avem în față imaginea unui poet care se defulează și-n acest mod. Aș adăuga, întru complinirea considerentelor de natură psihologică care au motivat, poate, redactarea până la urmă a cărții, și obstinația tipic oltenească. Fără ea și fără încurajarea unui număr restrâns de prieteni (editorul, redactorul de carte, soția poetului), Sintaxa frazei n-ar fi ajuns în această formă la cititori.

Scanned with OKEN Scanner

„Sintaxa frazei“ propune mai multe tipuri de „lecturi“. Cred că poate fi citită cu maxim interes de profesorii gimnaziști, adică de cei cărora le este destinată în principal. Terminologia științifică modernă invită, desigur, la reflecție și, finalmente, la situarea româniștilor din școli pe poziții accentuat critice față de programele școlare în vigoare și față de manuale, dacă nu au făcut aceasta până acum, chiar dacă aparțin încă tranziției. Din acest punct de vedere, „Sintaxa frazei“ anticipează destule aspecte novatoare ale noilor programe de limba română ce vor sta la baza manualelor alternative. În acest context, exemplificăm doar prin elementul regent specific subordonatei completive indirecte, care poate fi (în ordinea expusă de autor) : un verb personal și intranzitiv, un verb monotranzitiv la diateza activă cu complement direct, un verb monotranzitiv (la mod personal ori nepersonal) intranzitivizat prin diateza pasivă, un verb monotranzitiv (la mod personal ori nepersonal) intranzitivizat prin diateza reflexivă cu pronume în acuzativ, o locuțiune verbală monotranzitivă cu substantiv în acuzativ fără de prepoziție, un verb monotranzitiv sau bitranzitiv folosit absolut, un adjectiv propriu-zis, un adjectiv participal sau o locuțiune adjectivală, un adverb nepredicativ și, în sfârșit, o interjecție intranzitivă.

Gramaticienii specializați pot avea în conținutul cărții unele puncte de controversă. Universitarul ieșean C. Dimitriu, exemplificând verbele cu valoare copulativă, în dreptul lui *a deveni* precizează în paranteză : „în limba literară este întotdeauna copulativ“ (cf. Gramatica limbii române explicată. Sintaxa, Iași, Editura Junimea, 1982, p. 199). Ștefan Dincescu vine cu un exemplu ce infirmă afirmația de dinainte, situând verbul în cauză și în categoria celor predicative : „Într-o lume în care totul *devine*, ea crede că poate rămâne aceeași“. Lectura cărții, din acest unghi de vedere, va fi una implicată și, de aici, polemică.

„Sintaxa frazei“ se adresează, cu un incontestabil profit instructiv în partea ei practică, mai ales elevilor

Scanned with OKEN Scanner

din clasele terminale ale ciclului gimnazial, precum și elevilor din liceu care se pregătesc pentru examenele de admitere în facultăți cu probe de limba română.

Fiecare propoziție subordonată este prezentată, aproape invariabil, pe baza unei scheme cu următoarea structură (în cazul ATRIBUTIVEI) : Definiție, întrebări ; Regenții propoziției subordonate atributive ; Tipuri de propoziții atributive ; Relatorii propoziției subordonate atributive ; Modurile verbale din propoziția subordonată atributivă ; Topica și punctuația ; Propoziția subordonată atributivă (fraze rezolvate).

Însăși ordinea de prezentare a propozițiilor necircumstanțiale constituie un element surpriză, autorul preferând să înceapă cu ATRIBUTIVĂ, continuând cu COMPLETIVA DIRECTĂ și INDIRECTĂ și terminând cu PREDICATIVA și SUBIECTIVA, ilustrând astfel principiul pedagogic al accesibilității, o logică firească — de la simplu la complex, în ceea ce privește valoarea subordonatelor, cu care sunt de acord.

Pentru publicul larg, cartea poate însemna o lectură detașată, fie și datorită faptului că autorul a inserat, întru ilustrarea aspectelor de ordin teoretic, texte literare absolut noi, de scriitori mai puțin abordați pentru aceasta : N. Iorga, O. Ghibu, Petre Țuțea, N. Steinhardt, C. Noica, E. Cioran, Leonida Lari, Nicolae Dabija, Grigore Vieru ș.a.m.d. Riscând într-un fel, din motive lesne de înțeles, profesorul Ștefan Dincescu lansează spre analiză sintactică texte traduse din mari scriitori ai lumii, de la Montaigne, Balzac și Voltaire până la Whitman. Se observă în acest caz propensiunea către fraza sentențioasă, construită extrem de precis, fără nuanțe de interpretare.

Această carte de gramatică se așază, cu siguranță, prin modul ei de concepere, prin soliditatea informațiilor și noutatea textelor, în raftul de referință al contribuțiilor profesorilor băcăuani în domeniul lingvisticii, al istoriei și criticii literare din ultimul timp.

Eugen BUDĂU

Scanned with OKEN Scanner

PRELIMINARII

Analiza sintactică a unei fraze se realizează în etape succesive : I) identificăm predicatele, apoi le subliniem ; II) identificăm relatorii coordonatori, indicându-i prin două paralele verticale, și relatorii subordonatori, indicându-i prin încercuire ori prin aldine (litere îngroșate) ; III) segmentăm fraza și îi numerotăm propozițiile ; IV) îndentificăm regenții subordonatelor (T.R.) ; V) facem schema prin care precizăm tipurile de propoziții și raporturile sintactice dintre ele.

Între propozițiile unei fraze există raporturi de coordonare și/sau de subordonare ; propozițiile coordonate sunt de același fel, principale ori subordonate cu același regent, dar și diferite. Coordonarea se realizează prin parataxă (juxtapunere) și prin hipotaxă (joncțiune) ; relatorii coordonatori sunt : a) *COPULATIVI* (conjuncțiile *și, iar* = și, locuțiunea conjucțională *precum* și, formulele coordonatoare corelative cu sens copulativ *nu numai... ci și, nu numai că... dar și, atât... cât și)* ; b) *ADVERSATIVI* (conjuncțiile *dar, iar, însă, ci, or, și*=dar, locuțiunea conjuncțională *numai că* ; c) *DISJUNCTIVI* (conjuncțiile *sau, ori,* singure sau repetate în fața fiecărei propoziții, conjuncția *fie,* exclusiv repetată în fața fiecărei propoziții) ; d) *CONCLUSIVI* (conjuncțiile *deci, și* = deci, locuțiunile conjuncționale *prin urmare, în concluzie, în consecință, care va să zică, drept care, drept urmare*) ; e) *ALTERNATIVI* (adverbele perechi *aici..., aici, acum..., acum, ba..., ba, când..., când).*

Subordonarea se realizează prin parataxă (juxtapunere) și prin hipotaxă (joncțiune) ; subordonarea prin parataxă are o frecvență foarte redusă în frază ; în subordonarea prin hipotaxă se operează cu relatori monovalorici (R.M.) și polivalorici (R.P.). Relatorii subordonatori monovalorici sunt : a) locuțiunile conjuncționale *după ce, îndată ce,*

Scanned with OKEN Scanner

de îndată ce, imediat ce, până ce, până să, înainte să, înainte ca... să pentru SUBORDONATA TEMPORALĂ ; b) locuțiunea conjuncțională *pentru ca (...) să* pentru SUBORDONATA DE SCOP ; c) conjuncțiile *căci, deoarece, fiindcă, întrucât* și locuțiunile conjuncționale *din cauză că, din pricină că, pe motiv că, de vreme ce, din moment ce, pentru că, mai ales că, o dată ce* pentru SUBORDONATA CAUZALĂ ; d) locuțiunile conjuncționale *în caz că, în caz de, în caz dacă, la caz că* pentru SUBORDONATA CONDIȚIONALĂ ; e) conjuncția *încât* pentru SUBORDONATA CONSECUTIVĂ ; f) conjuncția *deși,* locuțiunile conjuncționale *cu toate că, măcar că, măcar să, chiar dacă, chiar de, chiar să, chit că* pentru SUBORDONATA CONCESIVĂ.

Relatorii subordonatori polivalorici sunt : a) conjuncții și locuțiuni conjuncționale (că, dacă, de, să, ca să, până, câtă vreme, cât timp, în timp ce, în vreme ce, de câte ori, fără să, ca și cum, ca și când, de parcă etc.) ; b) adverbe relative (unde, când, cum, cât, încotro, dincotro) ; c) adverbe interogative (unde ?, când ?, cum ?, cât ?, încotro ?, dincotro ?) ; d) adverbe nehotărâte (oricând, oricum, oricât, oriunde) ; e) pronume relative (de, care, cine, ce, cât, cel ce, ceea ce, a câta, al câtelea) ; f) adjective pronominale relative (care, cât, ce, a câta, al câtelea, ce fel de) ; g) pronume interogative (care ?, cine ?, ce ?, cât ?, cel ce ?, ceea ce ?, a câta ?, al câtelea ?) ; h) adjectivele pronominale interogative (care ?, ce ?, cât ?, a câta ?, al câtelea ?, ce fel de ?) ; i) pronume nehotărâte cu funcție de relație (oricare, oricine, orice, oricât) ; î) adjective pronominale nehotărâte cu funcție de relație (oricare, orice, oricât).

Regenții propozițiilor subordonate sunt : „... toate părțile de vorbire care au autonomie semantică, se integrează într-o unitate de rang superior pe baza unei relații și actualizează o funcție sintactică : substantivul, adjectivul, pronumele, numeralul, verbul, unele adverbe și o parte din interjecții ; spectrul de subordonare este condiționat de capacitatea expansivă a fiecărei părți de vorbire cu statut de regent sau, cum se mai spune, de capacitatea selectivă." (Ion Diaconescu, *Probleme de sintaxă a limbii române actuale)*

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚII SUBORDONATE NECIRCUMSTANȚIALE

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ ATRIBUTIVĂ (Atr.)

A) DEFINIȚIE, ÎNTREBĂRI

Se numește propoziție atributivă acea subordonată care într-o frază se realizează ca atribut al unei părți de vorbire (substantiv, pronume ori numeral) din regentă.

Pipăit [1] / **care** să se pipăie pe sine [2] / nu există [1] /, gust [3] / **care** să se guste pe sine [4] / nu există [3] / | și |, vai, mai ales alergarea [5] / **care** să se alerge pe sine [6] / nu există [5] /.

(Nichita Stănescu, Fiziologia poeziei)

1. Pipăit... nu există = propoziție principală.
2. care să se pipăie pe sine = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
3. gust... nu există = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
4. care să se guste pe sine = propoziție subordonată atributivă / 3 /.
5. și, vai, mai ales alergarea... nu există = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 3.
6. care să se alerge pe sine = propoziție subordonată atributivă / 5 /.

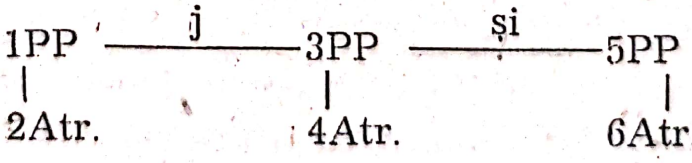

Scanned with OKEN Scanner

Întrebările : al (a, ai, ale) cui ?, care ?, ce fel de ?, câți ?, câte ? se adresează termenului regent al propoziției subordonate atributive.

B) REGENȚII PROPOZIȚIEI SUBORDONATE ATRIBUTIVE

Subordonatele atributive determină substantive, pronume ori numerale incluse în structura propozițiilor regente.

a) Sunt indivizi [1] / **care** nu dorm liniștiți decât pe căpătâi umplut cu pene smulse din aripile privighetorii [2] /.

(Grigore Vieru, Rădăcina de foc)

1. Sunt indivizi = propoziție principală.
2. care nu dorm liniștiți decât pe căpătâi umplut cu pene smulse din aripile privighetorii = propoziție subordonată atributivă / 1 /.

1PP T.R. — substantivul indivizi.
|
2Atr.

b) Înțelepciunea nu e ceva [1] / **care** se învață [2] / ; e ceva [3] / **care** se trezește [4] /.

(Constantin Noica, Carte de înțelepciune)

1. Înțelepciunea nu e ceva = propoziție principală.
2. care se învață = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
3. e ceva = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
4. care se trezește = propoziție subordonată atributivă / 3 /.

1PP —— j ——— 3PP T.R. — pronumele nehotărât ceva.
| |
2Atr. 4Atr.

c) Vai de doi [1] / **ce** se iubesc [2] /
| Și |-ntre ei nu îndrăznesc [3] /.

(Mihai Eminescu, Literatură populară)

1. [e] Vai de doi = propoziție principală.

Scanned with OKEN Scanner

2. ce se iubesc = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
3. Și [care] -ntre ei nu îndrăznesc = propoziție subordonată atributivă / 1 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 2.

T.R. — numeralul cardinal (de) doi.

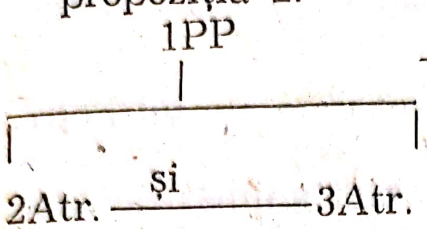

C) TIPURILE DE PROPOZIȚII ATRIBUTIVE

1. Atributiva determinativă

Atributivele determinative se subordonează propozițiilor regente caracterizate prin insuficiență semantică, fiindu-le indispensabile.

Tristețea este o țară [1] / care a plecat din propria sa țară [2] /.

Ea este ca un inorog [1] / care a părăsit inorogul privind inorogul [2] /.

(Nichita Stănescu, Fiziologia poeziei)

1. Tristețea este o țară = propoziție principală.
2. care a plecat din propria sa țară = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
1. Ea este ca un inorog = propoziție principală.
2. care a părăsit inorogul privind inorogul = propoziție subordonată atributivă / 1 /.

1PP
2Atr. (determinativă)

1PP
2Atr. (determinativă)

Între atributivele determinative și regentele lor nu se întrebuințează virgula.

II. Atributiva explicativă

Atributivele explicative se subordonează regentelor suficiente semantic, prezența lor nefiind absolut necesară în frază.

Atributivele explicative determină substantive proprii, substantive comune indicând gradul de rudenie, ar-

Scanned with OKEN Scanner

ticulate hotărât (tata, mama, unchiul etc.), substantive cu determinant adjectival (trist, biet, rațional, vorbitor).

a) Fără Dumnezeu, omul rămâne un biet animal rațional și vorbitor [1] /, **care** vine de nicăieri [2] / | și | merge nicăieri [3] /.

(Petre Țuțea, 321 de vorbe memorabile ale lui Petre Țuțea)

1. Fără Dumnezeu , omul rămâne un biet animal rațional și vorbitor = propoziție principală.
2. care vine de nicăieri = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
3. și [care] merge nicăieri = propoziție atributivă / 1 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 2.

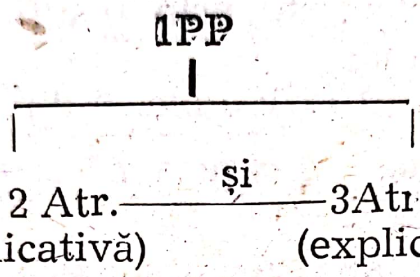

b) Mă simt asemeni unui vultur trist [1] /, **care** înălțat la zenit urinează asupra veacului douăzeci cu dispreț creștin [2] /.

(Petre Țuțea, 321 de vorbe memorabile ale lui Petre Țuțea)

1. Mă simt asemeni unui vultur trist = propoziție principală.
2. care înălțat la zenit urinează asupra veacului douăzeci cu dispreț creștin = propoziție subordonată atributivă / 1 /.

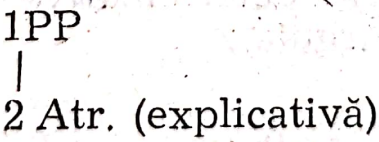

Propozițiile atributive explicative se izolează prin virgulă de regentele lor.

III. Atributiva apozitivă

Determină un substantiv, un pronume ori un numeral, un verb sau un adverb din propoziția regentă ; uneori se referă la o propoziție întreagă, chiar la o frază :

se introduce prin relatori polivalorici, neexcluzându-se juxtapunerea ei ; se izolează prin două puncte de propoziția regntă, dar și prin virgulă.

Totuna-i [1] / ce faci [2] / :

Sau culci pe bogați [3] /, | sau | scoli pe săraci [4] /.

(Tudor Arghezi, Versuri)

1. Totuna-i = propoziție principală.
2. ce faci = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.
3. Sau culci pe bogați = propoziție subordonată atributivă apozitivă, juxtapusă regentei 2.
4. sau scoli pe săraci = propoziție subordonată atributivă apozitivă, coordonată disjunctiv (sau) cu propoziția 3, juxtapusă regentei 2.

T.R. — pronumele relativ ce.

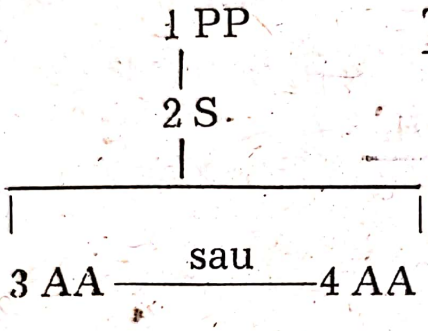

D) RELATORII PROPOZIȚIEI SUBORDONATE ATRIBUTIVE

În raportul de subordonare atributivă funcționează totdeauna numai relatori polivalorici, unii asociindu-se frecvent cu o prepoziție :

a) conjuncții subordonatoare (că, dacă, de, cum că, să, ca... să) ;

b) pronume relative (care, cine, ce, cât, cel ce, ceea ce, a câta, al câtelea, de) ;

c) adjective pronominale relative (care, ce, cât, a câta, al câtelea, ce fel de) ;

d) pronume interogative (care ?, cine ?, ce ?, cât ?, cel ce ?, ceea ce ?, a câta ?, al câtelea ?) ;

e) adjective pronominale interogative (care ?, ce ?, cât ?, a câta ?, al câtelea ?, ce fel de ?) ;

f) adverbe relative (unde, când, cum, cât, încotro, dincotro) ;

Scanned with OKEN Scanner

g) adverbe interogative (unde ?, când ?, cum ?, cât ?, încotro ?, dincotro ?) ;

h) pronume nehotărâte cu funcții de relație (oricare, oricine, orice, oricât) ;

i) adjective pronominale nehotărâte cu funcție de relație (oricare, orice, oricât).

a) Poetul pescuiește în pârâul [1] / **care** trece prin el [2] /.

(Proverb polonez)

1. Poetul pescuiește în pârâul = propoziție principală.
2. care trece prin el = propoziție subordonată atributivă / 1 /.

1 PP — R.P. — pronumele relativ care.
|
2 Atr.

b) Frunzuliță de-alămâie,
La Iești la mitropolie
Este-un pisaraș [1] / **de** scrie [2] /,
Toată ziua scrie cărți [3] /;
Noaptea le pune peceți [4] /,
Le trimite-n toate părți [5]/.

(Mihai Eminescu, Literatură populară).

1. Frunzuliță de-alămâie, / La Iești la mitropolie / Este-un pisaraș = propoziție principală.
2. de scrie = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
3. Toată ziua scrie cărți = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
4. Noaptea le pune peceți = propoziție principală, juxtapusă propoziției 3.
5. Le trimite-n toate părți = propoziție principală, juxtapusă propoziției 4.

1 PP —j— 3 PP —j— 4 PP —j— 5 PP
|
2 Atr.

R.P. — pronumele relativ de, având funcția sintactică de subiect în propoziția 2.

c) Furtuna este marea [1] / **în care** se scaldă muntele [2] /.

(Grigore Vieru, Rădăcina de foc)

Scanned with OKEN Scanner

1. Furtuna este marea = propoziție principală.
2. în care se scaldă muntele = propoziție subordonată atributivă / 1 /.

1 PP — R.P. — locuțiunea conjuncțională în care.
|
2 Atr.

d) Grecii au fost niște semiți [1] / ce se ignorau [2] /.

(Constantin Noica, Carte de înțelepciune)

1. Grecii au fost niște semiți = propoziție principală.
2. ce se ignorau = propoziție subordonată atributivă / 1 /.

1 PP — RP. — pronumele relativ ce.
|
2 Atr.

e) Țara [1] / unde -i bun tutunul [2] /
Avea proști unul și unul [1] /.

(Tudor Arghezi, Versuri)

1. Țara... Avea proști unul și unul = propoziție principală.
2. unde-i bun tutunul = propoziție subordonată atributivă / 1 /.

1 PP — R.P. — adverbul relativ unde.
|
2 Atr.

E) MODURILE VERBALE DIN PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ ATRIBUTIVĂ

Propozițiile subordonate atributive se formează cu indicativul sau conjunctivul, cu condiționalul-optativ ori prezumtivul, însă niciodată nu se construiesc cu verbe la modul imperativ.

F) TOPICA PROPOZIȚIEI SUBORDONATE ATRIBUTIVE, PUNCTUAȚIA

Propozițiile subordonate atributive apar după termenul determinat ori se intercalează între componenții regentelor, dar nu este posibilă antepunerea lor.

Scanned with OKEN Scanner

a) Nu există singurătate [1] / în care n-ar mai fi cineva [2] /.

(Grigore Vieru, Rădăcina de foc)

1. Nu există singurătate = propoziție principală.
2. în care n-ar mai fi cineva = propoziție subordonată atributivă / 1 /, postpusă regentei 1.

1 PP
|
2 Atr.

b) Zidul [1] / în care m-ai îngropat [2] /
E-nălțat pe-o idee [1] /. (Leonida Lari, Dulcele foc)

1. Zidul... E-nălțat pe-o idee = propoziție principală.
2. în care m-ai îngropat = propoziție subordonată atributivă /1/, intercalată între formativii regentei.

1 PP
|
2 Atr.

În ceea ce privește punctuația acestei subordonate, când am descris tipurile de atributive, am specificat-o și am exemplificat, de aceea nu mai revenim asupra ei.

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ ATRIBUTIVĂ
(Fraze rezolvate)

I) Ignoranța [1] / **care** se cunoaște pe sine însăși [2] /, **care** se judecă [3] / | și | **care** se condamnă [4] / nu mai e o ignoranță totală [1] /.

(Montaigne, Aforisme)

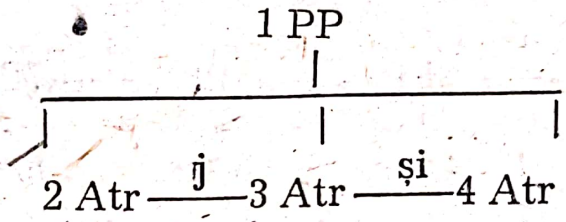

II) Un prost [1] / **care** s-a mâniat [2] / | și | **care** rămâne încă politicos [3] / e ceva [1] / **care** nu s-a mai văzut [4] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

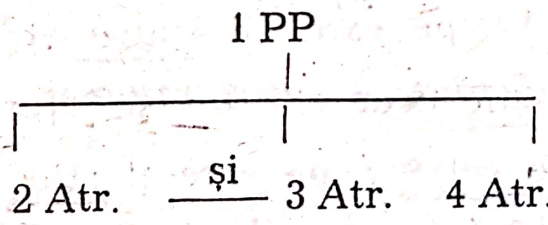

III) Izvoarele de jos sunt tot izvoarele de sus [1] /, pe care le-a primit [2] /, [pe care] le-a ascuns [3] / | și | [pe care] le-a lămurit pământul [4] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

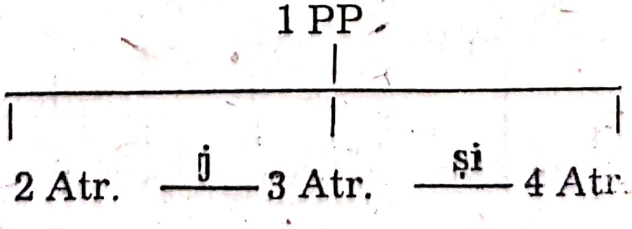

Scanned with OKEN Scanner

IV) Ardealul e leagănul [1] / care i-a ocrotit copilăria [2] /, e școala [3] / care i-a făurit neamul [4]/, e farmecul [5] / care i-a susținut viața [6] /. Ardealul e scânteia [1] / care aprinde energia [2] /, e mutilarea [3] / care strigă răzbunare [4] /, e suferința [5] / care cheamă pedeapsa [6] /, e sugrumarea [7] / care cere libertatea [8] /. Ardealul e românismul în restriște [1] /, e hotărârea [2] / care depărtează dușmanul [3] /, e viața [4] / care cheamă viața [5] /.

(Onisifor Ghibu, Oameni între oameni)

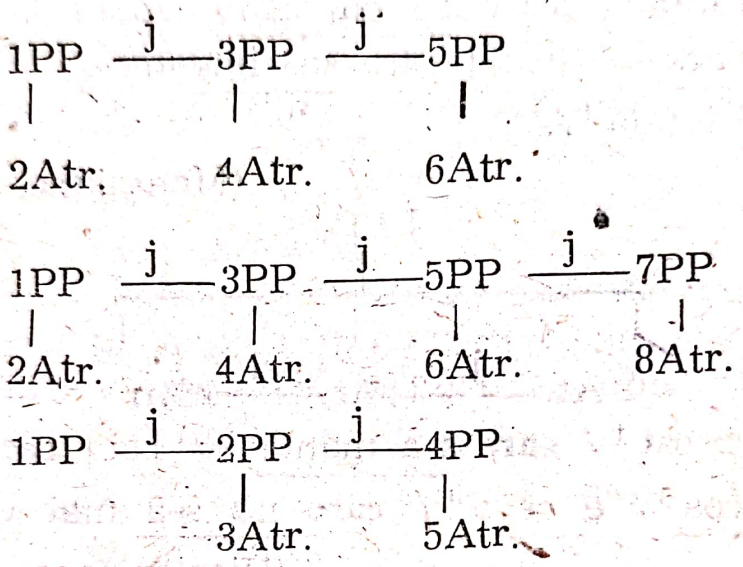

V) Unul e cel [1] / pe care îl spune el [2] /, altul e cel [3] / pe care îl știe doar el [4] / | și | [pe care] nu-l spune [5] /, altul [e cel] [6] / pe care îl știu alții despre el [7] /, altul [e cel] [8] / pe care îl știe Securitatea [9] | și | mai e un adevăr [10] / pe care nu-l știe nimeni [11] /, | dar | care va apărea prea târziu [12] / (...)

(Marin Preda, Cel mai iubit dintre pământeni, vol II)

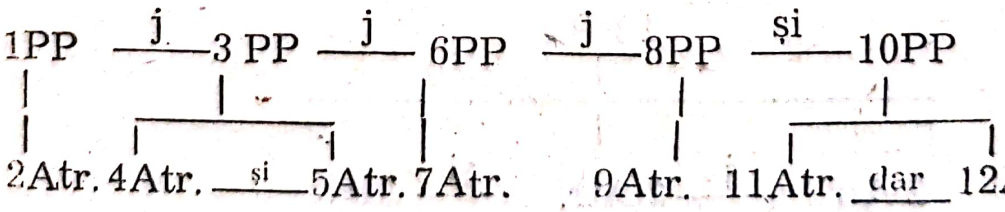

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ COMPLETIVĂ DIRECTĂ (CD)

A) DEFINIȚIE, ÎNTREBĂRI

Se numește propoziție completivă directă acea subordonată care în frază se realizează ca echivalentul complementului direct al unui verb monotranzitiv întrebuințat numai la diateza activă sau reflexivă cu pronume în dativ, al unui verb bitranzitiv întrebuințat la orice diateză, al unei interjecții predicative și tranzitive.

Propoziția subordonată completivă directă răspunde la două întrebări : pe cine ?, ce ?.

B) REGENȚII SUBORDONATEI COMPLETIVE DIRECTE

I) Verbe monotranzitive folosite la diateza activă la un mod personal

a) Nu pot [1] / să fiu [2] / | și | să nu fiu în același timp [3] /, să simt [4] | și | să nu simt [5] /.

(Voltaire, Maxime și cugetări)

1. Nu pot = propoziție principală.
2. să fiu = propoziție subordonată completivă directă /1/.
3. și să nu fiu în același timp = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 2.
4. să simt = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, juxtapusă propoziției 3.

Scanned with OKEN Scanner

5. și să nu simt = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, coordonată copulativă (și) cu propoziția 4.

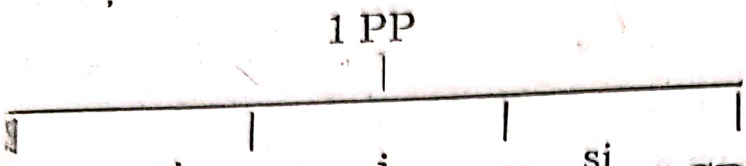

T.R. — verbul monotranzitiv nu pot.

b) Nu fă altuia [1] / ce nu ți-ar plăcea ție [2] /. Fă altuia [1] / ce ți-ar plăcea ție [2] /. Fă altuia [1] / ce i-ar plăcea lui [2] /.

(Constantin Noica, Carte de înțelepciune)

1. Nu fă altuia = propoziție principală.
2. ce nu ți-ar plăcea ție = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.

1. Fă altuia = propoziție principală.
2. ce ți-ar plăcea ție = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.

1. Fă altuia = propoziție principală.
2. ce i-ar plăcea lui = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.

1 PP — 2CD; 1 PP — 2CD; 1 PP — 2CD

T.R. — fă, întrebuințat la modul imperativ, la diateza activă.

II) Verbe monotranzitive folosite la diateza activă la un mod nepersonal

a) A dori [1] / să fii altfel [2] / este a dori [1] / să mori tu [3] / | și | să se nască altcineva [4] /.

(Garabet Ibrăileanu, Privind viața)

1. A dori... este a dori = propoziție principală.
2. să fii altfel = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.
3. să mori tu = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.

Scanned with OKEN Scanner

4. și să se nască altcineva = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 3.

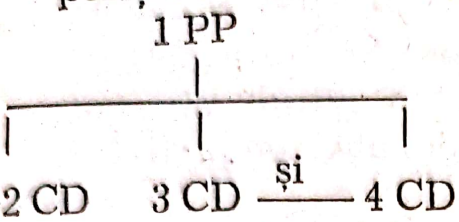

T.R. — verbul monotranzitiv a dori, întrebuințat la modul infinitiv, la diateza activă.

b) Râdem [1] /, ridicăm din umeri, văzând [2] / că zeii se insultă [3] /, se bat între ei [4] /, luptă împotriva oamenilor [5] /, sunt răniți [6] / | și | sângele curge [7] / ; e vorba de vechea teologie a Greciei și a mai tuturor popoarelor asiatice [8] /.

(Voltaire, Maxime și cugetări)

1. Râdem = propoziție principală.
2. ridicăm din umeri, văzând = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
3. că zeii se insultă = propoziție subordonată completivă directă / 2 /.
4. [că] se bat între ei = propoziție subordonată completivă directă / 2 /, juxtapusă propoziției 3.
5. [că] luptă împotriva oamenilor = propoziție subordonată completivă directă / 2 /, juxtapusă propoziției 4.
6. [că] sunt răniți = propoziție subordonată completivă directă / 2 /, juxtapusă propoziției 5.
7. și [că] sângele curge = propoziție subordonată completivă directă / 2 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 6.
8. e vorba de vechea teologie a Greciei și a mai tuturor popoarelor asiatice = propoziție principală, juxtapusă propoziției 2.

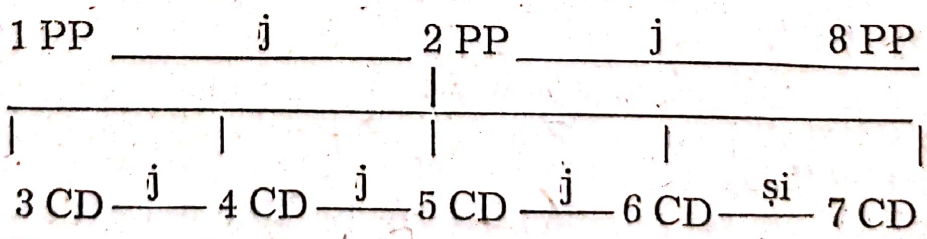

T.R. — verbul monotranzitiv văzând, întrebuințat la modul gerunziu, la diateza activă.

c) Este demn de remarcat [1] / că romanii nu au prigonit niciodată vreun om pentru părerile lui [2] /.

(Voltaire, Maxime și cugetări)

1. Este demn de remarcat = propoziție principală.
2. că romanii nu au prigonit niciodată vreuni om pentru părerile lui = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.

1 PP T.R. — verbul monotranzitiv de remarcat, întrebuințat la modul supin, la diateza activă.
2 CD

Orice verb monotranzitiv se intranzitivizează prin utilizare la diateza pasivă; blocându-i-se tranzitivitatea, verbul nu mai primește complement direct (completivă directă).

Orice verb monotranzitiv asociat cu un pronume reflexiv în cazul acuzativ (mă, te, ne, vă, se) s-a intranzitivizat; consumându-i-se valența de tranzitivitate prin pronumele reflexiv în acuzativ, verbul respinge propoziția subordonată completivă directă.

Verbele monotranzitive întrebuințate cu pronume reflexiv în dativ acceptă complementul direct (subordonata completivă directă), deoarece pronumele reflexiv în cazul dativ nu realizează funcția sintactică de complement direct.

Mi-aș îngădui [1] / să spun [2] / că poetul este de fapt proprietatea privată a poporului său, a statului său [3] / | și | că el nu se are nici măcar pe sine [4] /.

(Nichita Stănescu, Fiziologia poeziei)

1. Mi-aș îngădui = propoziție principală.
2. să spun = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.
3. că poetul este de fapt proprietatea privată a poporului său, a statului său = propoziția subordonată completivă directă / 2 /.
4. și că el nu se are nici măcar pe sine = propoziție subordonată completivă directă / 2 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 3.

Scanned with OKEN Scanner

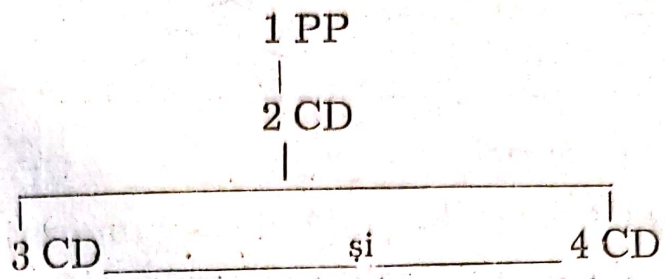

T.R. — verbul monotranzitiv mi-aș îngădui, întrebuințat la modul condițional-optativ, la diateza reflexivă cu pronume în cazul dativ.

III) Verbele bitranzitive (a asculta, a întreba, a examina, a învăța, a sfătui, a ruga, a trece) folosite la orice diateză, la mod personal ori nepersonal

a) Întreabă-mă [1] / **dacă** sunt în lună sau pe pământ [2] /, **dacă** sunt teafără sau nebună [3] /, **dacă** te-am urât [4] / | sau | **dacă** te iubesc mai mult ca oricând [5] / ?

(Mihai Eminescu, Veronica Micle, Corespondență)

1. Întreabă-mă = propoziție principală.
2. dacă sunt în lună sau pe pământ = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.
3. dacă sunt teafără sau nebună = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, juxtapusă propoziției 2.
4. dacă te-am urât = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, juxtapusă propoziției 3.
5. sau dacă te iubesc mai mult ca oricând = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, coordonată disjunctiv (sau) cu propoziția 4.

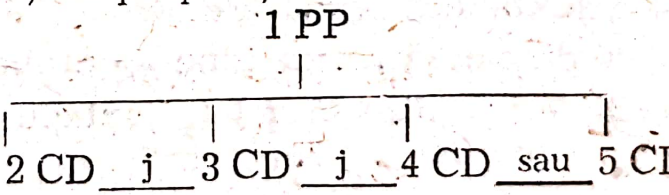

T.R. — verbul bitranzitiv întreabă, întrebuințat la modul imperativ, la diateza activă.

b) De-o viață i-o tot fi-nvățând [1] /
cum să râdă [2] /, **cum** să se-ntristeze [3] /,
cum să vadă stelele trecând
peste cerul prins în pioneze [4] /.

(Nicolae Dabija, Aripă sub cămașă)

Scanned with OKEN Scanner

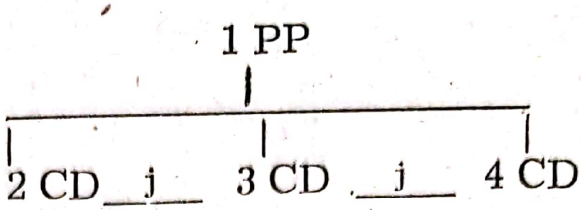

1. De-o viață i-o tot fi-nvățând = propoziție principală.
2. cum să râdă = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.
3. cum să se-ntristeze = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, juxtapusă propoziției 2.
4. cum să vadă stelele trecând / peste cerul prins în pioneze = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, juxtapusă propoziției 3.

T.R. — verbul bitranzitiv o fi-nvățând, întrebuințat la modul prezumtiv, la diateza activă.

c) Lui Mihai Eminescu să-i spui [1] / că-l doresc [2] /, că-l iubesc [3] /, că-i sunt credincioasă ca un câne [4] /, că-l sărut [5] /, că-l dezmierd [6] /, că-l rog [7] / să-mi trimită poza făgăduită și nefăgăduită [8] /.

(Mihai Eminescu, Veronica Micle, Corespondență)

1. Lui Mihai Eminescu să-i spui = propoziție principală.
2. că-l doresc = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.
3. că-l iubesc = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, juxtapusă propoziției 4.
4. că-i sunt credincioasă ca un câne = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, juxtapusă propoziției 3.
5. că-l sărut = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, juxtapusă propoziției 4.
6. că-l dezmierd = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, juxtapusă propoziției 5.
7. că-l rog = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, juxtapusă propoziției 6.
8. să-mi trimită poza făgăduită și nefăgăduită = propoziție subordonată completivă directă / 7 /.

Scanned with OKEN Scanner

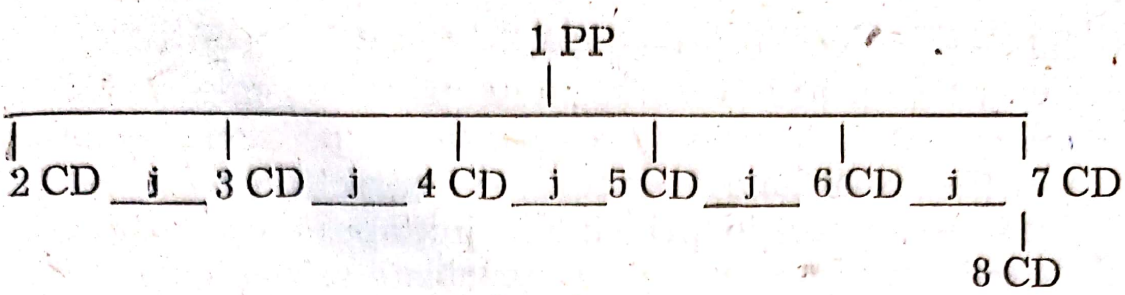

T.R. — verbul monotranzitiv să spui pentru propozițiile completive directe 2, 3, 4, 5, 6, 7 ; verbul bitranzitiv rog pentru propoziția completivă directă 8.

Verbele bitranzitive întrebuințate la diateza reflexivă cu pronume reflexive în cazul acuzativ (mă, te, ne, vă, se) sunt verbe reflexive tranzitive ; ele primesc propoziție completivă directă, întrucât pronumele reflexiv în acuzativ consumă numai o valență a tranzitivității ; chiar la diateza pasivă aceste verbe acceptă subordonata completivă directă.

Mă-ntreb [1] / **dacă** cele petrecute cu lucrurile în timpul vieții mele reprezintă o cunoaștere a mea de lucruri, o descifrare a alfabetului lor [2] /.

(Nichita Stănescu, Fiziologia poeziei)

1. Mă-ntreb = propoziție principală.
2. dacă cele petrecute cu lucrurile în timpul vieții mele reprezintă o cunoaștere a mea de lucruri, o descifrare a alfabetului lor = propoziție subordonată completivă directă **/ 1 /.**

T.R. — verbul bitranzitiv mă-ntreb, întrebuințat la modul indicativ, la diateza reflexivă.

IV) Interjecție predicativă (tranzitivă)

Iată [1] / **pentru ce** bătrânii-mi sărutau de tânăr, mie,
Mâna de pe corzi desprinsă, ca o stea de pe vecie [2] /,
Iată [3] / **pentru ce** -mprejuru-mi se-nvârteau atâtea hore
Ca talazele stârnite la văpaia unui far [4] /.
Iată [1] / **pentru ce** voinicii dintre văile sonore
M-au încins cu brâu de dafin și cunună de stejar [2] /.

(Tudor Arghezi, Versuri)

Scanned with OKEN Scanner

1. Iată = propoziție principală.
2. pentru ce bătrânii-mi sărutau de tânăr, mie, / Mâna de pe corzi desprinsă, ca o stea de pe vecie = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.
3. Iată = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
4. pentru ce-mprejuru-mi se-nvârteau atâtea hore / Ca talazele stârnite la văpaia unui far = propoziție subordonată completivă directă / 3 /.
1. Iată = propoziție principală.
2. pentru ce voinicii dintre văile sonore / M-au încins cu brâu de dafin și cunună de stejar = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.

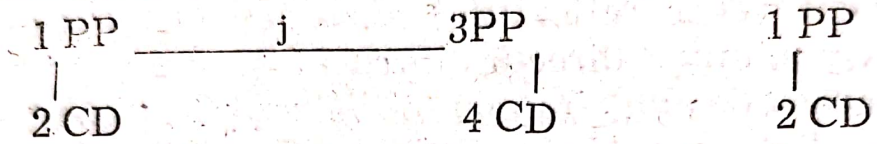

T.R. — interjecția predicativă și tranzitivă iată.

C) RELATORII COMPLETIVEI DIRECTE

Propoziția subordonată completivă directă se introduce numai prin relatori polivalorici, unii dintre aceștia asociindu-se cu o prepoziție :

a) conjuncții subordonatoare (că, dacă, de, cum că, să, ca... să) ;
b) adverbe relative (unde, când, cum, cât, încotro, dincotro) ;
c) adverbe interogative (unde ?, când ?, cum ?, cât ?, încotro ?, dincotro ?) ;
d) pronume relative (care, cine, ce, cât, cel ce, ceea ce, a câta, al câtelea) ;
e) adjective pronominale relative (care, cât, ce, a câta, al câtelea, ce fel de) ;
f) pronume interogative (care ?, cine ?, ce ?, cât ?, cel ce ?, ceea ce ?, a câta ?, al câtelea ?) ;
g) adjective pronominale interogative (care ?, ce ?, cât ?, a câta ?, al câtelea ?, ce fel de ?) ;
h) pronume nehotărâte cu funcție de relație (oricare, oricine, orice, oricât) ;
i) adjective pronominale nehotărâte cu funcție de relație (oricare, orice, oricât).

Scanned with OKEN Scanner

D) MODURILE VERBALE DIN PROPOZIȚIA COMPLETIVĂ DIRECTĂ

În propoziția subordonată completivă directă predicatul se actualizează prin toate modurile personale (indicativul, conjunctivul, condiționalul-optativ, prezumtivul), exceptându-se imperativul; foarte rar predicatul subordonatei completive directe se exprimă printr-un verb la modul infinitiv.

Cine n-are [1] / ce mânca [2] / știe [3] / **când** e post [4] /.

(Proverbe românești)

3. știe = propoziție principală.
1. Cine n-are = propoziție subordonată subiectivă / 3 /.
2. ce mânca = propoziție subordonată completivă directă cu predicatul la modul infinitiv / 1 /.
4. când e post = propoziție subordonată completivă directă / 3 /.

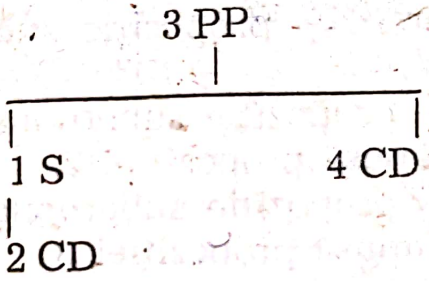

E) INTERCALAREA ȘI IZOLAREA COMPLETIVEI DIRECTE

Uneori subordonata completivă directă se intercalează între formativii propoziției regente.

Mă înspăimântă insul ăsta [1] /,
/**Dar**/ numai el [2] / să spună [3] / știe [2] /,
Cum tocmai pe-un pârlit ca mine
M-a luat de undeva-n chirie [4] /.

(Boris Pasternak, Lirice)

1. Mă înspăimântă insul ăsta = propoziție principală.
2. Dar numai el... știe = propoziție principală, coordonată adversativ (dar) cu propoziția 1.

Scanned with OKEN Scanner

3. să spună = propoziție subordonată completivă directă / 2 /, este intercalată.
4. Cum tocmai pe-un pârlit ca mine / M-a luat de undeva-n chirie = propoziție subordonată completivă directă / 3 /.

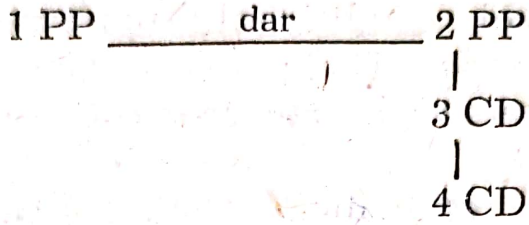

Există fraze în care propoziția subordonată completivă directă a fost izolată de regenta sa prin punct ; în astfel de situații vorbim despre texte fragmentate.

Știu [1] / că totul era sfârșit [2] /.

Că suferiseși [3] /. Că ai suferit [4] /.

Că n-ai arătat [5] /. (Ion Caraion, Apa de apoi)

1. Știu = propoziție principală.
2. că totul era sfârșit = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.
3. Că suferiseși = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, juxtapusă propoziției 2.
4. Că ai suferit = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, juxtapusă propoziției 3.
5. Că n-ai arătat = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, juxtapusă propoziției 4.

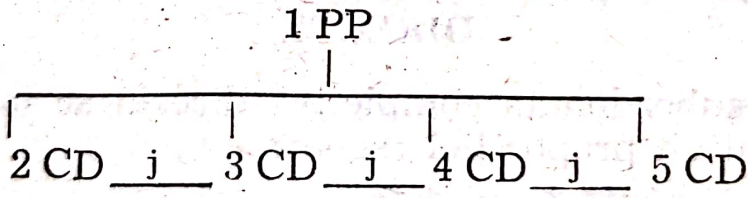

F) TOPICA PROPOZIȚIEI COMPLETIVE DIRECTE, RELUAREA COMPLETIVELOR DIRECTE ANTEPUSE, PUNCTUAȚIA

Propoziția subordonată completivă directă are topică liberă, fiind antepusă ori postpusă regentei sale, dar și intercalată între membrii acesteia.

De obicei se despart prin virgulă de regentele lor numai propozițiile subordonate completive directe antepuse.

Scanned with OKEN Scanner

Propozițiile subordonate completive directe antepuse se reiau în propoziția regentă printr-un corelativ pronominal (o cu valoare neutră, pe acela, pe toți, aia, asta) care realizează funcția sintactică de complement direct de reluare.

Că neantul este implicat în ideea de moarte [1] / o dovedește frica de moarte... [2] /.

(Emil Cioran, Pe culmile disperării)

2. o dovedește frica de moarte = propoziție principală.
1. Că neantul este implicat în ideea de moarte = propoziție subordonată completivă directă / 2 /, antepusă, reluată prin pronumele o cu valoare neutră.

2 PP
|
1 CD

Dacă propoziția completivă directă antepusă se introduce prin pronume relativ precedent de propoziția pe, reluarea devine obligatorie.

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ COMPLETIVĂ DIRECTĂ
(Fraze rezolvate)

I) Au spus [1] / că -i rece [2] / | și | n-au bănuit [3] /
Ce patimă îi clocotea în vine [4] /,
Au spus [5] / că nu-i adânc [6] / | și |n-au simțit
Genunile [7] / ce dorm sub limpezime [8] /.

(Ion Pillat, Poezii)

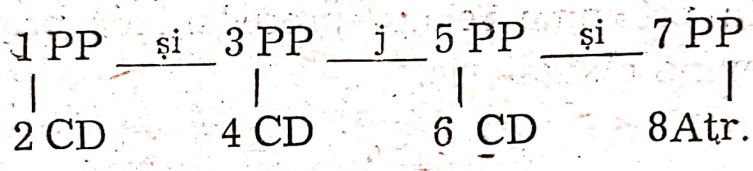

II) Pot [1] / să pătrund ușor în orice casă [2] /
| Și |, nevăzut, să mă așez la masă
Cu bunii, răii, micii și înalții,
Dezvăluind [3] / ce-s unii [4] / | și | ce-s alții [5] /.

(Leonida Lari, Lira și păianjenul)

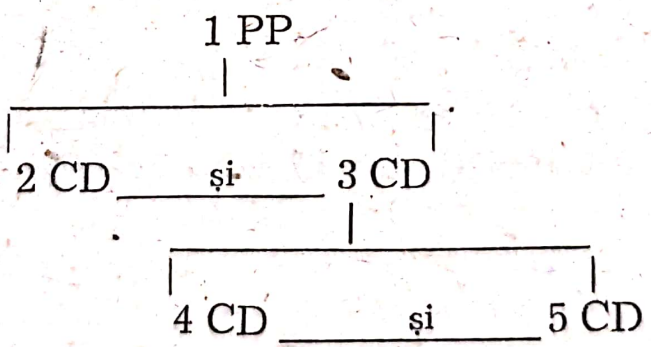

III) Vreau [1] / să văd [2] / cum se dezghioacă
Pui molatec, din ghioacă [3] / ;

Vreau [4] / să văd [5] / cum iar învie
Somnoros, din colivie [6] /.

(Ion Barbu, Poezii, proză, publicistică)

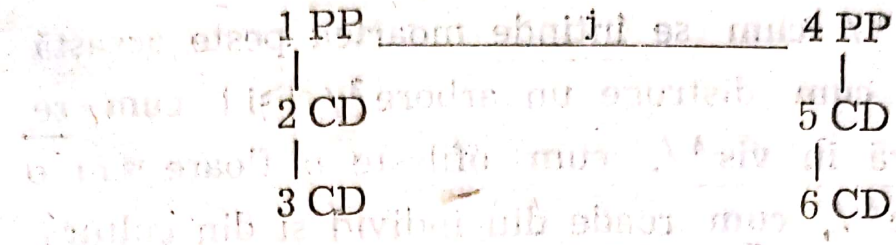

IV) Aud [1] / cum se rup norii [2] /, cum crește oul în păsări [3] /,
cum fierul îmbătrânește [4] /, cum se-nnegrește țărâna [5] / —
aud [6] / cum asudă oglinda [7] /, cum masca-ți tocește surâsul [8] /,
cum ochiul își schimbă culoarea [9] /,
cum părul se face de iarbă [10] /,
aud [11] / cum se-ntinde girafa [12] / (...)

(Aurel Gurghianu, Călărețul din somn)

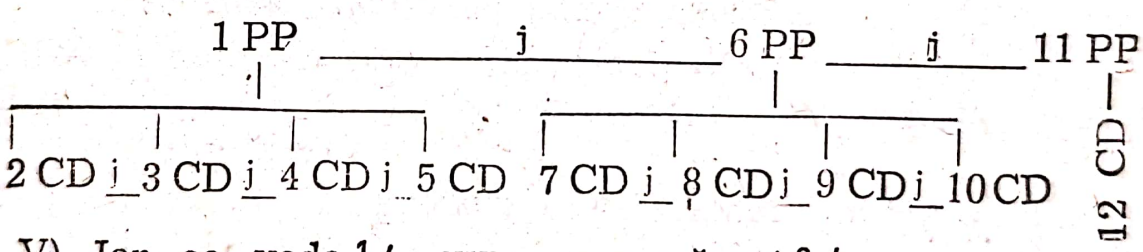

V) Iar ea vede [1] / cum m-a născut [2] /, cum m-a legănat pe valuri în reflexele aurii ale Aurorei, în pâlpâirile sângerii ale amurgului [3] /, ea vede [4] / cum am părăsit-o, răpită de uscat [5] /, cum un mare val, al nouălea, mă adastă [6] /, [cum] mă lunecă ușurel de pe țărm [7] / | și | cum un delfin îndrăgostit mă îngroapă pe veci într-o scoică de aur [8] /.

(Leonida Lari, Lira și păianjenul)

Scanned with OKEN Scanner

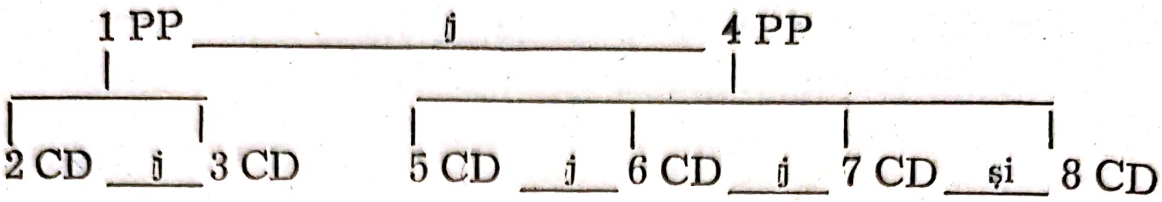

VI) A vedea [1] / **cum** se întinde moartea peste această lume [2] /, **cum** distruge un arbore [3] / | și | **cum** se insinuează în vis [4] /, **cum** ofilește o floare sau o civilizație [5] /, **cum** roade din individ și din cultură, ca un suflu imanent și distrugător [6] /, este a fi dincolo de posibilitatea lacrimilor și a regretelor, dincolo de orice categorii sau forme [1] /.

(Emil Cioran, Pe culmile disperării)

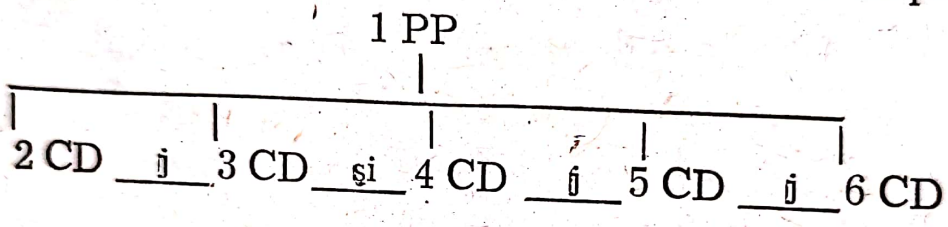

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ COMPLETIVĂ INDIRECTĂ (CI)

A) DEFINIȚIE, ÎNTREBĂRI

Se numește propoziție completivă indirectă acea subordonată care în frază se realizează ca echivalentul complementului indirect al unei părți de vorbire din regentă.

Ne rușinăm [1] / să circulăm pe jos [2] /,

ne rușinăm [3] / să credem în minuni [4] /,

ne rușinăm [5] / să pronunțăm frumos [6] /,

ne rușinăm [7] / să fim mai buni [8] /.

(Nicolae Dabija, *Aripă sub cămașă*)

1. Ne rușinăm = propoziție principală.
2. să circulăm pe jos = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /.
3. ne rușinăm = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
4. să credem în minuni = propoziție subordonată completivă indirectă / 3 /.
5. ne rușinăm = propoziție principală, juxtapusă propoziției 3.
6. să pronunțăm frumos = propoziție subordonată completivă indirectă / 5 /.
7. ne rușinăm = propoziție principală, juxtapusă propoziției 5.
8. să fim mai buni = propoziție subordonată completivă indirectă / 7 /.

Scanned with OKEN Scanner

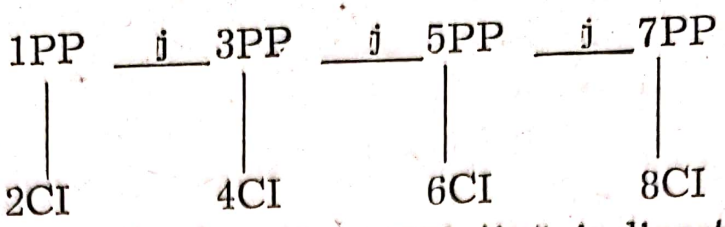

Propoziția subordonată completivă indirectă răspunde la întrebările : cui ? ; contra cui ? ; împotriva cui ? ; asupra cui ? ; despre cine ? ; despre ce ? ; pentru cine ? ; pentru ce ? ; de cine ? ; de ce ? ; la cine ? ; la ce ? ; cu cine ? ; cu ce ? ; față de cine ? ; față de ce ? etc.

B) REGENȚII COMPLETIVEI INDIRECTE

Subordonata completivă indirectă determină : a) un verb (o locuțiune verbală) folosit(ă) la un mod personal ori nepersonal ; b) un adjectiv sau o locuțiune adjectivală ; c) un adverb ; d) o interjecție intranzitivă.

I) VERB PERSONAL ȘI INTRANZITIV

Zorile râd [1] / **de ce** se întâmplă noaptea [2] /.

(Cugetări grecești)

1. Zorile râd = propoziție principală.
2. de ce se întâmplă noaptea = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /.

1PP
|
2CI

T.R. — verbul râd, verb personal și intranzitiv, este predicat verbal în propoziția 1.

II) VERB MONOTRANZITIV LA DIATEZA ACTIVĂ CU COMPLEMENT DIRECT

Arta este o minciună [1] / **care** ne ajută [2] / să înțelegem adevărul [3] /.

(Pablo Picasso, cf. Reflecții și maxime, vol. II)

Scanned with OKEN Scanner

1. Arta este o minciună = propoziție principală.
2. care ne ajută = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
3. să înțelegem adevărul = propoziție subordonată completivă indirectă / 2 /.

1PP
|
2Atr.
|
3CI

T.R. — verbul ajută, verb monotranzitiv la diateza activă; are complement direct exprimat prin pronumele personal neaccentuat ne.

III) VERB MONOTRANZITIV (LA MOD PERSONAL ORI NEPERSONAL), INTRANZITIVIZAT PRIN DIATEZA PASIVĂ

a) Acele țări [1] / ce nu mai au legende [2] /
vor fi condamnate [1] / să moară de frig [3] /.

(Nicolae Dabija, Aripă sub cămașă)

1. Acele țări... vor fi condamnate = propoziție principală.
2. ce nu mai au legende = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
3. să moară de frig = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /.

1PP
|
2Atr. 3CI

T.R. — verbul vor fi condamnate, verb monotranzitiv care s-a intranzitivizat prin întrebuințare la diateza pasivă, la modul indicativ.

b) Sunt în ceasul fericit [1] / când pot [2] / să lucrez fără a mai fi silit [3] / să muncesc [4] /.

(Constantin Noica, Carte de înțelepciune)

1. Sunt în ceasul fericit = propoziție principală.
2. când pot = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
3. să lucrez fără a mai fi silit = propoziție subordonată completivă directă / 2 /.
4. să muncesc = propoziție subordonată completivă indirectă / 3 /.

Scanned with OKEN Scanner

1PP
|
2Atr.
|
3CD
|
4CI

T.R. — verbul (fără) a fi silit, verb monotranzitiv care s-a intranzitivizat prin întrebuințare la diateza pasivă, la modul infinitiv.

IV) VERB MONOTRANZITIV (LA MOD PERSONAL ORI NEPERSONAL), INTRANZITIVIZAT PRIN DIATEZA REFLEXIVĂ CU PRONUME ÎN ACUZATIV

a) Eu m-am lămurit [1] / că un om [2] / care vrea [3] / să fie bogat [4] / nu este un păcătos [2] /.

(Petre Țuțea, 321 de vorbe memorabile ale lui Petre Țuțea)

1. Eu m-am lămurit = propoziție principală.
2. că un om... nu este un păcătos = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /.
3. care vrea = propoziție subordonată atributivă / 2 /.
4. să fie bogat = propoziție subordonată completivă directă / 3 /.

1PP
|
2CI
|
3Atr.
|
4CD

T.R. — verbul m-am lămurit, verb monotranzitiv care s-a intranzitivizat prin întrebuințare la diateza reflexivă cu pronume în acuzativ, la modul indicativ.

b) Din pricina aceleia mi s-a tras obiceiul de a mă bucura [1] / că pot [2] / să-mi exprim în vorbire mizeria [3] /.

(Nichita Stănescu, Fiziologia poeziei)

1. Drin pricina aceleia mi s-a tras obiceiul / de a mă bucura = propoziție principală.
2. că pot = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /.

Scanned with OKEN Scanner

3. să-mi exprim în vorbire mizeria = propoziție subordonată completivă directă / 2 /.

1PP
|
2CI
|
3CD

T.R. — verbul (de) a mă bucura, verb monotranzitiv care s-a intranzitivizat prin întrebuințare la diateza reflexivă cu pronume în acuzativ, la modul infinitiv.

V) LOCUȚIUNE VERBALĂ MONOTRANZITIVĂ CU SUBSTANTIV ÎN ACUZATIV FĂRĂ DE PREPOZIȚIE

a) Îmi dau seama [1] / că trebuie [2] / să aștept [3] / ceea ce îmi va fi arătat de moarte [4] /.

(Walt Whitman, Fire de iarbă)

1. Îmi dau seama = propoziție principală.
2. că trebuie = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /.
3. să aștept = propoziție subordonată subiectivă / 2 /.
4. ceea ce îmi va fi arătat de moarte = propoziție subordonată completivă directă / 3 /.

1PP
|
2CI
|
3S
|
4CD

T.R. — locuțiunea verbală monotranzitivă îmi dau seama ; substantivul seama are funcția sintactică de complement direct al verbului dau, așadar valența de tranzitivitate s-a consumat.

b) Vedeți de voi [1] /, aveți grijă [2] /
să nu vă fie foame, frică și frig [3] /
| și | să nu vă tulbure nimeni somnul [4] /.

(Ion Caraion, Apa de apoi)

1. Vedeți de voi = propoziție principală.
2. aveți grijă = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.

Scanned with OKEN Scanner

3. să nu vă fie foame, frică și frig = propoziție subordonată completivă indirectă / 2 /.

4. și să nu vă tulbure nimeni somnul = propoziție subordonată completivă indirectă / 2 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 3.

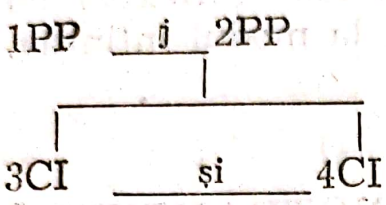

T.R. — locuțiunea verbală monotranzitivă aveți grijă ; are valența de tranzitivitate consumată prin substantivul grijă, complement direct al verbului aveți.

VI) VERB MONOTRANZITIV SAU BITRANZITIV FOLOSIT ABSOLUT

a) **Cine** dă [1] / **cui** merită [2] / își primește, dând, răsplata [3] /.

(Publilius Syrus, cf. Reflecții și maxime, vol. I)

3. își primește, dând, răsplata = propoziție principală.

1. Cine dă = propoziție subordonată subiectivă / 3 /.

2. cui merită = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /.

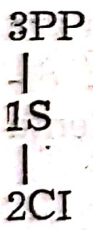

T.R. — verbul monotranzitiv dă, întrebuințat absolut, de vreme ce complementul direct al obiectului nu este exprimat nici în propoziție, nici în frază.

b) Nu ai învățat mai mult [1] / **de la cei ce** nu te-au vrut [2] /,
s-au ridicat împotriva ta [3] /,
te-au urât [4] /
| și | ți-au contestat drepturile, libertatea [5] / ?

(Walt Whitman, Fire de iarbă)

1. Nu ai învățat mai mult = propoziție principală.

Scanned with OKEN Scanner

2. de la cei ce nu te-au vrut = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /.
3. [de la cei ce] s-au ridicat împotriva ta = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /, juxtapusă propoziției 2.
4. [de la cei ce] te-au urât = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /, juxtapusă propoziției 3.
5. și [de la cei ce] ți-au contestat drepturile, libertatea = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 4.

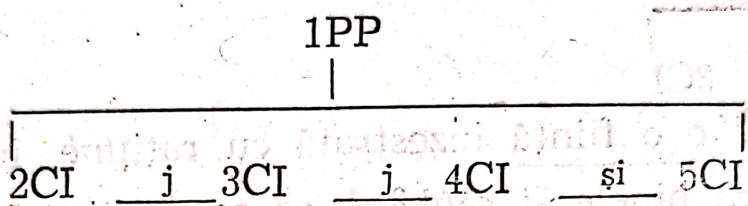

T.R. — verbul bitranzitiv nu ai învățat ; are valențele de tranzitivitate libere, complementul direct al subiectului și complementul direct al obiectului nefiind exprimate.

VII) ADJECTIV PROPRIU-ZIS, ADJECTIV PARTICIPIAL, LOCUȚIUNE ADJECTIVALĂ

a) Și mă durea mâna ca o gheară
Neputincioasă [1] / să se strângă [2] /.

(Tudor Arghezi, Versuri)

1. Și mă durea mâna ca o gheară / Neputincioasă = propoziție principală.
2. să se strângă = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /.

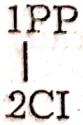

T.R. — adjectivul neputincioasă.

b) Există o mare deosebire între minciuna menită [1] / să te apere pe tine [2] / și aceea menită [1] / să apere pe altcineva [3] /.

(Henry Fielding, cf. Reflecții și maxime, vol. II)

1. Există o mare deosebire între minciuna menită... și aceea menită = propoziție principală.
2. să te apere pe tine = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /.
3. să apere pe altcineva = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /.

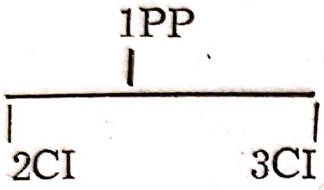

T.R. — adjectivul participial menită.

c) Omul e o ființă înzestrată cu rațiune, în stare [1] / să cunoască binele și răul [2] /, să se pocăiască [3] / | și | să se împace într-o zi cu ordinea [4] /.

(Victor Cousin, cf. Reflecții și maxime, vol. I)

1. Omul e o ființă înzestrată cu rațiune, în stare = propoziție principală.
2. să cunoască binele și răul = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /.
3. să se pocăiască = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /, juxtapusă propoziției 2.
4. și să se împace într-o zi cu ordinea = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 3.

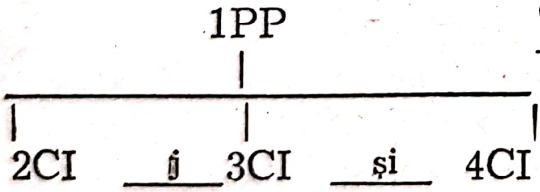

T.R. — locuțiunea adjectivală în stare.

VIII) ADVERB NEPREDICATIV

Trăia departe [1] / de cine îl hulea [2] /.

(Ion Agârbiceanu, Strigoiul, cf. Ștefan Gencărău, Exerciții de gramatică)

Scanned with OKEN Scanner

1. Trăia departe = propoziție principală.
2. de cine îl hulea = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /.

1PP
|
2CI

T.R. — adverbul departe, nepredicativ în propoziția 1.

IX) INTERJECȚIE INTRANZITIVĂ

Odată salvată libertatea, vai [1] / de cei ce nu știu [2] / cum să se folosească de ea [3] /.

(Cesare Pavese, cf. Reflecții și maxime, vol. II)

1. Odată salvată libertatea, [e] vai = propoziție principală.
2. de cei ce nu știu = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /.
3. cum să se folosească de ea = propoziție subordonată completivă directă / 2 /.

1PP
|
2CI
|
3CD

T.R. — interjecția intranzitivă vai din structura predicatului nominal e vai.

C) RELATORII COMPLETIVEI INDIRECTE

Propoziția completivă indirectă realizează raportul de subordonare numai prin relatori polivalorici, unii dintre aceștia asociindu-se cu o prepoziție, ceea ce se observă în frazele rezolvate până acum :

a) Conjuncții subordonatoare (că, dacă, de, cum că, să, ca ... să) ;
b) adverbe relative (unde, când, cum, cât, încotro, dincotro) ;
c) adverbe interogative (unde ?, când ?, cum ?, cât ?, încotro ?, dincotro ?) ;
d) pronume relative (care, cine, ce, cât, cel ce, ceea ce, a câta, al câtelea) ;
e) adjective pronominale relative (care, cât, ce, a câta, al câtelea, ce fel de) ;

Scanned with OKEN Scanner

f) pronume interogative (care ?, cine ?, ce ?, cât ?, cel ce ?, ceea ce ?, a câta ?, al câtelea ?) ;
g) adjective pronominale interogative (care ?, ce ?, cât ?, a câta ?, al câtelea ?, ce fel de ?) ;
h) pronume nehotărâte cu funcție de relație (oricare, oricine, orice, oricât) ;
i) adjective pronominale nehotărâte cu funcție de relație (oricare, orice, oricât).

D) MODURILE VERBALE DIN COMPLETIVA INDIRECTĂ

În propoziția completivă indirectă predicatul se actualizează la toate modurile personale (indicativul, conjunctivul, condiționalul-optativ, prezumtivul) cu excepția imperativului.

E) TOPICA PROPOZIȚIEI COMPLETIVE INDIRECTE, PUNCTUAȚIA

Față de propoziția regentă, subordonata completivă indirectă se poziționează astfel : o precede sau îi succede ; uneori se intercalează între formativii regentei :

Unul e bucuros [1] / că face bine [2] /,
Altul [3] / că face rău [4] / e bucuros [3] /.

(Leonida Lari, Lira și păianjenul)

1. Unul e bucuros = propoziție principală.
2. că face bine = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /.
3. Altul ... e bucuros = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
4. că face rău = propoziție subordonată completivă indirectă / 3 /.

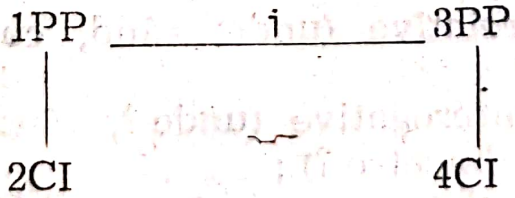

În ceea ce privește punctuația, numai propoziția completivă indirectă antepusă trebuie izolată prin virgulă de regenta sa.

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ COMPLETIVĂ INDIRECTĂ
(Fraze rezolvate)

I) Exasperați de harababura conceptelor, sfârșim prin a ne da seama[1] / că viața noastră se agită veșnic în elementele[2] / cu care presocraticii alcătuiau lumea[3] /, că pământul, apa, focul și aerul ne condiționează[4] /, că această fizică rudimentară dezvăluie cadrul încercărilor noastre și principiul pătimirilor noastre[5] /.

(Emil Cioran, Eseuri)

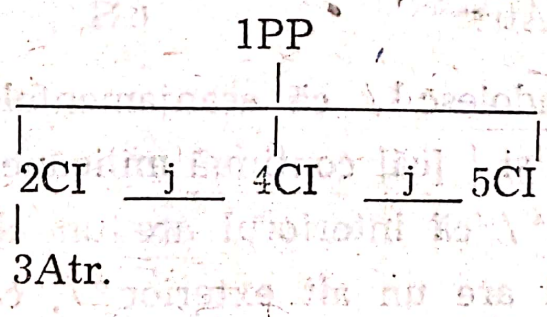

II) Și[1] / celor ce v-apasă[2] /, [celor ce] vă mint[3] / | și | [celor ce] vă înșeală[4] / În ceasul judecății le-ți cere socoteală[1] /.

(Tudor Arghezi, Versuri)

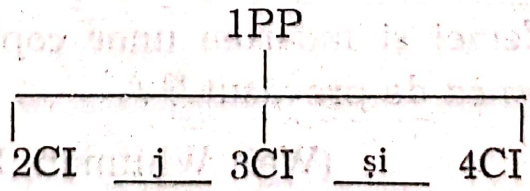

Scanned with OKEN Scanner

III) Mă miram [1] / că oamenii vorbesc [2] / | și | [că] se înțeleg între ei prin cuvinte [3] / | și | mă miram [4] / că vitele mugesc numai [5] /, că păsările ciripesc [6] /.

(Zaharia Stancu, Desculț)

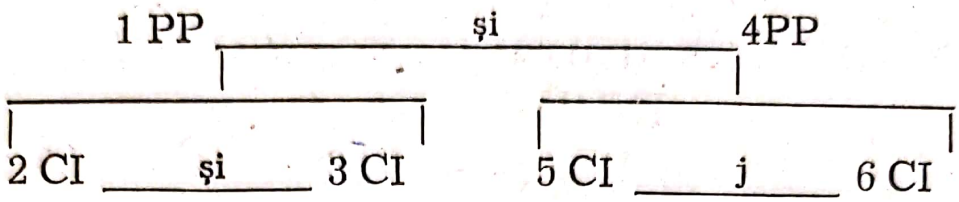

IV) Ea nu-și dă seama [1] / că a trecut un anumit timp [2] /, **în care** s-a întâmplat ceva [3] / ; **că** a intrat și ea într-un proces de devenire [4] / ; **că** [5] / pe fața ei [6] / trebuie [5] / **să** se citească urmele acestei deveniri [6] /.

(Constantin Noica, Jurnal filozofic)

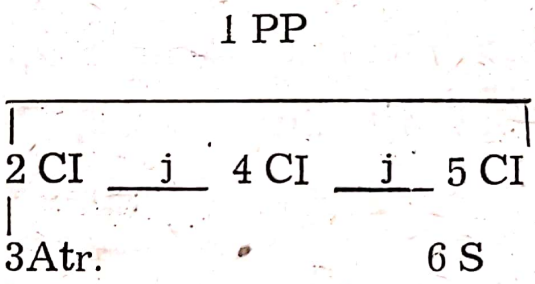

V) Nu mă îndoiesc [1] / **că** aranjamentele provizorii continuă [2] / | și | [că] continuă milioane de ani [3] /,
Nu mă îndoiesc [4] / **că** interiorul are un alt interior [5] /,
că exteriorul are un alt exterior [6] /, **că** vederea are o altă vedere [7] /, **că** auzul are un alt auz [8] / | și| [că] vocea are o altă voce [9] /,
Nu mă îndoiesc [10] / **că** mult-plânsa moarte a unor tineri bărbați este de prevăzut [11] / | și | că moartea unor tinere femei și moartea unor copii mici — sunt de asemenea de prevăzut [12] /.

(Walt Whitman, Fire de iarbă)

Scanned with OKEN Scanner

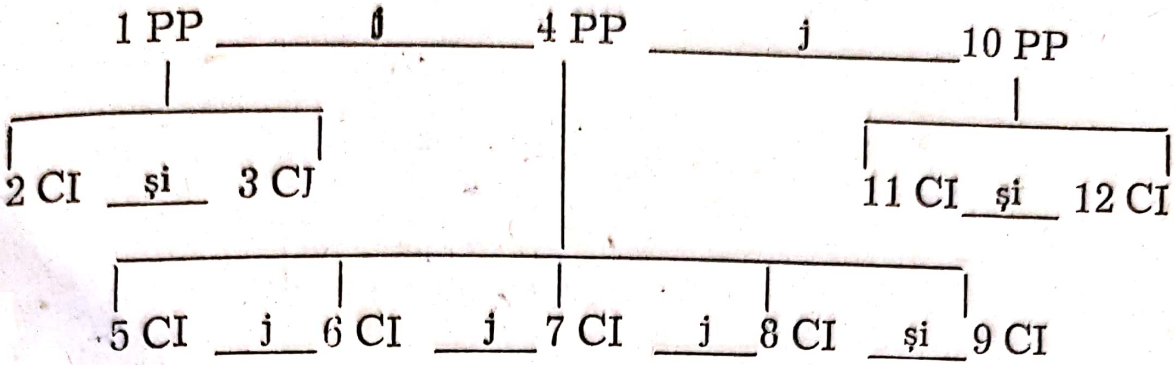

VI) Vă pizmuiesc, omeniri rămase după mine [1] /, că o să ascultați vântul [2] /, **pe care** nu-l voi mai auzi [3] /, că veți călca pământul [4] /, **pe care** eu nu-l voi mai călca [5] /, că veți sorbi lumina [6] /, **care** pe mine nu mă va mai atinge [7] /, că veți mai auzi fulgerele, apele, cântecul vântului, suspinul oamenilor, șoapta și mireasma porumbului, parfumul pământului [8] /, **care** va fi numai al vostru [9] /.

(Tudor Arghezi, Versuri)

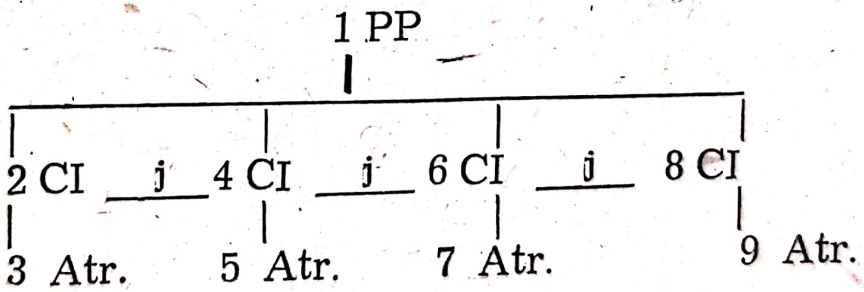

VII) Branisce [1] /, **care** era un om foarte larg în vederi [2] /, a încercat [1] / să mă îmbuneze, asigurându-mă [3] / că el nu susține [4] / că [5] / ceea ce voiam eu [6] / era rău [5] /, | dar | că socoate [7] / că e nerealizabil [8] /.

(Onisifor Ghibu, Oameni între oameni)

Scanned with OKEN Scanner

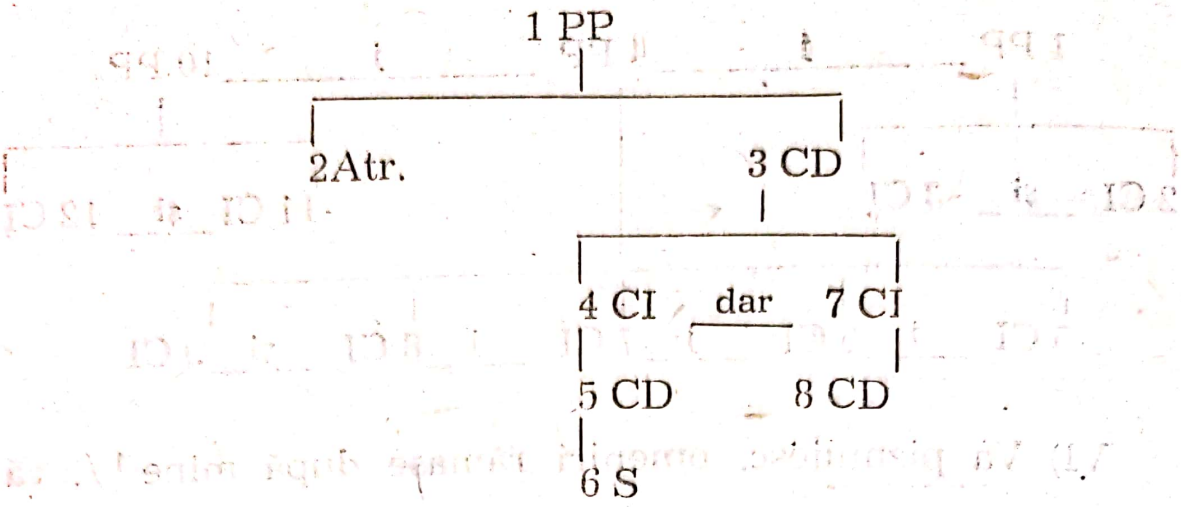

VIII) Sufletul [1] / **în care** sălășluiește filozofia [2] /, prin sănătatea sa [1] / se cuvine [3] / **să** însănătoșească trupul [1] / ; e dator [4] / să-i modeleze după tiparul său înfățișarea [5] / | și | **să-l** împodobească **cu o** mândrie plăcută, cu o purtare activă și vioaie și cu o atitudine potolită și deschisă [6] /.

(Montaigne, Aforisme)

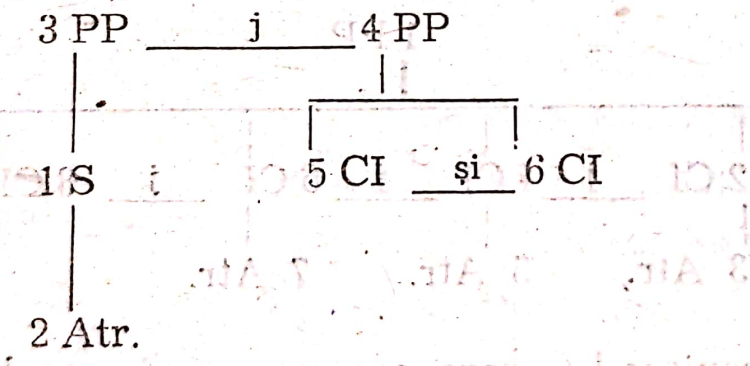

IX) **Ceea ce** am povestit în această ediție a amintirilor [1] / reprezintă **foarte puțin** [2] / **față de ceea** ce am scris [3] / | și | **față de ceea ce** ar fi trebuit [4] / să public [5] /.

(Onisifor Ghibu, Oameni între oameni)

Scanned with OKEN Scanner

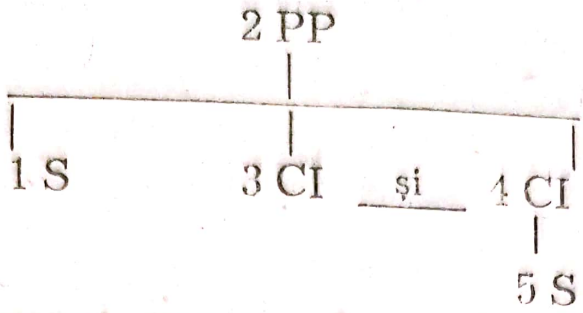

X) Mulți oameni cumsecade se îndărătnicesc [1] / să rușineze pe un nerușinat [2] /, să gonească pe prost din cămărușa caldă a prostiei [3] / | și | să așeze pe nebun în jețul înțelepciunii [4] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

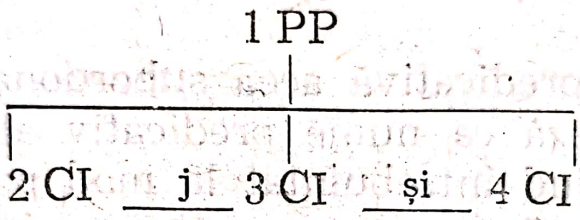

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ PREDICATIVĂ (P)

A) DEFINIȚIE, AUXILIARE PREDICATIVE

Se numește predicativă acea subordonată care într-o frază se realizează ca nume predicativ al unui auxiliar predicativ, el fiind întrebuințat la mod personal ori nepersonal în regentă.

a) Problema grea în viață este [1] / să înfrunți răul [2] / | și | să oclești binele [3] /.

(Constantin Noica, Carte de înțelepciune)

1. Problema grea în viață este = propoziție principală.
2. să înfrunți răul = propoziție subordonată predicativă / 1 /.
3. și să oclești binele = propoziție subordonată predicativă / 1 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 2.

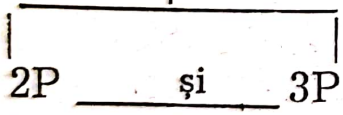

A.P. — verbul este, întrebuințat la modul indicativ.

b) A fi [1] / ceea ce ești [2] / e un cadran [1] / pe care a fi [3] / ceea ce este [4] / se rostogolește [3] /.

(Nichita Stănescu, Fiziologia poeziei)

1. A fi... e un cadran = propoziție principală.
2. ceea ce ești = propoziție subordonată predicativă / 1 /.
3. pe care a fi... se rostogolește = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
4. ceea ce este = propoziție subordonată predicativă / 3 /.

Scanned with OKEN Scanner

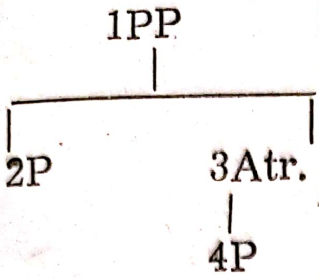

Deoarece auxiliarul predicativ a fi apare la modul infinitiv, spunem că este folosit apredicativ, dar îi urmează o propoziție predicativă.

Cele mai frecvente auxiliare predicative sunt : a fi (verb asemantic), a deveni și sinonimele sale (a se face, a ieși, a ajunge), a rămîne, a părea, a însemna ; auxiliarele predicative sunt : „instrumente de natură sintactică pentru exprimarea raportului ce se stabilește între un subiect și un nume predicativ sau o propoziție predicativă". (Ion Diaconescu, Probleme de sintaxă a limbii române actuale, p. 261).

I) VERBUL A DEVENI, AUXILIAR PREDICATIV

Când verbul a deveni exprimă sensul de a se transforma în (...), de a se preface în (...), de a ajunge să fie (...), atunci el are nevoie de un nume predicativ, acesta fiind actualizat printr-o parte de vorbire ori printr-o propoziție predicativă.

Funcția ei (a artei) este întotdeauna de a emoționa pe omul total, de a permite „eului" [1] / să se identifice cu viața altuia [2] /, să devină [3] / ceea ce nu este [4] /, | dar | ar putea totuși [5] / să fie [6] /.

(Ernest Fischer, cf. Reflecții și maxime, vol. I)

1. Funcția ei (a artei, n.n.) este întotdeauna de a emoționa pe omul total, de a permite „eului" = propoziție principală.

Scanned with OKEN Scanner

2. să se identifice cu viața altuia = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.
3. să devină = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, juxtapusă propoziției 2.
4. ceea ce nu este = propoziție subordonată predicativă / 3 /.
5. dar [ceea ce] ar putea totuși = propoziție subordonată predicativă / 3 /, coordonată adversativ (dar) cu propoziția 4.
6. să fie = propoziție subordonată completivă directă / 5 /, împletită cu regenta, pronumele relativ compus ceea ce, acesta având funcția sintactică de nume predicativ al auxiliarului predicativ să fie.

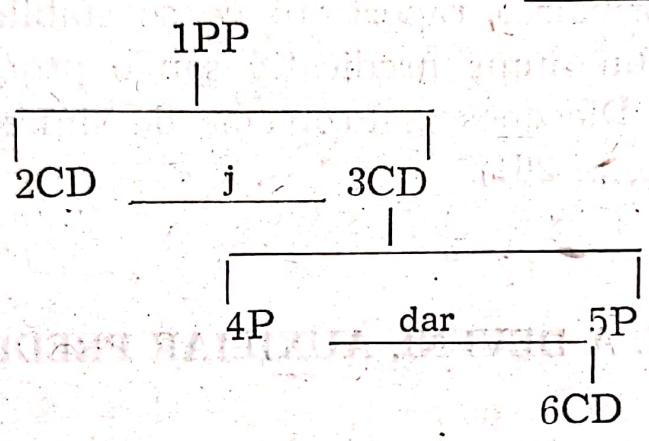

A DEVENI, VERB PREDICATIV

a) Într-o lume [1] / în care totul devine [2] /, ea crede [3] / că poate rămâne aceeași [1] /.

(Constantin Noica, Jurnal filozofic)

3. ea crede = propoziție principală.
1. Într-o lume ... că poate rămâne aceeași = propoziție subordonată completivă directă / 3 /.
2. în care totul devine = propoziție subordonată atributivă / 1 /.

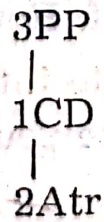

Scanned with OKEN Scanner

Când relevă opoziția stare / devenire, verbul personal și intranzitiv a deveni își asumă funcția sintactică de predicat verbal (propoziția 2) ; pentru a se evita confuzia între a deveni, auxiliar predicativ, și a deveni, verb predicativ, este necesar să se știe că a deveni este verb predicativ numai când subiectul său este substantivul neutru totul (= întregul, unitatea care se formează din totalitatea lucrurilor și a ființelor, fig. lume, univers).

Verbul a deveni se utilizează și impersonal ; el alcătuiește cu un adverb de mod, provenind dintr-un adjectiv, un predicat nominal impersonal ; acum îi succede o propoziție subordonată subiectivă.

1PP
b) Devine limpede [1] / că trenul întârzie [2] /.
2S

II) VERBUL A SE FACE, AUXILIAR PREDICATIV

A vibrat la idealurile țării [1] / | și | s-a făcut aer susținător sub aripa ciocârliei [2] /. S-a făcut fluier [1] / prin care să sufle sufletul [2] / ; s-a făcut lance [3] / de care să fluture flamura [4] /.

(Nichita Stănescu, Fiziologia poeziei)

1. A vibrat la idealurile țării = propoziție principală.
2. și s-a făcut aer susținător sub aripa ciocârliei = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 1.
1. S-a făcut fluier = propoziție principală.
2. prin care să sufle sufletul = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
3. s-a făcut lance = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
4. de care să fluture flamura = propoziție subordonată atributivă / 3 /.

Scanned with OKEN Scanner

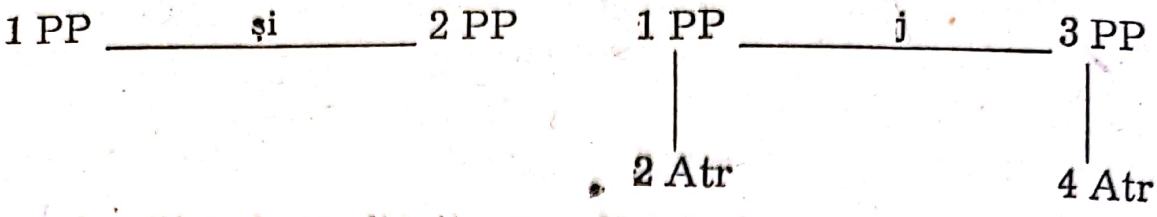

Auxiliarul predicativ s-a făcut și numele predicative aer, fluier, lance alcătuiesc predicate nominale, s-a făcut fiind întrebuințat la diateza reflexivă cu pronume în acuzativ (se), având subiect subînțeles (Alecsandri), fiind substituibil prin a deveni.

Când este auxiliar predicativ, verbul a se face condiționează apariția unui nume predicativ, la nivel sintagmatic, sau a unei subordonate predicative, la nivel frastic.

A SE FACE, VERB PREDICATIV

a) Sticla se face din piatră, iar piatra sparge sticla.

(Khaghani, cf. Cugetări persane)

Verbul se face s-a întrebuințat la diateza reflexivă cu pronume în acuzativ (se), are subiect (substantivul sticla), dar nu permite să fie substituit prin verbul a deveni, ci prin verbele a se produce, a se fabrica, prin urmare este predicativ, prezența numelui predicativ sau a propoziției predicative fiind imposibilă.

b) Se făcea [1] / că stau în vie, întins pe iarbă [2] /, | și | că în fața mea se află o copaie plină [3] /.

(Zaharia Stancu, Desculț)

1. Se făcea = propoziție principală.
2. că stau în vie, întins pe iarbă = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.
3. și că în fața mea se află o copaie plină = propoziție subordonată subiectivă / 1 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 2.

Scanned with OKEN Scanner

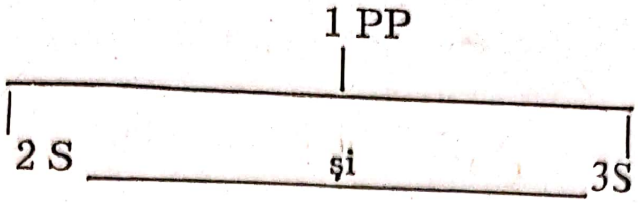

Verbul se făcea s-a utilizat la diateza reflexivă cu pronume în acuzativ (se), dar nu are subiect, actualizându-se impersonal, și realizează sinonimia cu verbul a se părea, reflexiv impersonal, deci are funcție sintactică de predicat verbal.

c) Poetul aduce, și el [1] / ceea ce filozofii s-au făcut mereu a căuta : evidențele — adevăruri prime, bune oricând și oriunde [2] /.

(Barbu Fundoianu, cf. Reflecții și maxime, vol. I)

1. Poetul aduce, și el = propoziție principală.
2. ceea ce filozofii s-au făcut mereu a căuta : evidențele — adevăruri prime, bune oricând și oriunde = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.

În propoziția 2 avem predicat verbal : s-au făcut ; deși are subiect (substantivul filozofii), deși apare la diateza reflexivă cu pronume în acuzativ (se), verbul s-au făcut nu se afirmă în calitate de auxiliar predicativ, pentru că nu respectă și a treia condiție : echivalența cu a deveni ; de această dată el se substituie prin a se preface, prin a simula.

La celelalte diateze, activă și pasivă, inclusiv la diateza reflexivă cu pronume în dativ, verbul a face este predicativ.

A face [1] / ceea ce ești dator [2] / să faci [3] / nu e totuna cu a face [1] / ce-ți place [4] /.

(Honoré de Balzac, Maxime și cugetări)

1. A face... nu e totuna cu a face = propoziție principală.
2. ceea ce ești dator = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.

Scanned with OKEN Scanner

3. să faci = propoziție subordonată completivă indirectă / 2 /.
4. ce-ți place — propoziție subordonată completivă directă / 1 /.

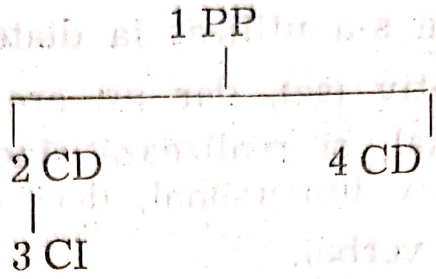

III) VERBUL A AJUNGE, AUXILIAR PREDICATIV

a) Alături de cei buni, devii bun [1] / ; cu cei josnici, josnic [2] / ; și rău ajungi cu cei răi [3] /, | iar | cu oamenii (adevărați) te faci om [4] /.

(Naser Khosrou, cf. Cugetări persane)

1. Alături de cei buni, devii bun = propoziție principală.
2. cu cei josnici, [devii] josnic = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
3. și rău ajungi cu cei răi = propoziție principală, juxtapusă propoziției 2.
4. iar cu oamenii (adevărați) te faci om = propoziție principală, coordonată adversativ (iar) cu propoziția 3.

1 PP — j — 2 PP — j — 3 PP — iar — 4 PP

În aceste propoziții principale cele trei auxiliare predicative (a deveni, a ajunge, a se face) formează predicate nominale cu cele patru nume predicative din frază : bun, josnic, rău, om.

b) Oțelul și fierul din același cuptor ies [1] / ; unul ajunge paloș [2] /, altul potcoavă la măgar [3] /.

(Proverb, cf. Cugetări persane)

1. Oțelul și fierul din același cuptor ies = propoziție principală.

Scanned with OKEN Scanner

2. unul ajunge paloș = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
3. altul [ajunge] potcoavă la măgar = propoziție principală, juxtapusă propoziției 2.

1 PP — j — 2 PP — j — 3 PP

Propozițiile 2 și 3 au predicate nominale: ajunge paloș, ajunge potcoavă, al doilea predicat nominal având auxiliar predicativ subînțeles.

c) Biată țară, în criză financiară,
Din picior de plai și gură de rai
Ai ajuns maidan pentru fiecare golan [1] /
| Și | tomberon pentru fiecare avorton [2] /
| Și | desagă pentru fiecare inițiativă beteagă [3] /
| Și | coridor pentru fiecare infractor [4] /
| Și | casă de fier pentru fiecare premier [5] /
| Și | gazdă bună pentru fiecare minciună [6] /
| Și | muncă în zadar pentru fiecare gospodar [7] /
| Și | profit pentru fiecare neofit [8] /
| Și | dobândă mare pentru fiecare trădare [9] /
| Și | stingător numărul zero
Pentru fiecare foc al lui Nero [10] /
| Și | suflet caritabil pentru fiecare contabil [11] /
| Și | pahar plin pentru fiecare vecin [12] /
| Și | tentația de la Apus pentru Imperiul rus [13] /
| Și | lumânare de ceară
Pentru fiecare provocare maghiară [14] /
| Și | avere care încotro pentru fiecare embargo [15] /
| Și | bordel nesătul
Pentru șoferi de la Istanbul [16] /.

(Adrian Păunescu, Românіada)

Scanned with OKEN Scanner

1. Biată țară, în criză financiară, / Din picior de plai și gură de rai / Ai ajuns maidan pentru fiecare golan = propoziție principală.
2. Și [ai ajuns] tomberon pentru fiecare avorton = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 1.
3. Și [ai ajuns] desagă pentru fiecare inițiativă beteagă = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 2.
4. Și [ai ajuns] coridor pentru fiecare infractor = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 3.
5. Și [ai ajuns] casă de fier pentru fiecare premier = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 4.
6. Și [ai ajuns] gazdă bună pentru fiecare minciună = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 5.
7. Și [ai ajuns] muncă în zadar pentru fiecare gospodar = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 6.
8. Și [ai ajuns] profit pentru fiecare neofit = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 7.
9. Și [ai ajuns] dobândă mare pentru fiecare trădare = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 8.
10. Și [ai ajuns] stingător zero / Pentru fiecare foc al lui Nero = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 9.
11. Și [ai ajuns] suflet caritabil pentru fiecare contabil = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 10.
12. Și [ai ajuns] pahar plin pentru fiecare vecin = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 11.

Scanned with OKEN Scanner

13. Și [ai ajuns] tentația de la Apus pentru Imperiul rus = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 12.
14. Și [ai ajuns] lumânare de ceară / Pentru fiecare provocare maghiară = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 13.
15. Și [ai ajuns] avere care încotro pentru fiecare embargo = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 14.
16. Și [ai ajuns] bordel nesătul / Pentru șoferi de la Istanbul = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 15.

PP PP PP PP PP PP PP PP PP PP PP
1 și 2 și 3 și 4 și 5 și 6 și 7 și 8 și 9 și 10 și 11
PP PP PP PP PP
și 12 și 13 și 14 și 15 și 16

Predicatele nominale : ai ajuns maidan, ai ajuns tomberon, ai ajuns desagă, ai ajuns coridor, ai ajuns casă de fier, ai ajuns gazdă, ai ajuns muncă, ai ajuns profit, ai ajuns dobândă, ai ajuns stingător, ai ajuns suflet, ai ajuns pahar, ai ajuns tentația, ai ajuns lumânare, ai ajuns avere, ai ajuns bordel au în componență auxiliarul predicativ a ajunge (existent în propoziția 1, subânțeles în celelalte) și numele predicative exprimate prin substantive comune.

d) Banul nu ajunge [1] / să însemne ceva decât în clipa [2] / în care dispare dragostea [3] /.

(Honoré de Balzac, Maxime și cugetări)

1. Banul nu ajunge = propoziție principală.
2. să însemne ceva decât în clipa = propoziție subordonată predicativă / 1 /.
3. în care dispare dragostea = propoziție subordonată atributivă / 2 /.

Scanned with OKEN Scanner

1PP A.P. — verbul nu ajunge.
|
2P
|
3Atr.

e) Am ajuns [1] / să prețuiesc [2] / | și | să iubesc aceste alcătuiri vii ale religiei vechi a pământului acestuia, găsind în ele însăși gândirea strămoșilor mei și însuși sufletul lor [3] /. (Mihail Sadoveanu, Creanga de aur)

1. Am ajuns = propoziție principală.
2. să prețuiesc = propoziție subordonată predicativă / 1 /.
3. și să iubesc aceste alcătuiri vii ale religiei vechi a pământului acestuia, găsind în ele însăși gândirea strămoșilor mei și însuși sufletul lor = propoziție subordonată predicativă / 1 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 2.

1PP A.P. — verbul am ajuns.
|
2P și 3P

A ajunge, verb personal, intranzitiv și insuficient semantic în frazele rezolvate, realizează predicate nominale cu diferite părți de vorbire și condiționează apariția subordonatelor predicative, fiind auxiliar predicativ prin sinonimie cu a deveni în primele trei fraze și prin opoziție cu a fi în ultimele două fraze.

A AJUNGE, VERB PREDICATIV

a) Mergi domol [1] / | și | întotdeauna vei ajunge [2] /. (Proverb, cf. Cugetări persane)

1. Mergi domol = propoziție principală.
2. și întotdeauna vei ajunge = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 1.

1PP și 2PP

În propoziția 2 predicatul verbal vei ajunge, exprimat prin verb personal și intranzitiv, are sensul de a atinge capătul unui drum, a sosi.

Scanned with OKEN Scanner

b) În curând oamenii se vor lămuri [1] / că un pumn tare, o platoșă, o spadă puternic avântată nu ajung [2] / să biruie [3] / ce vrea spiritul [4] /.

(E.T.A. Hoffmann, cf. Reflecții și maxime, vol. II)

1. În curând oamenii se vor lămuri = propoziție principală.
2. că un pumn tare, o platoșă, o spadă puternic avântată nu ajung = propoziție subordonată completivă indirectă / 1 /.
3. să biruie = propoziție subordonată completivă indirectă / 2 /.
4. ce vrea spiritul = propoziție subordonată completivă directă / 3 /.

1PP
|
2CI
|
3CI
|
4CD

În propoziția 2 predicatul verbal nu ajung, exprimat prin verb personal și intranzitiv, are sensul de a nu fi suficient, a nu fi de-ajuns : nefiind auxiliar predicativ, verbul nu ajung reprezintă regentul unei subordonate completive indirecte.

c) N-ajunge [1] / să deschizi fereastra [2] /.

(Fernando Pessoa, Păstorul de turme)

1. N-ajunge = propoziție principală.
2. să deschizi fereastra = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.

1PP
|
2S

Predicatului verbal n-ajunge din propoziția 1, exprimat prin verb intranzitiv, utilizat impersonal, având sensul de a nu fi suficient, a nu fi de-ajuns, îi succede o propoziție subordonată subiectivă.

La diateza activă predicativul a ajunge însumează substituenții : a sosi, a atinge, a se întinde (până la...), a nu fi suficient, a (nu) fi de-ajuns, a nimeri, a lovi (pe cineva cu ceva), a egala (pe cineva), a cuprinde, a răzbi.

Scanned with OKEN Scanner

La diateza reflexivă predicativul a ajunge totalizează substituenții : a parveni, a se înțelege, a se învoi, a se întâlni, a se împreuna, a se uni.

IV) VERBUL A IEȘI, AUXILIAR PREDICATIV

Cu cât zlătarul mai mult în oală fierbe aurul [1] / cu atâta mai lămurit iese [2] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

2. cu atâta mai lămurit iese = propoziție principală.
1. Cu cât zlătarul mai mult în oală fierbe aurul = propoziție subordonată circumstanțială modală / 2 /.

2PP
|
1M

Prin sinonimie cu a deveni, verbul a ieși din propoziția 2 relevă sensul de ajunge să fie (...) ; de vreme ce este auxiliar predicativ, primește nume predicativ (mai lămurit).

Când actualizează sensurile de a se transforma în (...), de a se preface în (...), de a ajunge să fie (...), verbul a ieși este auxiliar predicativ, deci va avea drept nume predicativ o parte de vorbire, la nivel sintagmatic, sau o propoziție subordonată predicativă, la nivel frastic.

A IEȘI, VERB PREDICATIV

a) Copilul cu două moașe iese cu capul strâmb.

(Proverb, cf. Cugetări persane)

Deoarece în acest proverb există predicatul verbal iese, rezultă că sensul de a se naște al verbului a ieși justifică predicativitatea lui.

b) Ieși, soare, din'chisoare [1] /
De -ncălzește oase goale [2] /
Că -ți dă mama merișoare [3] /.
Ieși, soare, din'chisoare [1] /

1PP
|
2F
|
3Cz.

Scanned with OKEN Scanner

Să-ți dau bete roșioare [2] / 1PP
Că e mâine sărbătoare, |
2F
Sărbătoarea nașului, |
La coada orașului [3] /. 3Cz.

(Cântece și jocuri pentru copii)

1. Ieși, soare, din'chisoare = propoziție principală.
2. De-ncălzește oase goale = propoziție subordonată circumstanțială de scop / 1 /.
3. Că-ți dă mama merișoare = propoziție subordonată circumstanțială cauzală / 2 /.

1. Ieși, soare, din'nchisoare = propoziție principală.
2. Să-ți dau bete roșioare = propoziție subordonată circumstanțială de scop / 1 /.
3. Că e mâine sărbătoare /, Sărbătoarea nașului /, La coada orașului = propoziție subordonată circumstanțială cauzală / 2 /.

Verbul a ieși din cele două fraze, substituibil cu a răsări, a apărea, a se arăta, a se ivi, a se face văzut se manifestă ca predicat verbal.

c) Cine-i tânăr și voinic [1] / 2PP
Iese noaptea la colnic |
1S
Fără par, fără pistoale,
Numai cu palmele goale [2] / !

(Vasile Alecsandri, Poezii populare ale românilor)

2. Iese noaptea la colnic / Fără par, fără pistoale /, Numai cu palmele goale = propoziție principală.
1. Cine-i tânăr și voinic = propoziție subordonată subiectivă / 2 /.

Verbul iese, predicat verbal în propoziția 2, substituibil cu a merge, este personal și intranzitiv; regent al subordonatei subiective 1.

Prin echivalența semantică a verbului a ieși cu verbele : a merge, a se arăta, a apărea, a se ivi, a încolți, a răsări, a se naște, a proveni, a se publica, a se tipări se elimină posibilitatea apariției numelui predicativ la

Scanned with OKEN Scanner

nivel sintagmatic sau la nivel frastic, a ieși manifestându-se predicativ, devenind astfel regentul altor tipuri de propoziții subordonate.

V) A FI, VERB PREDICATIV

a) E toamnă [1] /, e fosnet [2] /, e somn... [3] /
Copacii, pe stradă, oftează [4] / ;
E tuse [5] /, e plânset [6] /, e gol... [7] /
| Și | -i frig [8] / | și | burează [9] /.

(George Bacovia, Versuri și proză)

1. E toamnă = propoziție principală.
2. e fosnet = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
3. e somn = propoziție principală, juxtapusă propoziției 2.
4. Copacii, pe stradă, oftează = propoziție principală, juxtapusă propoziției 3.
5. E tuse = propoziție principală, juxtapusă propoziției 4.
6. e plânset = propoziție principală, juxtapusă propoziției 5.
7. e gol = propoziție principală, juxtapusă propoziției 6.
8. Și-i frig = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 7.
9. și burează = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 8.

1PP j 2PP j 3PP j 4PP j 5PP j
6PP j 7PP și 8PP și 9PP

Verbul a fi (e și i) din propozițiile 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8 are funcție sintactică de predicat verbal, înlocuindu-se cu a exista ; substantivele în nominativ (toamnă, fosnet, somn, tuse, plânset, gol, frig) sunt subiectele sale.

b) Ar fi [1] / să mă răzbun [2] /, | dar | răzbunarea e o vorbă lipsită de sens în câmpul artei [3] /.

(George Călinescu, Istoria literaturii române, Prefață)

1. Ar fi = propoziție principală.

Scanned with OKEN Scanner

2. să mă răzbun = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.
3. dar răzbunarea e o vorbă lipsită de sens în câmpul artei = propoziție principală, coordonată adversativ (dar) cu propoziția 1.

1PP — dar — 3PP
|
2S

T.R. — verbul ar fi (= ar trebui).

Verbul ar fi, întrebuințându-se impersonal, sinonim cu ar trebui, regent al subiectivei 2, îndeplinește funcția sintactică de predicat verbal.

c) Nu ne-am înțeles între noi [1] /, | dar | e [2] / ca și cum ne-am fi înțeles [3] /.

(Zaharia Stancu, Desculț)

1. Nu ne-am înțeles între noi = propoziție principală.
2. dar e = propoziție principală, coordonată adversativ (dar) cu propoziția 1.
3. ca și cum ne-am fi înțeles = propoziție subordonată circumstanțială de mod / 2 /.

1 PP — dar — 2 PP
|
3 M

T.R. — verbul e (= se întâmplă)

Verbul e, întrebuințându-se impersonal, sinonim cu se întâmplă, regent al modalei 3, realizează funcția sintactică de predicat verbal.

d) Sunt oameni practici [1] / cari ar înhăma fluturii la trăsură [2] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

1. Sunt oameni practici = propoziție principală.
2. cari ar înhăma fluturii la trăsură = propoziție subordonată atributivă / 1 /.

1 PP
|
2Atr.

T.R. — substantivul oameni.

Scanned with OKEN Scanner

Verbul sunt, verb personal și intranzitiv, sinonim cu există, actualizează funcția sintactică de predicat verbal în propoziția 1.

e) A fost odată un împărat [1] / | și | avea trei fete [2] /.

(Petre Ispirescu, Legende sau basmele românilor)

1. A fost odată un împărat = propoziție principală.
2. și avea trei fete = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 1.

Verbul a fost, verb personal și intranzitiv, predicat verbal în propoziția 1, se substituie cu verbele a exista, a trăi, a viețui.

f) Unde-s frunzele pădurii ? S-au pierdut.
Unde-s norii, călătorii ? S-au pierdut.
Unde-i râul ce ne-a dus copilăria
Pe oglinda lui de gheață ? S-a pierdut.

(Ion Pillat, Poezii)

În aceste versuri verbul a fi, verb personal și intranzitiv, înlocuindu-se cu a se afla, a se găsi, își probează predicativitatea.

Când într-o propoziție verbul a fi echivalează cu a se afla, a se găsi, cu a exista, a viețui, a trăi, cu a ține, a dura, a dăinui, cu a se întâmpla, a se produce, a se desfășura, cu a trece (pe la cineva), a se duce, a umbla, cu a se trage, a proveni, cu a costa, a face, a valora, cu a se întinde, a cuprinde, cu a trebui, atunci, prin substituție, el își relevă predicativitatea.

VERBUL A FI, AUXILIAR PREDICATIV

a) Ardealul este fântână de aur,
Ardealul este mătase.
Ardealul este lacrămi pe pâne,
Ardealul este dulce ca mierea.

Scanned with OKEN Scanner

Ardealul este ciobanul cu câne.
Ardealul este al copiilor balaur.

(Emil Isac, 110 poezii)

Împreună cu adjectivul dulce și substantivele : fântână, mătase, lacrămi, ciobanul, balaur, verbul este, auxiliar predicativ, formează predicate nominale.

b) Piatra filozofală a agriculturii ar fi [1] / să semeni puțin [2] / | și | să culegi mult [3] /.

(Voltaire, Maxime și cugetări)

1. Piatra filozofală a agriculturii ar fi = propoziție principală.
2. să semeni puțin — propoziție subordonată predicativă / 1 /.
3. și să culegi mult = propoziție subordonată predicativă / 1 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 2.

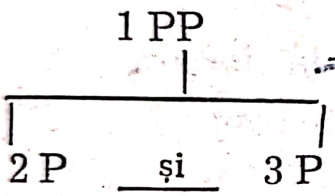

Când într-o propoziție verbul a fi nu admite substituirea cu a se afla, a se găsi, cu a exista, a viețui, a trăi, cu a ține, a dura, a dăinui, cu a se întâmpla, a se produce, a se desfășura, cu a trece (pe la cineva), a se duce, a umbla, cu a se trage, a proveni, cu a costa, a face, a valora, cu a se întinde, a cuprinde, cu a trebui, atunci el este auxiliar predicativ și are nevoie de nume predicativ la nivel sintagmatic sau la nivel frastic.

VI. VERBUL A PĂREA, AUXILIAR PREDICATIV

a) Sufletul bolnavului se etalează [1] /, umple camera [2] / | și | camera pare atunci o rană [3] /.

(Antoine de Saint-Exupéry, Gânduri)

Scanned with OKEN Scanner

1. Sufletul bolnavului se etalează = propoziție principală.
2. umple camera = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
3. și camera pare atunci o rană = propoziție principală, coordonată conclusiv (și) cu propoziția 2.

1 PP — j — 2 PP — și — 3 PP

Predicatul nominal pare o rană s-a format din auxiliarul predicativ pare și numele predicativ o rană; verbul s-a utilizat la diateza activă și are subiectul exprimat prin substantivul cameră.

b) Mâzgălitorii de hârtie par [1] / să fie un simptom al unui veac tulbure [2] /.

(Montaigne, Aforisme)

1. Mâzgălitorii de hârtie par = propoziție principală.
2. să fie un simptom al unui veac tulbure = propoziție subordonată predicativă / 1 /.

1 PP — 2 P — AP. — verbul par, întrebuințat la diateza activă; are subiectul exprimat prin substantivul mâzgălitorii.

Întrebuințându-se la diateza activă și având subiectul său, verbul a părea, fiind însoțit ori neînsoțit de pronume personal neaccentuat în dativ, se actualizează ca auxiliar predicativ.

A PĂREA, VERB PREDICATIV

a) Păru [1] / că viața-i dură se înclină,
Spre-un munte-astral cu tainice făpturi [2] /
| Și | mai păru [3] / că -o fată de lumină
Surpă în el banale legături [4] /.

(Leonida Lari, Dulcele foc)

1. Păru = propoziție principală.
2. că viața-i dură se înclină / Spre-un munte-astral cu tainice făpturi = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.

Scanned with OKEN Scanner

3. Și mai păru = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 1.,
4. că-o fată de lumină / Surpă în el banale legături = propoziție subordonată subiectivă / 3 /.

1 PP ——— și ——— 3 PP
| |
2 S 4 S

T.R. — verbul păru, verb impersonal și intranzitiv, întrebuințat la diateza activă.

b) Mi se pare [1] / că apăr copilul [2] / care am fost [3] /.

(Antoine de Saint-Exupéry, Gânduri)

1. Mi se pare = propoziție principală.
2. că apăr copilul = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.
3. care am fost = propoziție subordonată atributivă / 2 /.

1 PP
|
2 S
|
3Atr.

T.R. — verbul (mi) se pare, verb impersonal și intranzitiv, la diateza reflexivă cu pronume reflexiv (se) în acuzativ.

Prin utilizarea impersonală, activă ori reflexivă, intranzitivul a părea, fiind însoțit ori neînsoțit de un pronume personal neaccentuat în dativ, va realiza funcția sintactică de predicat verbal, excluzându-se prezența numelui predicativ la nivel sintagmatic sau la nivel frastic.

VII) A ÎNSEMNA, VERB PREDICATIV

Însemnam cu uimire pe-un petic de foaie [1] /
Cum scapără ceru-n băltoace întors [2] /,
Cum după munții ursuzi, după ploaie,
Fuioare de abur s-au tors [3] /.

(Nicolae Labiș, Poezii)

1. Însemnam cu uimire pe-un petic de foaie = propoziție principală.

Scanned with OKEN Scanner

2. Cum scapără ceru-n bălțoace întors = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.
3. Cum după munții ursuzi, după ploaie /, Fuioare de abur s-au tors = propoziție subordonată completivă directă / 1 /, juxtapusă propoziției 2.

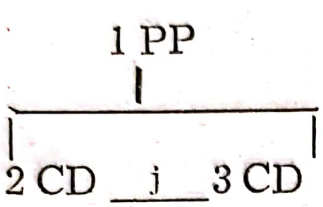

T.R. — verbul însemnam, verb personal și tranzitiv, se substituie cu a nota, a scrie.

Când verbul a însemna admite substituirea sa prin sinonimele a nota, a scrie, atunci i se confirmă predicativitatea ; prin urmare va condiționa apariția altor tipuri de subordonate, respingând, bineînțeles, predicativa.

VERBUL A ÎNSEMNA, AUXILIAR PREDICATIV

a) A ști [1] / să râzi în clipe tragice [2] / înseamnă a stăpâni tragicul [1] /.

(Marin Preda, cf. Reflecții și maxime, vol. II)

1. A ști... înseamnă a stăpâni tragicul = propoziție principală.
2. să râzi în clipe tragice = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.

Predicatul nominal înseamnă a stăpâni are în componența sa auxiliarul predicativ înseamnă și numele predicativ a stăpâni, exprimat prin verb la modul infinitiv.

b) A ști [1] / să te bucuri de viață în orice împrejurare [2] / înseamnă [1] / că trăiești două vieți [3] /.

(Cato, cf. Reflecții și maxime, vol. II

Scanned with OKEN Scanner

1. A ști... înseamnă = propoziție principală.
2. să te bucuri de viață în orice împrejurare = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.
3. că trăiești două vieți = propoziție subordonată predicativă / 1 /.

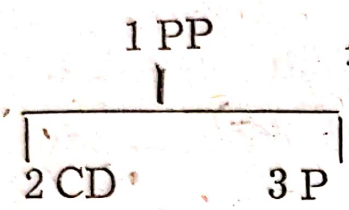

A.P. — verbul înseamnă.

Dacă într-o propoziție verbul a însemna nu permite înlocuirea cu a nota, a scrie, atunci el, fiind auxiliar predicativ, va alcătui predicatul nominal cu ajutorul unei părți de vorbire sau va determina apariția subordonatei predicative.

VIII. VERBUL A RĂMÂNE, AUXILIAR PREDICATIV

a) Pădurea rămâne pădure. Lumea rămâne lume.

(Zaharia Stancu, Desculț)

Cele două propoziții s-au construit cu predicatele nominale rămâne pădure, rămâne lume, ambele formate din auxiliarul predicativ rămâne, verb personal și intranzitiv, și numele predicative pădure și lume, exprimate prin substantive în cazul nominativ.

Acum verbul a rămâne are sensul de a păstra o calitate, fiind sinonim cu a se păstra, a se menține (cumva).

b) Mult bogat ai fost odată [1] /, mult rămas-ai tu sărac [2] /.

(Mihai Eminescu, Poezii)

1. Mult bogat ai fost odată = propoziție principală.

Scanned with OKEN Scanner

2. mult rămas-ai tu sărac = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.

În propoziția 2 există predicatul nominal mult rămas-ai sărac; acesta s-a format din auxiliarul predicativ rămas-ai și numele predicativ mult sărac, exprimat prin adjectiv la gradul superlativ absolut.

Auxiliarul predicativ rămas-ai transmite sensul de dobândire a unei calități prin sinonimie cu auxiliarul predicativ a deveni.

c) Stăpânii lasă lucrurile baltă [1] /
Ca să rămâie [2] / **cum** au fost [3] /.

(Tudor Arghezi, Versuri)

1. Stăpânii lasă lucrurile baltă = propoziție principală.
2. Ca să rămâie = propoziție subordonată circumstanțială de scop / 1 /.
3. cum au fost = propoziție subordonată predicativă / 2 /.

1 PP
|
2 F
|
3 P

• A.P. — verbul să rămâie.

Când exprimă sensul de a păstra o calitate, acum fiind substituibil cu a se păstra, a se menține (cumva), și când exprimă sensul de dobândire a unei calități, acum fiind sinonim cu a deveni, verbul a rămâne este auxiliar predicativ și are nevoie de nume predicativ la nivel sintagmatic sau la nivel frastic.

A RĂMÂNE, VERB PREDICATIV

a) Toți [1] / care am venit [2] / | și | care am rămas [3] / să

Scanned with OKEN Scanner

culegem via boierului [4] / purtăm la gură botnițe de sârmă [1] /.

(Zaharia Stancu, Desculț)

1. Toți... purtăm la gură botnițe de sârmă = propoziție principală.
2. care am venit = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
3. și care am rămas = propoziție subordonată atributivă / 1 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 2.
4. să culegem via boierului = propoziție subordonată circumstanțială de scop cu dublă subordonare / 2 și 3 /.

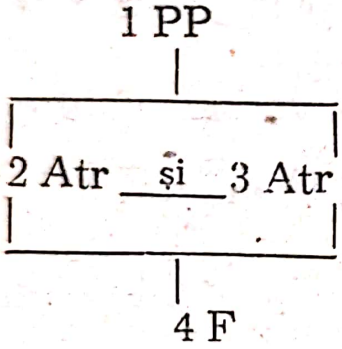

Verbul am rămas, având funcția sintactică de predicat verbal în propoziția 3, este sinonim cu a sta, a nu pleca.

b) Soarele a băut râul [1] /
Valuri străvezii de căldură aduc
Amințe de valurile unui mort [2] /
Au rămas bolovanii [3] /
Au rămas rădăcinile [4] /
Au rămas scheletele albe ale celor înecați [5] /
Plouă [6] /
Cerul s-a înduioșat [7] /.
Mâine albia din nou va fi plină [1] /
Vor rămâne la fund bolovanii [2] /
Vor rămâne la fund rădăcinile [3] /
Vor rămâne la fund scheletele albe
ale celor înecați [4] /

(Nicolae Labiș, Poezii)

Scanned with OKEN Scanner

1. Soarele a băut râul = propoziție principală.
2. Valuri străvezii de căldură aduc / Aminte de valurile unui mort = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
3. Au rămas bolovanii = propoziție principală, juxtapusă propoziției 2.
4. Au rămas rădăcinile = propoziție principală, juxtapusă propoziției 3.
5. Au rămas scheletele albe ale celor înecați = propoziție principală, juxtapusă propoziției 4.
6. Plouă = propoziție principală, juxtapusă propoziției 5.
7. Cerul s-a înduioșat = propoziție principală, juxtapusă propoziției 6.

Verbul au rămas constituie predicatul verbal al propozițiilor 3, 4 și 5, deoarece se înlocuiește cu a se păstra, a se menține (undeva).

1 PP — j — 2 PP — j — 3 PP — j — 4 PP — j — 5 PP
j — 6 PP — j — 7 PP

1. Mâine albia din nou va fi plină = propoziție principală.
2. Vor rămâne la fund bolovanii = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
3. Vor rămâne la fund rădăcinile = propoziție principală, juxtapusă propoziției 2.
4. Vor rămâne la fund scheletele albe / ale celor înecați = propoziție principală, juxtapusă propoziției 3.

Verbul vor rămâne constituie predicatul verbal al propozițiilor 2, 3 și 4, întrucât sinonimia cu a sta, a se păstra, a se menține (undeva) este evidentă.

1 PP — j — 2 PP — j — 3 PP — j — 4 PP

c) Au rămas cântecele [1] / **pe care** le mai îngână oamenii [2] /.

(Zaharia Stancu, Desculț)

Scanned with OKEN Scanner

1. Au rămas cântecele = propoziție principală.
2. pe care le mai îngână oamenii = propoziție atributivă / 1 /.

1 PP
|
2 Atr

Verbul predicativ au rămas echivalează semantic cu verbele a dăinui, a dura.

d) Ar mai rămâne [1] / ca orbul căpitan să fie dezmințit [2] /.
(Marin Preda, Cel mai iubit dintre pământeni, vol. II)

1. Ar mai rămâne = propoziție principală.
2. ca orbul căpitan să fie dezmințit = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.

1 PP
|
2 S

T.R. — verbul ar rămâne, verb predicativ, impersonal și intranzitiv, sinonim cu a urma (să...), a trebui (să...).

Când este predicativ, fiind sinonim cu a sta (undeva), a nu pleca (de undeva), cu a urma (să...), a trebui (să...), a se păstra, a se menține (undeva), a se alege (cu ceva), a prisosi, verbul a rămâne elimină posibilitatea actualizării numelui predicativ.

Verbele a deveni, a se face, a ieși, a ajunge, a însemna, a părea, a rămâne sunt verbe predicative sau auxiliare predicative, iar la mod nepersonal și verbe apredicative ; verbul a fi este verb predicativ sau auxiliar predicativ, auxiliar de timp și de diateză, iar la mod nepersonal și verb apredicativ.

B) RELATORII SUBORDONATEI PREDICATIVE

Propoziția subordonată predicativă se introduce numai prin relatori polivalorici, unii asociindu-se cu o prepoziție :

a) conjuncții subordonatoare (că, dacă, de, cum că, să, ca... să) ;
b) adverbe relative (unde, când, cum, cât, încotro, dincotro) ;

Scanned with OKEN Scanner

c) adverbe interogative (unde ?, când ?, cum ?, cât ?, încotro ?, dincotro ?) ;
d) pronume relative (care, cine, ce, cât, cel ce, ceea ce, a câta, al câtelea) ;
e) adjective pronominale relative (care, cât, ce, a câta, al câtelea, ce fel de) ;
f) pronume interogative (care ?, cine ?, ce ?, cât ?, cel ce ?, ceea ce ?, a câta ?, al câtelea ?) ;
g) adjective pronominale interogative (care ?, ce ?, cât ?, a câta ?, al câtelea ?, ce fel de ?) ;
h) pronume nehotărâte cu funcție de relație (oricare, orice, oricine, oricât) ;
i) adjective pronominale nehotărâte cu funcție de relație (oricare, orice, oricât) ;
j) adverbe relative comparative și locuțiuni conjuncționale comparative (cum, precum, cât, ca și cum, ca și când) ;
k) adverbul nehotărât oricum.

C) TOPICA SUBORDONATEI PREDICATIVE, PUNCTUAȚIA

Propoziția subordonată predicativă se caracterizează prin topică liberă ; ea precede propoziția regentă ori îi succede ; nu admite izolarea prin virgulă nici în antepunere, nici în postpunere.

a) A cere cuiva [1] / să fie erou în împrejurările josnice ale unei societăți decăzute [2] / e [1] / ca și cum ai cere unui vultur închis într-o odăiță [3] / să zboare la o mie de metri deasupra pământului [4] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

1. A cere cuiva... e = propoziție principală.
2. să fie erou în împrejurările josnice ale unei societăți decăzute = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.
3. ca și cum ai cere unui vultur închis într-o odăiță = propoziție subordonată predicativă postpusă / 1 /.
4. să zboare la o mie de metri deasupra pământului = propoziție subordonată completivă directă / 3 /.

Scanned with OKEN Scanner

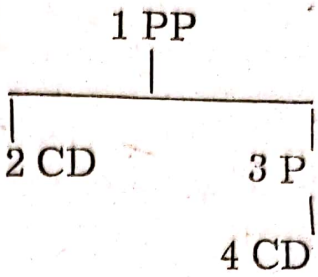

b) Cine sunteți [1] / nu sunteți [2] /.

(Ion Caraion, Apa de apoi)

2. nu sunteți — propoziție principală.
1. Cine sunteți — propoziție subordonată predicativă antepusă / 2 /.

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ PREDICATIVĂ (FRAZE REZOLVATE)

I) Cuvintele biblice [1] / că Dumnezeu a făcut pe om după chipul și asemănarea sa [2] / nu înseamnă [1] / că Dumnezeu e un om în cer [3] /, | ci | înseamnă [4] / că omul e un Dumnezeu pe pământ [5] /.

(Lucian Blaga, Zări și etape)

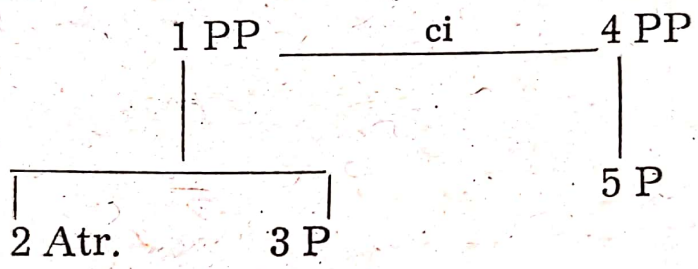

II) Aceasta nu înseamnă [1] / să luăm afirmația în răspăr [2] / | și | să spunem [3] / că orice poezie [4] / pe care o înțeleg toți oamenii [5] / e mare [4] /, | ci | numai [înseamnă] [6] / că fiecare poezie într-adevăr mare poate fi înțeleasă de imensa majoritate a cititorilor [7] /.

(Septimiu Bucur, cf. Reflecții și maxime, vol. II).

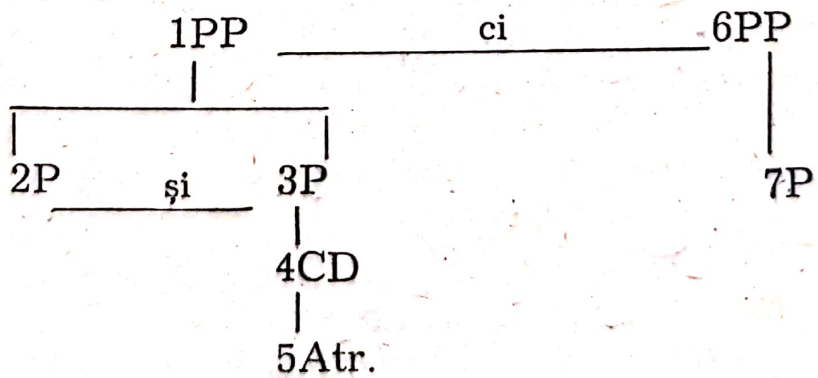

Scanned with OKEN Scanner

III) Omul este [1] / ceea ce este [2] /, nu [este] [3] / ceea ce se enunță [4] /, [ceea ce] se exprimă [5] /.

(Antoine de Saint-Exupéry, Gânduri)

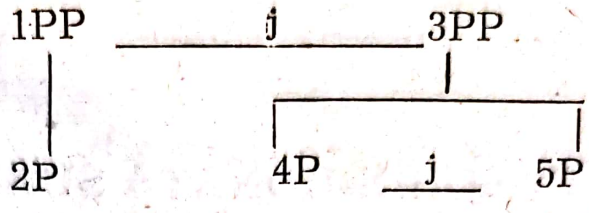

IV) A trăi înseamnă [1] / să simți [2] / | și | să gândești [3] /, să suferi [4] / | și | să te bucuri [5] /.

(V. G. Belinski, cf. Reflecții și maxime, vol. II)

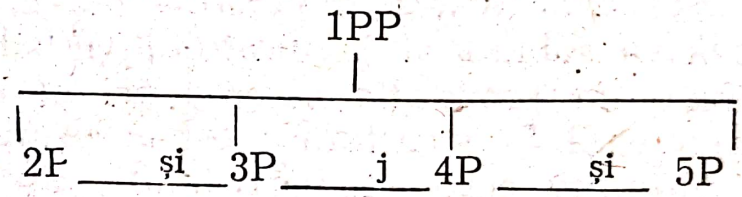

V) Lumea nu e [1] / a cui o străbate cu piciorul [2] /, | ci | [e] [3] / a cui o înțelege cu gândul [4] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

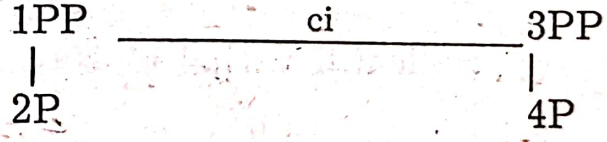

VI) Curaj înseamnă [1] / să cauți adevărul [2] / | și | să-l proclami [3] /, curaj înseamnă [4] / să nu te pleci în fața trecătoare a minciunii [5] /.

(Jean Jaurès, cf. Curajul în proverbele și cugetările lumii)

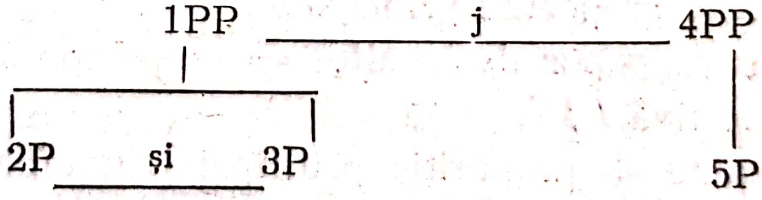

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ SUBIECTIVĂ

A) DEFINIȚIE, ÎNTREBĂRI

Se numește subiectivă acea subordonată care în frază se realizează ca subiect al predicatului verbal, nominal sau adverbial din propoziția regentă ori al unui verb care se integrează în structura acesteia printr-un mod nepersonal (infinitiv, gerunziu, participiu).

a) **Cine** scoate steagul [1] / să tragă și sabia [2] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

2. să tragă și sabia = propoziție principală.
1. Cine scoate steagul = propoziție subordonată subiectivă / 2 /.

2PP T.R. — predicatul verbal să tragă.
|
1S

b) Este bine [1] / să învețe un popor de la altul [2] /, nu este bine [3] / să învețe un popor pe altul [4] /.

(Grigore Vieru, Rădăcina de foc)

1. Este bine = propoziție principală.
2. să învețe un popor de la altul = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.
3. nu este bine = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
4. să învețe un popor pe altul = propoziție subordonată subiectivă / 3 /.

Scanned with OKEN Scanner

1PP ——— j ——— 3PP T.R. — predicatul nominal (nu) este bine.
| |
2S 4S

c) Desigur [1] / că nimeni nu va îndrăzni [2] / să măsoare cu metrul moral gândirea artistică [3] /.

(George Călinescu, Aforisme și reflecții)

1. Desigur = propoziție principală.
2. că nimeni nu va îndrăzni = propoziție subiectivă / 1 /.
3. să măsoare cu metrul moral gândirea artistică = propoziție subordonată completivă directă / 2 /.

1PP T.R. — predicatul adverbial desigur.
|
2S
|
3CD

d) Conflictul acesta rămâne în viață aproape constant, știut fiind [1] / că omul rămâne și el aproape egal cu sine însuși [2] /.

(Goethe, Maxime și reflecții)

1. Conflictul acesta rămâne în viață aproape constant, știut fiind = propoziție principală.
2. că omul rămâne și el aproape egal cu sine însuși = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.

1PP T.R. — gerunziul pasiv știut fiind.
|
2S

Cine ? și ce ? sunt întrebările subordonatei subiective, însă întrebarea ce ? trebuie evitată.

B) REGENȚII SUBORDONATEI SUBIECTIVE

În procesul analizei sintactice a frazei recunoașterea regenților subordonatei subiective constituie o operație de maximă importanță, de aceea este necesară o prezentare detaliată a lor.

Scanned with OKEN Scanner

I) VERB ACTIV ȘI IMPERSONAL

a) Trebuie [1] / să sfârșești în cristalinitate [2] /.

(Constantin Noica, Carte de înțelepciune)

1. Trebuie = propoziție principală.
2. să sfârșești în cristalinitate = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.

1PP — T.R. — verbul activ și impersonal trebuie ; are
|
2S — funcția sintactică de predicat verbal al propoziției 1.

b) Câinii [1] / trebuie [2] / să cunoască un fel de oratorie a lătratului [1] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

2. trebuie = propoziție principală.
1. Câinii ... să cunoască un fel de oratorie a lătratului = propoziție subordonată subiectivă / 2 /.

2PP — T.R. — verbul activ și impersonal trebuie ; are
|
1S — funcția sintactică de predicat verbal al propoziției 2.

Substantivul câinii este subiectul predicatului verbal să cunoască, prin urmare propoziția principală 2 se intercalează între formativii subordonatei subiective 1.

c) Nu-i destul [1] / ca adevărul să strălucească [2] /, el [3] / trebuie [4] / să fie și tăios [3] /.

(Costis Palamas, cf. Cugetări grecești)

1. Nu-i destul = propoziție principală.
2. ca adevărul să strălucească = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.
4. trebuie = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
3. el ... să fie și tăios = propoziție subordonată subiectivă / 4 /.

1PP — j — 4PP — T.R. (prop. 3) — verbul activ și impersonal trebuie ; are funcția
| |
2S 3S — sintactică de predicat verbal al propoziției 4.

Scanned with OKEN Scanner

Pronumele personal el este subiectul predicatului nominal să fie tăios, propoziția principală 4 intercalându-se între membrii subordonatei subiective 3.

II) VERB REFLEXIV ȘI IMPERSONAL

a) Slăbiciunea [1] / **pe care** o resimt la mine [2] / nu influențează în nici un fel părerile [1] / **pe care** se cuvine [3] / să le am despre virtutea și meritele celor vrednici [4] /.

(Montaigne, *Aforisme*)

1. Slăbiciunea ... nu influențează în nici un fel părerile = propoziție principală.
2. pe care o resimt la mine = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
3. pe care se cuvine = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
4. să le am despre virtutea și meritele celor vrednici = propoziție subordonată subiectivă / 3 /.

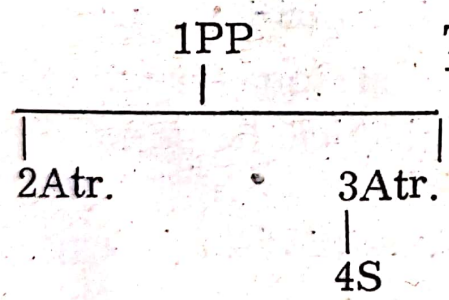

T.R. — verbul reflexiv și impersonal se cuvine ; are funcție sintactică de predicat verbal al propoziției 3.

b) S-a întâmplat [1] / **ce** mi-a prezis cândva

Un biet călugăr, oropsit de soartă [2] /.

(Leonida Lari, *Dulcele foc*)

1. S-a întâmplat = propoziție principală.
2. ce mi-a prezis cândva / Un biet călugăr, oropsit de soartă = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.

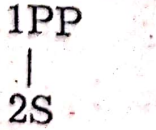

T.R. — verbul reflexiv și impersonal s-a întâmplat ; are funcție sintactică de predicat verbal al propoziției 1.

Scanned with OKEN Scanner

III. VERB PERSONAL ȘI INTRANZITIV, ÎNTREBUINȚAT REFLEXIV ȘI IMPERSONAL

a) Nu se cade [1] / să nu fii o ființă morală deplină [2] /.

(Constantin Noica, Carte de înțelepciune)

1. Nu se cade = propoziție principală.
2. să nu fii o ființă morală deplină = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.

1PP
|
2S

T.R. — verbul personal și intranzitiv a cădea, întrebuințat reflexiv și impersonal (nu se cade); are funcție sintactică de predicat verbal al propoziției 1.

b) Se pare [1] / că noțiunea Infinitului se găsește pe fundul butoiului Danaidelor [2] /.

(Voltaire, Maxime și cugetări)

1. Se pare = propoziție principală.
2. că noțiunea Infinitului se găsește pe fundul butoiului Danaidelor = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.

1PP
|
2S

T.R. — verbul personal și intranzitiv a părea, întrebuințat reflexiv și impersonal (se pare); are funcție sintactică de predicat verbal al propoziției 1.

c) Mi se părea [1] / că devin veșnic, împlinindu-mi devenirea [2] /.

(Antoine de Saint-Exupéry, Gânduri)

1. Mi se părea = propoziție principală.
2. că devin veșnic, împlinindu-mi devenirea = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.

1PP
|
2S

T.R. — verbul personal și intranzitiv a părea, întrebuințat reflexiv și impersonal (se pare), însoțit de pronumele mi în dativ; are funcția sintactică de predicat verbal al propoziției 1.

Scanned with OKEN Scanner

IV) VERB PERSONAL ȘI INTRANZITIV, ÎNTREBUINȚAT (ACTIV ȘI) IMPERSONAL

a) A fost [1] / vecini de zări să fim [2] /.

(Tudor Arghezi, Versuri)

1. A fost = propoziție principală.
2. vecini de zări să fim = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.

1PP
|
2S

T.R. — verbul personal și intranzitiv a fi, întrebuințat activ și impersonal (a fost = s-a întâmplat); are funcție sintactică de predicat verbal al propoziției 1.

b) Pare [1] / că o mână uriașă aruncă peste întinderea apelor semințe de foc [2] /.

(Leonida Lari, Dulcele foc)

1. Pare = propoziție principală.
2. că o mână uriașă aruncă peste întinderea apelor semințe de foc = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.

1PP
|
2S

T.R. — verbul personal și intranzitiv a părea, întrebuințat activ și impersonal (pare); are funcție sintactică de predicat verbal al propoziției 1.

V) VERB (EXPRESIE VERBALĂ) PERSONAL ȘI INTRANZITIV, ÎNTREBUINȚAT ACTIV ȘI IMPERSONAL CU SUBIECT LOGIC ÎN DATIV

(a-i veni, a-i plăcea, a-i părea, a-i rămâne, a-i da prin gând, a-i trece prin minte, a-i conveni)

a) Limbutului îi vine [1] /
să fugă [2] /, să se-ascundă [3] /, să leșine [4] /.

(Tudor Arghezi, Versuri)

1. Limbutului îi vine = propoziție principală.
2. să fugă = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.
3. să se-ascundă = propoziție subordonată subiectivă / 1 /, juxtapusă propoziției 2.

Scanned with OKEN Scanner

4. să leșine = propoziție subordonată subiectivă / 1 /, juxtapusă propoziției 3.

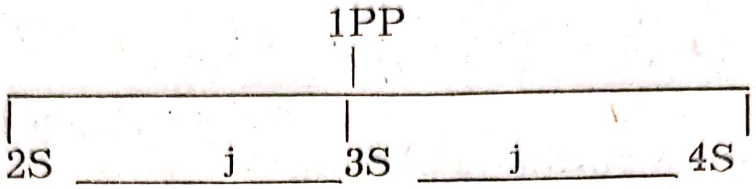

T.R. — verbul personal și intranzitiv a veni, întrebuințat activ și impersonal (vine) cu subiect logic în dativ (îi); este predicat verbal în propoziția 1.

b) Persoanele [1] / care vorbesc agreabil [2] / | și | doresc un public [3] / sunt persoane [1] / cărora le place [4] / și să vorbească mult [5] /; uneori devin obositoare [6] /.

(Honoré de Balzac, Maxime și cugetări)

1. Persoanele ... sunt persoane = propoziție principală.
2. care vorbesc agreabil = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
3. și [care] doresc un public = propoziție subordonată atributivă / 1 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 2.
4. cărora le place = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
5. și să vorbească mult = propoziție subordonată subiectivă / 4 /.
6. uneori devin obositoare = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.

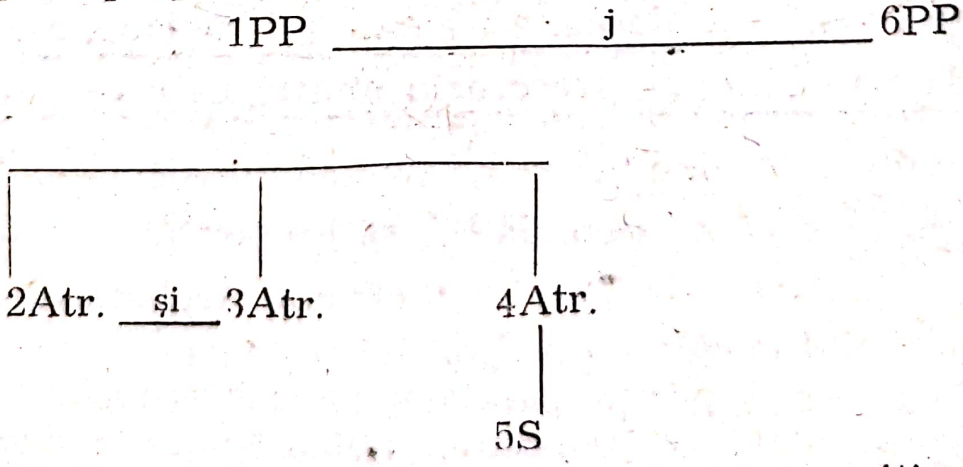

T.R. (prop. 5) — verbul personal și intranzitiv place,

întrebuințat activ și impersonal cu subiect logic în dativ (le) ; este predicat verbal în propoziția 4.

VI) VERB PERSONAL ȘI MONOTRANZITIV, ÎNTREBUINȚAT ACTIV ȘI IMPERSONAL CU PRONUME NEACCENTUAT ÎN ACUZATIV

(a-l **obseda**, a-l **tenta**, a-l **ispiti**, a-l **interesa**)

Nu mă interesează[1] / dacă memoria mea se va păstra veșnic[2] / | sau | dacă or să mă uite oamenii[3] /.

(Petre Țuțea, 321 de vorbe memorabile ale lui Petre Țuțea)

1. Nu mă interesează = propoziție principală.
2. dacă memoria mea se va păstra veșnic = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.
3. sau dacă or să mă uite oamenii = propoziție subordonată subiectivă / 1 /, coordonată disjunctiv (sau) cu propoziția 2.

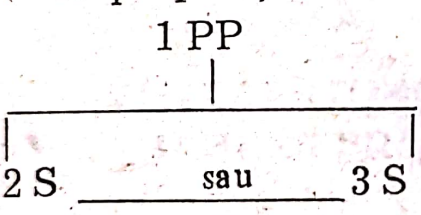

T.R. — verbul personal și monotranzitiv nu interesează, întrebuințat activ și impersonal cu pronume personal neaccentuat în acuzativ (mă = complement direct) ; are funcția sintactică de predicat verbal al propoziției 1.

VII) VERB PERSONAL ȘI MONOTRANZITIV, ÎNTREBUINȚAT IMPERSONAL, REFLEXIV CU SENS PASIV

a) Se spune[1] / că vitejia este singura virtute lipsită de fățărnicie[2] /.

(Honoré de Balzac, Maxime și cugetări)

1. Se spune = propoziție principală.

Scanned with OKEN Scanner

2. că vitejia este singura virtute lipsită de fățărnicie = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.

1 PP — 2 S — T.R. — verbul personal și monotranzitiv a spune, întrebuințat impersonal, reflexiv cu sens pasiv; se spune constituie predicatul verbal al propoziției 1.

b) Se știe prea bine [1] / că religia nu înseamnă filozofie [2] /.

(Voltaire, Maxime și cugetări)

1. Se știe prea bine = propoziție principală.
2. că religia nu înseamnă filozofie = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.

1 PP — 2 S — T.R. — verbul personal și monotranzitiv a ști, întrebuințat impersonal, reflexiv cu sens pasiv; se știe reprezintă predicatul verbal al propoziției 1.

VIII) VERB PERSONAL ȘI MONOTRANZITIV, ÎNTREBUINȚAT PASIV ȘI IMPERSONAL

a) Ne apropiem de Paști [1] / | și | atunci nu este îngăduit nimănui [2] / să nu ducă la biserică, pentru morți, câțiva colaci [3] /.

(Zaharia Stancu, Desculț)

1. Ne apropiem de Paști = propoziție principală.
2. și atunci nu este îngăduit nimănui = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 1.
3. să nu ducă la biserică, pentru morți, câțiva colaci = propoziție subordonată subiectivă / 2 /.

1 PP — și — 2 PP — 3 S — T.R. — pasivul impersonal nu este îngăduit; exprimă funcția sintactică de predicat verbal în propoziția 2.

Scanned with OKEN Scanner

b) Dar este o pomană odioasă [1] /
că mi-a fost dat [2] / să mai trăiesc
după atâţia morţi [3] /.

(Eugen Jebeleanu, Poezii)

1. Dar este o pomană odioasă = propoziţie principală.
2. că mi-a fost dat = propoziţie subordonată subiectivă / 1 /.
3. să mai trăiesc / după atâţia morţi = propoziţie subordonată subiectivă / 2 /.

1 PP — T.R. (prop. 3) — pasivul impersonal a fost
2 S — dat; realizează funcţia sintactică de predicat verbal al propoziţiei 2.
3 S

IX) VERB PERSONAL, ÎNTREBUINŢAT FĂRĂ SUBIECT ÎN PROPOZIŢIA REGENTĂ, LA ORICE DIATEZĂ

a) **Cine** este curajos şi neputincios [1] / are urechi strivite [2] /.

(Proverbe franceze, cf. Curajul în proverbele şi cugetările lumii)

2. are urechi strivite = propoziţie principală.
1. Cine este curajos şi neputincios = propoziţie subordonată subiectivă / 2 /.

2 PP — T.R. — verbul personal are, întrebuinţat la
1 S — modul indicativ, la diateza activă, fără subiect în propoziţia regentă; are funcţia sintactică de predicat verbal.

b) **Cine** a fost muşcat de şarpe [1] / se teme şi de şopârlă [2] /.

(Proverbe româneşti)

2. se teme şi de şopârlă = propoziţie principală.

Scanned with OKEN Scanner

1. Cine a fost muşcat de şarpe = propoziţie subordonată subiectivă / 2 /.

2 PP — T.R. — verbul personal se teme, întrebuinţat
|
1 S — la modul indicativ, la diateza reflexivă, fără subiect în propoziţia regentă ; are funcţia sintactică de predicat verbal.

X) AUXILIAR PREDICATIV (A FI, A ÎNSEMNA) URMAT DE PROPOZIŢIE PREDICATIVĂ

a) **Dacă** te-ai speriat de duşman [1] / înseamnă [2] / că ai pierdut [3] /.

(Proverbe, cf. Cugetări persane)

2. înseamnă = propoziţie principală insuficientă.
1. Dacă te-ai speriat de duşman = propoziţie subordonată subiectivă / 2 /.
3. că ai pierdut = propoziţie subordonată predicativă / 2 /.

2 PP — T.R. (prop. 1) — auxiliarul predicativ înseamnă,
|
1 S — 3 P — întrebuinţat impersonal ; constituie propoziţie insuficientă.

b) **Ceea ce-i** puternic şi durabil [1] / este [2] / **ceea ce-i** firesc [3] /, | iar | lucrul cel mai firesc în politică este familia [4] /.

(Honoré de Balzac, Maxime şi cugetări)

2. este = propoziţie principală insuficientă.
1. Ceea ce-i puternic şi durabil = propoziţie subordonată subiectivă / 2 /.
3. ceea ce-i firesc = propoziţie subordonată predicativă / 2 /.
4. iar lucrul cel mai firesc în politică este familia = propoziţie principală, coordonată adversativ (iar) cu propoziţia 2.

2 PP — iar — 4 PP
|
1 S — 3 P

Scanned with OKEN Scanner

XI) PREDICATE NOMINALE EXPRIMATE PRIN EXPRESII VERBALE IMPERSONALE

Expresiile verbale impersonale se formează dintr-un auxiliar predicativ (a fi — exprimat ori subînțeles, a părea, a deveni) și nume predicative (adverbe sau locuțiuni adverbiale de mod, substantive, pronume nehotărâte, verbe la modul supin); este greu, este ușor, este clar, este limpede, este adevărat, este bine, este destul, este posibil, este imposibil, este probabil, este sigur, este păcat, este de prisos, este totuna, este cu putință, este cu neputință, este fără îndoială, este culmea, este un adevăr, este un fapt, este un noroc, una este, alta este, e de remarcat, este de subliniat, este de dorit, este de înțeles, este de crezut, pare simplu, pare ciudat, pare o prostie, pare o ciudățenie, pare imposibil, pare cu putință, pare cu neputință, devine posibil, devine imposibil, devine de înțeles, devine de neînțeles.

a) Nu e destul [1] / să știi [2] /, trebuie [3] / să și aplici [4] /; nu e destul [5] / să vrei [6] /, trebuie [7] / să și faci [8] /.

(Goethe, Maxime și reflecții)

1. Nu e destul = propoziție principală.
2. să știi = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.
3. trebuie = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
4. să și aplici = propoziție subordonată subiectivă / 3 /.
5. nu e destul = propoziție principală, juxtapusă propoziției 3.
6. să vrei = propoziție subordonată subiectivă / 5 /.
7. trebuie = propoziție principală, juxtapusă propoziției 5.
8. să și faci = propoziție subordonată subiectivă / 7 /.

Scanned with OKEN Scanner

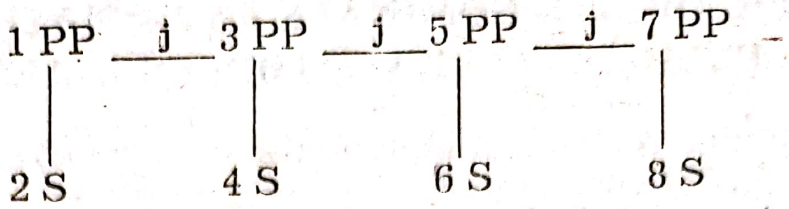

T.R. — predicatul nominal nu e destul, exprimat prin expresie verbală impersonală, și predicatul verbal trebuie, exprimat prin verb activ și impersonal.

b) Păcat [1] / că-n rai se merge cu dricul [2] /.

(Proverbe poloneze)

1. [este] Păcat = propoziție principală.
2. că-n rai se merge cu dricul = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.

1 PP
|
2 S

T.R. — predicatul nominal este păcat; are auxiliar predicativ subînțeles.

XII) ADVERBE PREDICATIVE ȘI LOCUȚIUNI ADVERBIALE PREDICATIVE (firește, negreșit, pesemne, desigur, poate, bineînțeles, de bună seamă, cu siguranță, fără doar și poate)

a) Pesemne [1] / că sunt cineva dificil de fixat [2] /.

(Petre Țuțea, 321 de vorbe memorabile ale lui Petre Țuțea)

1. Pesemne = propoziție principală.
2. că sunt cineva dificil de fixat = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.

1 PP
|
2 S

T.R. — predicatul adverbial pesemne.

b) Desigur [1] / că ne aflăm în eoni și poveste [2] /.

(Ion Caraion, Apa de apoi)

1. Desigur = propoziție principală.

Scanned with OKEN Scanner

2. că ne aflăm în eoni și poveste = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.

1 PP — T.R. — predicatul adverbial desigur.
|
2 S

c) Poate [1] / că totul a fost spus pe lume [2] /.

(Jon Milos, cf. Soare de zăpadă)

1. Poate = propoziție principală.
2. că totul a fost spus pe lume = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.

1 PP — T.R. — predicatul adverbial poate.
|
2 S

C) RELATORII SUBORDONATEI SUBIECTIVE

Subordonata subiectivă se introduce numai prin relatori polivalorici, unii dintre aceștia asociindu-se cu o prepoziție :

a) conjuncții subordonatoare (că, dacă, de, cum că, să, ca ... să) ;
b) adverbe relative (unde, când, cum, cât, încotro, dincotro) ;
c) adverbe interogative (unde ?, când ?, cum ?, cât ?, încotro ?, dincotro ?) ;
d) pronume relative (care, cine, ce, cât, cel ce, ceea ce, a câta, al câtelea) ;
e) adjective pronominale relative (care, cât, ce, a câta, al câtelea, ce fel de) ;
f) pronume interogative (care ?, cine ?, ce ?, cât ?, cel ce ?, ceea ce ?, a câta ?, al câtelea ?) ;
g) adjective pronominale interogative (care ?, ce ?, cât ?, a câta ?, al câtelea ?, ce fel de ?) ;
h) pronume nehotărâte cu funcție de relație (oricare, oricine, orice, oricât) ;
i) adjective pronominale nehotărâte cu funcție de relație (oricare, orice, oricât).

Scanned with OKEN Scanner

D) MODURILE VERBALE DIN SUBIECTIVĂ

În propoziția subordonată subiectivă predicatele verbale și predicatele nominale se actualizează la toate modurile personale cu excepția imperativului.

Regenții subordonatelor subiective, când sunt predicate verbale ori nominale, apar numai la persoana a III-a, la singular sau la plural.

a) **Cine**-l veghea de străin [1] / a fugit cu străinii [2] /.

(Mircea Ciobanu, Patimile)

2PP
|
1S

T.R. — predicatul verbal a fugit ; modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a III-a, numărul singular, diateza activă.

b) **Câte** se-ajung peste repezi întinderi de țiglă [1] / sunt ale unuia clar [2] /, **care** stă la temeiul tuturor bolților [3] /, templu și undă el însuși [2] /.

(Mircea Ciobanu, Patimile)

2PP
|
1S 3Atr.

T.R. — predicatul nominal sunt ale unuia ; modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul plural, diateza activă.

E) RELUAREA SUBIECTIVEI

La nivelul propoziției regente, subordonata subiectivă poate să fie reluată printr-un pronume demonstrativ sau nehotărât cu funcție sintactică de subiect.

Cine a găsit ecoul [1] /, acela se repetă [2] /.

(Proverbe poloneze)

2PP
|
1S

Corelativ — pronumele demonstrativ acela.

Scanned with OKEN Scanner

F) TOPICA PROPOZIȚIEI SUBIECTIVE, PUNCTUAȚIA

Subordonata subiectivă realizează o topică liberă, plasându-se în fața propoziției regente ori în urma acesteia, fără să se izoleze prin virgulă ; se exceptează subiectivele reluate, dar și subiectivele pronominale, dacă într-o frază echivocă virgula are funcția de agent de dezambiguizare.

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ SUBIECTIVĂ
(Fraze rezolvate)

I) Este contradictoriu [1] / ca [2] / ce a fost ieri [3] / să nu fi fost [2] /, ca [4] / ce este astăzi [5] / să nu fie [4] / ; contradictoriu este [6] / ca [7] / ceea ce trebuie [8] / să fie [9] / să nu trebuie [7] / să fi fost [10] /.

(Voltaire, Maxime și cugetări)

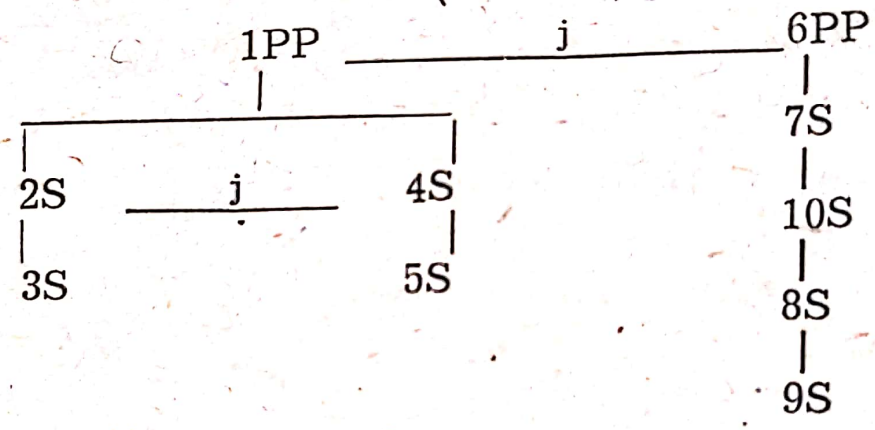

II) Păru [1] / c-adoarme sângele-i în vine [2] /,
Păru [3] / că e săltat din timp și loc [4] /,
Păru atunci [5] / că vede și în sine
Același miez pâlpâitor de foc [6] /.

(Leonida Lari, Dulcele foc)

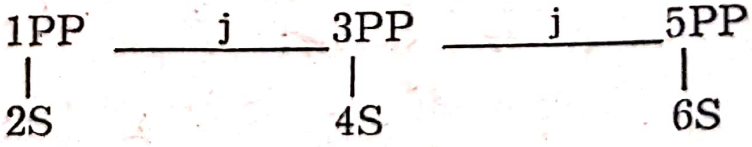

III) Literatura, arta și știința [1] / trebuie [2] / să servească un ideal social [1] /, să exprime ideile și speran-

țele contemporanilor [3] /, să contribuie la biruința dreptății [4] /.

(Vasile Bogrea, cf. Reflecții și maxime, vol. I)

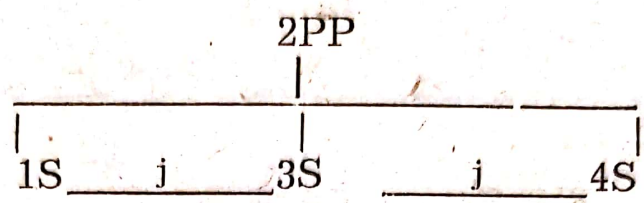

IV) Nu e spre cinstea rațiunii [1] / că oamenii s-au urât [2] /, [că] s-au prigonit [3] /, [că] s-au ucis [4] /, [că] s-au ars pe rug pentru păreri diferite [5] /.

(Voltaire, Maxime și cugetări)

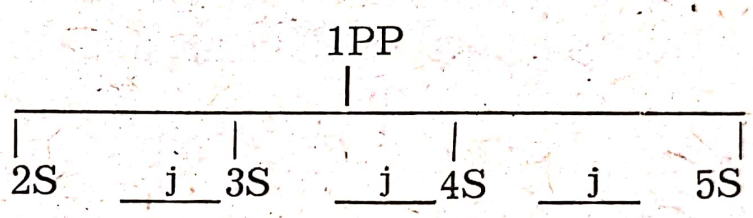

V) El [1] / trebuie [2] / să combine stratageme [1] /, să întindă curse [3] /, să trimită iscoade la adversari [4] /, să cucerească orașe [5] /.

(Honoré de Balzac, Maxime și cugetări)

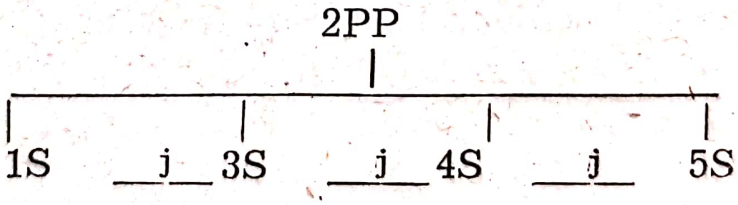

VI) Omului i se pare foarte firesc [1] / să distrugă [2] / ceea ce nu poate avea [3] /, să nege [4] / ceea ce nu înțelege [5] /, să ponegrească [6] / ceea ce nu are [7] / | și | ceea ce ar avea poftă [8] / să aibă [9] /.

(Honoré de Balzac, Maxime și cugetări)

Scanned with OKEN Scanner

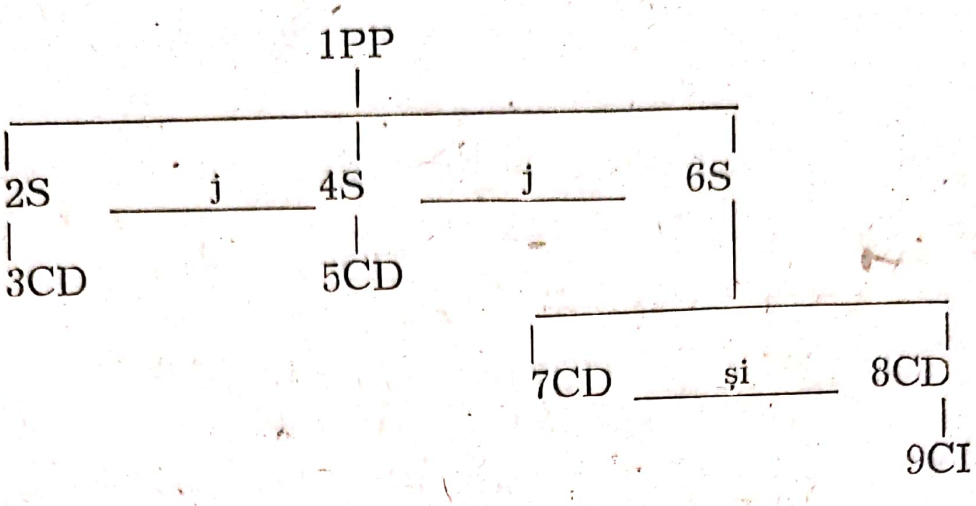

VII) Desigur [1] / că pe om îl educă și știința, și munca, și familia, și mediul [2] /, | dar |fără artă e greu [3] / să înlături indiferența [4] /, să trezești sentimentele sale frumoase [5] /, să le dezrădăcinezi pe cele urâte [6] /.

(I. G. Ehremburg, cf. Reflecții și maxime, vol. II)

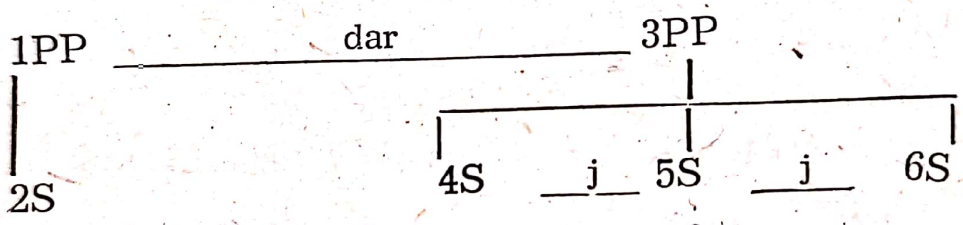

VIII) Nu trebuie [1] / să te frământi [2] / **pentru ceea ce** nu există [3] / ; trebuie [4] / să fii liber [5] / **pentru ceea ce** există [6] /.

(Omar Khayyam, cf. Cugetări persane)

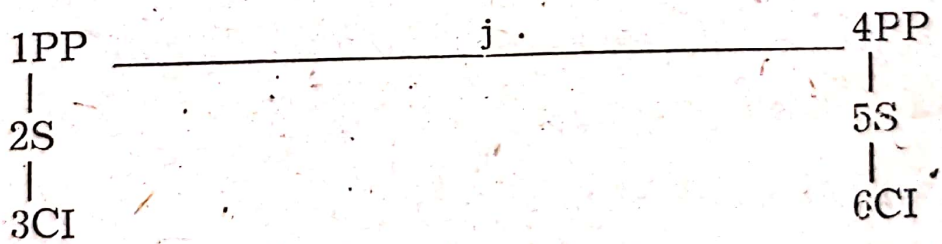

IX) Nu [1] / **oricine** are sabie [2] / trebuie [1] / să lupte [3] / ; nu [4] / **oricine** are leacul contra otrăvii [5] / trebuie [4] / să înghită otravă [6] /.

(Abu-l-Fath Busti, cf. Cugetări persane)

Scanned with OKEN Scanner

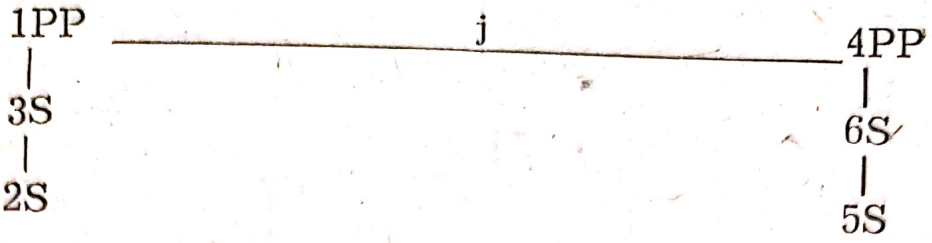

X) Sunt greșeli [1] / **pe care** trebuie [2] / **să** le faci [3] /, [sunt] altele [4] / **pe care** nu trebuie [5] / **să** le faci [6] / | și | [sunt] atâtea [7] / **pe care** trebuie [8] / **să** nu le faci [9] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

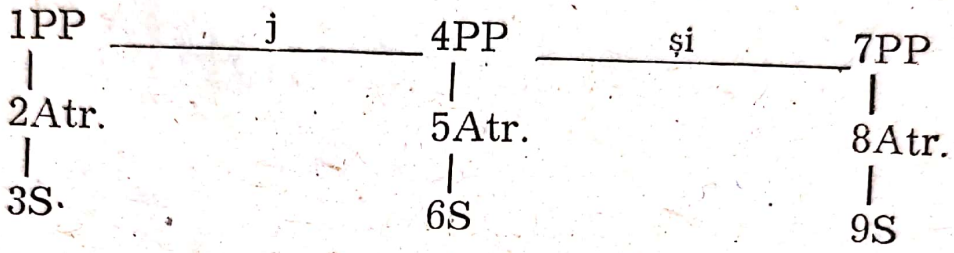

XI) Poate [1] / **că** sentința va fi aceeași [2] /, poate [3] / **că** Nicolae Ceaușescu va fi și mai grav acuzat [4] /, | Dar | cu siguranță îi vor recunoaște și meritele [5] /, Poate [6] / **că** rejudecarea procesului său, într-o Deplină sinceritate, ne va arăta [7] / **cât** a fost Sistem [8] / | și | **cât** a fost ființă [9] /, în tot [7] / **ce-a** fost [10] / | Și | [ce] am trăit [11] / | și | [ce] am îndurat [12] /, | dar | cunoașterea și Recunoașterea adevărului ne vor scuti de repetarea Acelorași erori [13] /, poate [14] / **că** vom înțelege, În sfârșit [15] /, **cine** a avut interesul [16] / **ca** Nicolae Ceaușescu **să** moară atât de repede [17] /, Poate [18] / **că** vom afla [19] / **ce-i** cu noi [20] /.

(Adrian Păunescu, Bieți lampagii)

Scanned with OKEN Scanner

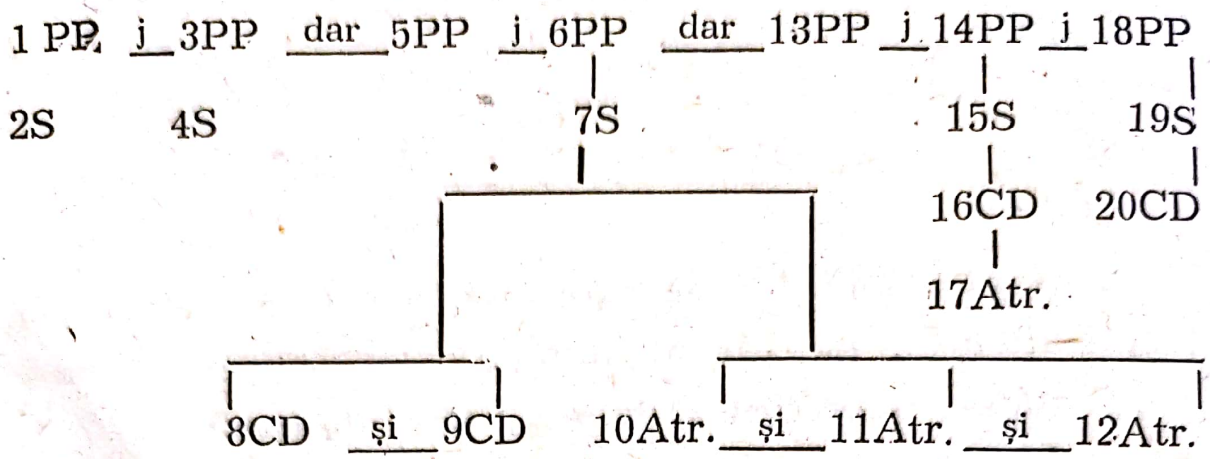
1 PP
j 3PP
dar 5PP
j 6PP
dar 13PP
j 14PP
j 18PP
2S
4S
7S
15S
19S
16CD
20CD
17Atr.
8CD
și 9CD
10Atr.
și 11Atr.
și 12Atr.

PROPOZIȚII SUBORDONATE CIRCUMSTANȚIALE

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ DE LOC (L)

A) DEFINIȚIE, ÎNTREBĂRI

Se numește propoziție circumstanțială de loc acea subordonată care în frază se realizează ca echivalentul complementului circumstanțial de loc, indicând spațiul în care se desfășoară acțiunea din propoziția regentă.

Unde ard lămpi [1] / sunt pete de undelemn [2] /, **unde** ard lumânări [3] / sunt pete de ceară [4] / ; numai luminile cerești lucesc curat și fără a murdări [5] /.

(Goethe, Maxime și cugetări)

2. sunt pete de undelemn = propoziție principală.
1. Unde ard lămpi = propoziție subordonată circumstanțială de loc / 2 /.
4. sunt pete de ceară = propoziție principală, juxtapusă propoziției 2.
3. unde ard lumânări = propoziție subordonată circumstanțială de loc / 4 /.
5. numai luminile cerești lucesc curat și fără a murdări = propoziție principală, juxtapusă propoziției 4.

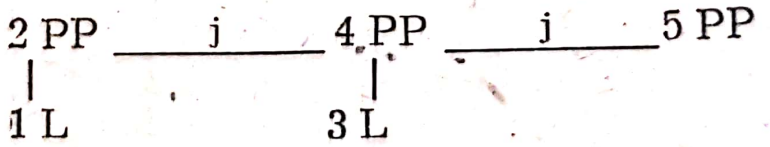

Adresându-i-se determinatului una dintre întrebări (unde ?, de unde ?, până unde ?, încotro ?, dincotro ?),

Scanned with OKEN Scanner

se precizează locul desfășurării acțiunii, limitele sale spațiale (punctul de plecare, punctul de sosire), direcția acțiunii.

B) REGENȚII SUBORDONATEI CIRCUMSTANȚIALE DE LOC

Propoziția subordonată circumstanțială de loc determină : a) un verb (o locuțiune verbală) la un mod personal ori nepersonal (infinitiv, gerunziu, supin) ; b) un adverb ; c) o interjecție predicativă.

a) În fluier intră frigul, ura [1] /,

Pe unde a ieșit căldura [2] /.

(Grigore Vieru, Rădăcina de foc)

1. În fluier intră frigul, ura = propoziție principală.
2. Pe unde a ieșit căldura = propoziție subordonată circumstanțială de loc / 1 /.

1 PP — T.R. — verbul intră, întrebuințat la modul indicativ.
|
2 L

b) El îi întinse mâinile [1] / | și | sculându-se el însuși [2] /, **de unde** ședea [3] /, îi trecu un braț sub brațul ei [2] /.

(Duiliu Zamfirescu, Viața la țară)

1. El îi întinse mâinile = propoziție principală.
2. și sculându-se el însuși... îi trecu un braț sub brațul ei = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 1.
3. de unde ședea = propoziție subordonată circumstanțială de loc / 2 /.

1 PP — și — 2PP — T.R. — verbul sculându-se, întrebuințat la modul gerunziu.
|
3 L

c) Vreau idei [1] / **care** să pătrundă cu forța acolo [2] / **unde** este îndoiala mai mare [3] /.

(Montaigne, Aforisme)

1. Vreau idei = propoziție principală.

Scanned with OKEN Scanner

2. care să pătrundă cu forța acolo = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
3. unde este îndoiala mai mare = propoziție subordonată circumstanțială de loc / 2 /.

1 PP — T.R. — adverbul acolo.
|
2 Atr.
|
3 L

d) Hai [1] / **încotro** merg și eu [2] /.

(Basme populare, cf. Ștefan Gencărău, Exerciții de gramatică)

1. Hai = propoziție principală.
2. încotro merg și eu = propoziție subordonată circumstanțială de loc / 1 /.

1 PP — T.R. — interjecția predicativă hai.
|
2 L

C) RELATORII SUBORDONATEI CIRCUMSTANȚIALE DE LOC

Subordonata circumstanțială de loc se introduce numai prin relatori polivalorici :

a) adverbe relative (unde, încotro, dincotro) ;
b) adverb relativ + prepoziții (de unde, până unde, pe unde, de pe unde) ;
c) adverbe nehotărâte (oriunde, orișiunde, orideunde, oriîncotro, orișiîncotro, oridincotro) ;
d) pronume relative în cazul acuzativ + prepoziții (către, lângă, spre, dinspre, sub) ;
e) pronume relative în cazul genitiv + prepoziții (asupra, deasupra) sau locuțiuni prepoziționale(în fața, în spatele, în dreptul) ;
f) pronume nehotărâte cu funcție de relație (oricare, oricine, orice) în cazul acuzativ ori în cazul genitiv + prepoziții (locuțiuni prepoziționale).

Scanned with OKEN Scanner

D) MODURILE VERBALE DIN SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE LOC

Subordonata circumstanțială de loc se formează mai ales cu indicativul și condiționalul-optativ, foarte rar cu prezumtivul, dar niciodată cu imperativul ori conjunctivul.

E) CORELATIVII SUBORDONATEI CIRCUMSTANȚIALE DE LOC

Subordonata circumstanțială de loc are câțiva corelativi adverbiali în propoziția regentă: aici, de-aici, acolo, de-acolo, pe-acolo.

a) E firesc [1] / **ca** nimic să nu cadă acolo [2] / **unde** cade tot [3] /.

(Montaigne, Aforisme)

1. E firesc = propoziție principală.
2. ca nimic să nu cadă acolo = propoziție subordonată subiectivă / 1 /.
3. unde cade tot = propoziție subordonată circumstanțială de loc / 2 /.

1 PP
|
2 S
|
3 L

Acolo — corelativul subordonatei circumstanțiale de loc 3.

b) De-aici te rog [1] /,
de unde bezna ține locul zilei [2] /
| și | frigul locul soarelui [3] /, **de unde**
cu nume stacojiu un idol paznic
răsuflă-n poarta ultimei incinte [4] /.

(Mircea Ciobanu, Patimile)

1. De-aici te rog = propoziție principală.
2. de unde bezna ține locul zilei = propoziție subordonată circumstanțială de loc / 1 /.

Scanned with OKEN Scanner

3. și [de unde] frigul [ține] locul soarelui = propoziție subordonată circumstanțială de loc / 1 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 2.
4. de unde / cu nume stacojiu un idol paznic / răsuflă-n poarta ultimei incinte = propoziție subordonată circumstanțială de loc / 1 /, juxtapusă propoziției 3.

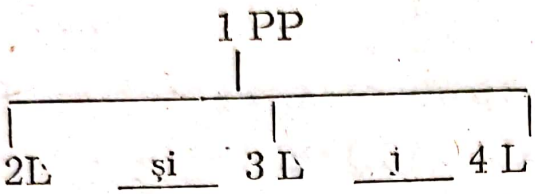

De-aici — corelativul propozițiilor subordonate circumstanțiale de loc 2, 3 și 4.

F) TOPICA SUBORDONATEI CIRCUMSTANȚIALE DE LOC, PUNCTUAȚIA

Având topică liberă, subordonata circumstanțială de loc se antepune ori se postpune regentei sale, uneori se intercalează între constituenții acesteia.

Când îi urmează propoziției regente, de obicei subordonata circumstanțială de loc nu admite utilizarea virgulei.

a) Patria se află acolo [1] / **unde** inima este înlănțuită [2] /.

(Voltaire, Maxime și cugetări)

1. Patria se află acolo = propoziție principală.
2. unde inima este înlănțuită = propoziție subordonată circumstanțială de loc / 1 /.

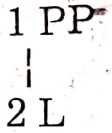

Când este antepusă, dacă nu se insistă asupra sensului circumstanțialei de loc și dacă există un corelativ al acesteia în regentă, întrebuințarea virgulei devine obligatorie, însă absența corelativului nu impune eliminarea virgulei.

b) **Unde** fură toți [1] /, acolo nimeni nu-i hoț [2] /.

(Proverbe poloneze)

2. acolo nimeni nu-i hoț = propoziție principală.
1. Unde fură toți = propoziție subordonată circumstanțială de loc / 2 /.

Scanned with OKEN Scanner

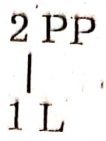

c) **Unde** dracul nu mai poate [1] /, trimite muierea [2] /.

(Proverbe poloneze)

2. trimite muierea = propoziție principală.
1. Unde dracul nu mai poate = propoziție subordonată circumstanțială de loc / 2 /.

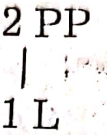

Când subordonata circumstanțială de loc se intercalează între constituenții regentei, se utilizează virgula între ele.

d) Boala [1] /, pat moale **unde** găsește [2] /,
acolo se odihnește [1] /.

(Proverbe românești)

1. Boala... acolo se odihnește = propoziție principală.
2. pat moale unde găsește = propoziție subordonată circumstanțială de loc / 1 /.

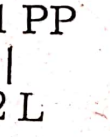

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ DE LOC

(FRAZE REZOLVATE)

I) **Unde** leii de piatră încep [1] / să vorbească [2] /,
unde pleoapa fântânilor
refuză cătușa pietrei [3] /,
unde surâsul
îndepărtează în fiecare seară
masca de fier
de pe obrazul însinguratului [4] /,
unde bijuteriile cele mai căutate
sunt inelele
din fire de iarbă
cu o nestemată
din triluri de privighetoare [5] /
acolo ești totdeauna
alături de mine,
iubita mea cu nume de floare [6] /.

(Eugen Jebeleanu, Poezii)

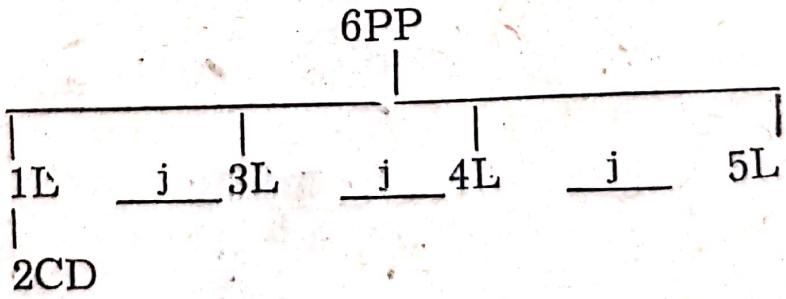

Scanned with OKEN Scanner

II) **unde** i-a fost [1] / să se-ncuibe [2] /,
acolo adânc s-a-ncuibat [3] /,
unde i-a fost [4] / să lucreze [5] /,
acolo și doarme-mpăcat [6] /.

(Mircea Ciobanu, Patimile)

3PP — j — 6PP
1L — 4L
2S — 5S

III) Acolo [1] / **unde**-s nalți stejari [2] /
| Și | **[unde]** cât stejarii, nalți îmi cresc
Flăcăi cu piepturile tari [3] /,
Ce moartea-n față o privesc [4] / ;
Acolo [1] / **unde**-s stânci și munți [5] /
| Și | **[unde]** ca și munții nu clintesc
Voinicii cei cu peri cărunți
În dor de țară strămoșesc [6] / ;
Acolo [1] / **unde**-i cer senin [7] /
| Și | **[unde]** ca seninul cer zâmbesc
Femei [8] /, **ce** poartă l-al lor sân
Copii [9] / **ce** pentru luptă cresc [10] /,

Acolo este țara mea [1] /
| Și | [este] neamul meu cel românesc [11] / !
Acolo [1] / eu [2] / să mor [1] / aș vrea [2] /.
Acolo [1] / vreau eu [2] / să trăiesc [1] / !

(Ioan Nenițescu, Țara mea)

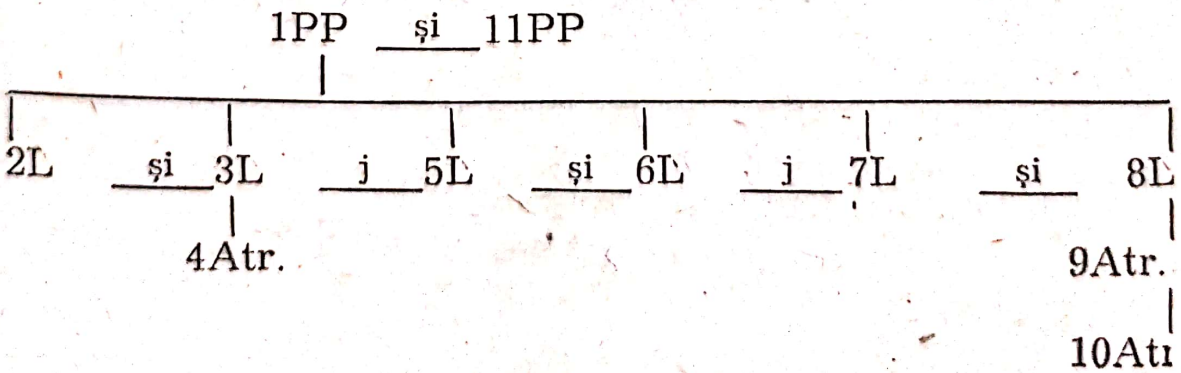

Scanned with OKEN Scanner

2PP 2PP
| |
1CD 1CD

IV) **Unde** mănâncă [1] / | și | [**unde**] nu ți se dă [2] /, **unde** vorbești [3] / | și | [**unde**] nu te ascultă [4] /, acolo nu te opri [5] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

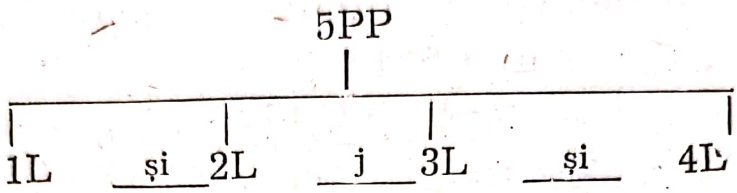

V) Acolo [1] / **unde** există dorința [2] / apare o cale [1] /
Acolo [3] / **unde** există apăsarea [4] / apare rezistența [3] /
Acolo [5] / **unde** există setea [6] /se deschid izvoarele [5] /
Acolo [7] / **unde** există visul [8] / dispare pustia [7] /.

(Artur Lundkvist, cf. Soare de zăpadă)

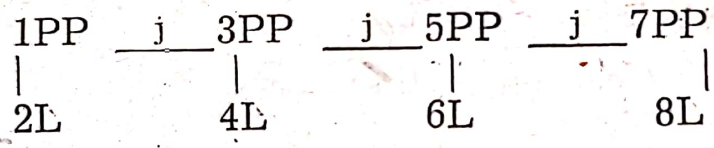

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ DE TIMP (T)

A) DEFINIȚIE, ÎNTREBĂRI

Se numește propoziție circumstanțială temporală acea subordonată care în frază se realizează ca echivalentul complementului circumstanțial de timp, ea arătându-ne când se desfășoară acțiunea din regentă.

Prin întrebări (când ?, de când ?, până când ?, cât timp ?) se precizează : a) momentul imediat al acțiunii ; b) momentul inițial ; c) momentul terminal ; d) caracterul durativ al acțiunii ; e) caracterul iterativ al acesteia.

a) Nici copilul nu plânge [1] / **când** de pâine se frige [2] /.

(Grigore Vieru, Rădăcina de foc)

1. Nici copilul nu plânge = propoziție principală.
2. când de pâine se frige = propoziție subordonată circumstanțială temporală / 1 /.

1 PP
|
2 T

b) **De când** te-ai murdărit pe degete cu lut [1] /,
Vremelnic și plăpând tu m-ai făcut [2] /.

(Tudor Arghezi, Versuri)

2. Vremelnic și plăpând tu m-ai făcut = propoziție principală.
1. De când te-ai murdărit pe degete cu lut = propoziție subordonată circumstanțială temporală / 2 /.

2 PP
|
1 T

Scanned with OKEN Scanner

c) Așteaptă [1] / **până** creanga
Se leapădă de fructe [2] /
| Și | fiara își uită
Puiul crescut [3] /.

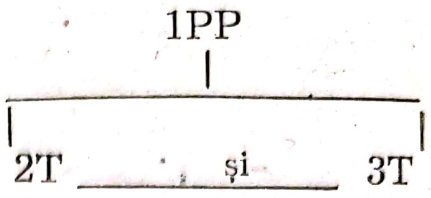

(Ana Blandiana, 100 de poeme)

1. Așteaptă = propoziție principală.
2. până creanga / Se leapădă de fructe = propoziție subordonată circumstanțială temporală / 1 /.
3. Și [până] fiara își uită / Puiul crescut = propoziție subordonată circumstanțială temporală / 1 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 2.

d) Ridică-mă de umeri [1] /, **câtă vreme**
E noapte-n ceruri [2] /.

(Mircea Ciobanu, Patimile)

1. Ridică-mă de umeri = propoziție principală.
2. câtă vreme / E noapte-n ceruri = propoziție subordonată circumstanțială temporală / 1 /.

1 PP
|
2 T

e) **De câte ori** te cauți pe tine [1] /,
Mă găsești pe mine [2] /.

(Lucian Blaga, Poezii)

2. Mă găsești pe mine = propoziție principală.
1. De câte ori te cauți pe tine = propoziție subordonată circumstanțială temporală / 2 /.

2 PP
|
1 T

B) REGENȚII SUBORDONATEI CIRCUMSTANȚIALE TEMPORALE

În propoziția regentă, subordonata circumstanțială temporală determină : a) un verb (o locuțiune verbală) la un mod personal ori nepersonal ; b) un adjectiv (nume predicativ) ; c) un adverb ; d) o interjecție predicativă.

Scanned with OKEN Scanner

- a) **Când** naște sămânța de grâu [1] /, nici Soarele nu stă alături [2] /.

(Grigore Vieru, Rădăcina de foc)

2. nici Soarele nu stă alături = propoziție principală.
1. Când naște sămânța de grâu = propoziție subordonată circumstanțială temporală / 2 /.

2 PP
|
1 T

T.R. — predicatul verbal nu stă.

b) Pizmașul scuipă-n lacrimile mele [1] /,
Usca-i-s-ar gingia cu măsele [2] /,
Batjocorind oftatul meu cinstit [1] /,
De cum a tremurat [3] / | și | s-a ivit [4] /.

(Tudor Arghezi, Versuri)

1. Pizmașul scuipă-n lacrimile mele... Batjocorind oftatul meu cinstit = propoziție principală.
2. Usca-i-s-ar gingia cu măsele = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
3. De cum a tremurat = propoziție subordonată circumstanțială temporală / 1 /.
4. și [de cum] s-a ivit = propoziție subordonată circumstanțială temporală / 1 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 3.

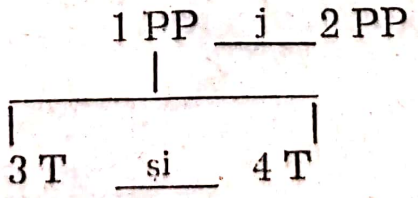

T.R. — gerunziul batjocorind.

Scanned with OKEN Scanner

c) Abia acum [1] /, **când** s-ar fi cuvenit [2] /
să crape-n pietre inima, de zgomot [3] /,
e liniște sub cer [1] /.

(Mircea Ciobanu, Patimile)

1. Abia acum... e liniște sub cer = propoziție principală.
2. când s-ar fi cuvenit = propoziție subordonată circumstanțială temporală / 1 /.
3. să crape-n pietre inima, de zgomot = propoziție subordonată subiectivă / 2 /.

1 PP
|
2 T
|
3 S

T.R. — adverbul acum.

d) Păsărilă atunci se înalță puțin [1] / | și | începe a cotrobăi pe după stânci [2] / ; și [3] / **când** să pună mâna pe dânsa [4] /, zbrr !... și de acolo [3] / (...)

(Ion Creangă, Povestea lui Harap Alb)

1. Păsărilă atunci se înalță puțin = propoziție principală.
2. și începe a cotrobăi pe după stânci = propoziție principală, coordonată adversativ (și) cu propoziția 1.
3. și... zbrr !... și de acolo... = propoziție principală, juxtapusă propoziției 2.
4. când să pună mâna pe dânsa = propoziție subordonată circumstanțială temporală / 3 /.

1 PP — și — 2 PP — j — 3 PP
|
4T

T.R. — predicatul interjecțional zbrr !

Scanned with OKEN Scanner

C) RELATORII SUBORDONATEI CIRCUMSTANȚIALE TEMPORALE

Locuțiunile conjuncționale subordonatoare : după ce, îndată ce, de îndată ce, imediat ce, până ce, înainte să, înainte ca... să, până să constituie relatorii monovalorici ai subordonatei circumstanțiale temporale.

Subordonata circumstanțială temporală utilizează următorii relatori polivalorici : a) adverbele relative și interogative însoțite ori neânsoțite de o prepoziție (când, cum, cât) ; b) adverbe nehotărâte (oricând, oricât, orișicând, orișicât) ; c) conjuncții subordonatoare (că, până) ; d) locuțiuni conjuncționale (câtă vreme, cât timp, în timp ce, în vreme ce, pe câtă vreme, de câte ori).

Când sensul temporal se exprimă prin propoziția regentă, atunci subordonatele introduse prin conjuncția că și adverbul relativ când se numesc temporale inverse.

Nici n-a ajuns cămila la pășune [1] / că vulpea, corbul și lupul i-au și pregătit capcana [2] /.

(Rudaki, cf. Cugetări persane)

1 PP
|
2 T (inversă)

D) RAPORTURI TEMPORALE

I) *Raportul de anterioritate*

Acțiunea din propoziția regentă se consumă înaintea acțiunii din propoziția circumstanțială temporală ; în acest caz relatorii subordonatei temporale sunt : până, până când, până să, până ce, înainte să, înainte ca... să.

Cine mai ouă la noi în grădină [1] /
| Și | cine suge albușul din ouă [2] /
Înainte ca puii să cadă
În rasa cea nouă [3] / ?

(Ileana Mălăncioiu, Urcarea muntelui)

Scanned with OKEN Scanner

1PP — și — 2PP
|
3T

1. Cine mai ouă la noi în grădină = propoziție principală.
2. Și cine suge albușul din ouă = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 1.
3. Înainte ca puii să cadă / În rasa cea nouă = propoziție subordonată circumstanțială temporală / 2 /.

II) *Raportul de simultaneitate*

Acțiunea din propoziția regentă se desfășoară simultan cu acțiunea din propoziția temporală, aceasta fiind momentană, durativă, iterativă ; relatorii se repartizează astfel : când (pentru acțiuni momentane) ; pe când, în timp ce, câtă vreme, cât timp (pentru acțiuni durative) ; de câte ori, ori de câte ori, oricând (pentru acțiuni iterative)

Sîmbătă, pe la Năgaica,
Își răsfață pruncul maica [1] /,
Pe când pruncul suge țâță
Lângă mâță [2] /.

1 PP
|
2 T

(Tudor Arghezi, Versuri)

1. Sâmbătă, pe la Năgaica, / Își răsfață pruncul maica = propoziție principală.
2. Pe când pruncul suge țâță / Lângă mâță = propoziție subordonată circumstanțială de timp / 1 /.

III) *Raportul de posterioritate*

Acțiunea din propoziția regentă se săvârșește după acțiunea din propoziția temporală ; raportului de posterioritate i se distribuie relatorii : de când, după ce, îndată ce, de îndată ce, de cum.

După ce o eroare a fost nimicită [1] /, se găsește întotdeauna careva [2] / **care** s-o reînvie [3] /.

(Voltaire, Maxime și cugetări)

Scanned with OKEN Scanner

2. se găsește întotdeauna careva = propoziție principală.
1. După ce o eroare a fost nimicită = propoziție subordonată circumstanțială de timp / 2 /.
3. care s-o reînvie = propoziție subordonată atributivă / 2 /.

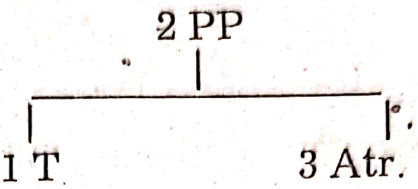

E) CORELATIVII TEMPORALEI

În propoziția regentă, corelativii circumstanțialei temporale sunt : și (pentru raportul de posterioritate), atunci, tocmai, de atunci, până atunci, de câte ori, de atâtea ori.

a) **Când** te crezuseși tocmai mai șubred și mai mic [1] /,
Atunci ți-ajunse brațul molatec mai voinic [2] /.

(Tudor Arghezi, Versuri)

2. Atunci ți-ajunse brațul molatec mai voinic = propoziție principală.
1. Când te crezuseși tocmai mai șubred și mai mic = propoziție subordonată circumstanțială de timp / 2 /.

2 PP — Corelativ — adverbul atunci.
|
1 T

b) De-atâtea ori ai fost izvor de munte [1] / **când** coborai de la noi [2] /.

(Lucian Blaga, Meșterul Manole)

1. De-atâtea ori ai fost izvor de munte = propoziție principală.
2. când coborai de la noi = propoziție subordonată circumstanțială de timp / 1 /.

1 PP — Corelativ — locuțiunea adverbială de-atâtea ori.
|
2 T

Scanned with OKEN Scanner

F) *TOPICA SUBORDONATEI TEMPORALE, PUNCTUAȚIA*

Propoziția subordonată temporală realizează o topică liberă, precedându-și sau urmându-și regenta, uneori intercalându-se între membrii acesteia.

Temporalele intercalate se despart totdeauna prin virgulă de regentele lor ; atât temporalele antepuse, cât și temporalele postpuse, dacă nu se insistă asupra lor, se izolează prin virgulă de regentele respective, dar în caz contrar nu ; când în propoziția regentă există un complement circumstanțial după care urmează o subordonată temporală, atunci utilizarea virgulei devine obligatorie.

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ DE TIMP (FRAZE REZOLVATE)

I) **Când** păstoream cu turmele pământul [1] /
| Și | **[când]** ne mutam ușori din loc în loc [2] /
| Și | **[când]** nu știam [3] / **unde** ne-a fost mormântul [4] /
| Și | **[când]** vieţuiam cu zarea la un loc [5] /
| Și | **[când]** ne sculam cu soarele deodată [6] /
| Și | **[când]** ospătam pe-o margine de apă [7] /
| Și | **[când]** ne urma vecia ca o roată [8] /
| Și | — **[când]** aveam toiag și fluiere drept sapă
Și plug [9] / ; | și | **[când]** visul ne era pătul [10] / —
Atuncea ochii noștri zâmbitori
Nu căutau de sub învelitori
Petecul unui crepuscul [11] /.

(Tudor Arghezi, Versuri)

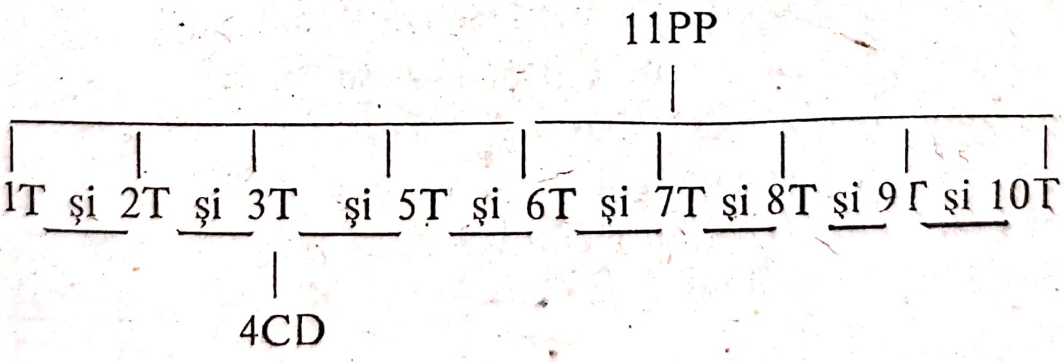

II) Fată neapărată, lacrimă-n cădere —
Nu se mai sfârșește valul de durere [1] /,
N-o să mai sfârșească [2] / **cât** o fi pământul [3] /,

Scanned with OKEN Scanner

Cât o curge ploaia [4] /, **cât** o bate vântul [5] /,
Cât prin zile rele și prin zile bune
Îți vei duce mâna gingașă pe strune [6] /.

(Leonida Lari, Lira și păianjenul)

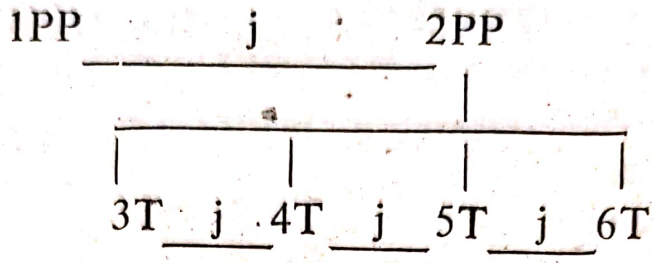

III) **Cât** pădurile ne dor [1] /
| Și | [**cât**] avem un viitor [2] /,
Cât trecutu-l ținem minte [3] / —
Mai există lucruri sfinte [4] /.

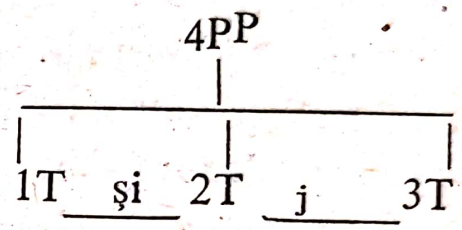

Cât Luceafărul răsare [1] /
| Și | [**cât**] în cer e sărbătoare [2] /
| Și | [**cât**] e pace pe pământ [3] / —
Mai există ceva sfânt [4] /.

(Nicolae Dabija, Aripă sub cămașă)

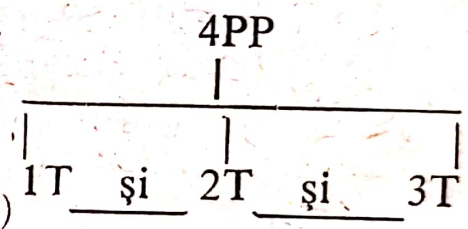

IV) Noaptea stând singur în pat,
întins pe cearceaful strâmt, cearceaful
brăzdat de riduri de senil [1] /,
când oasele, independentele mele oase, mă dor [2] /,
când ascult sfâșietoare cântece de „caf'conc“ [3] /,
când visez [4] / **ce** nu mai poate [5] / **să** fie [6] /,
când rememorez vag [7] / **ce** a fost [8] /,
când nu mai pot construi
nici măcar un coteț din câteva stele problematice [9] /,
când puțin mă mai interesează [10] / **ce** ne pregătesc
Cei Mari
de peste Ocean sau de prin alte părți [11] /,
când nici nu pot [12] / **să** dorm [13] /,
nici să rămân treaz [14] /,
atunci

Scanned with OKEN Scanner

se apropie de mine,
cu pași largi și dezgustători,
femeia cu trupul de scorpie blazată [1],
se-apropie Lelea,
marea Lele,
Lelea Lehamite [15].

(Eugen Jebeleanu, Poezii)

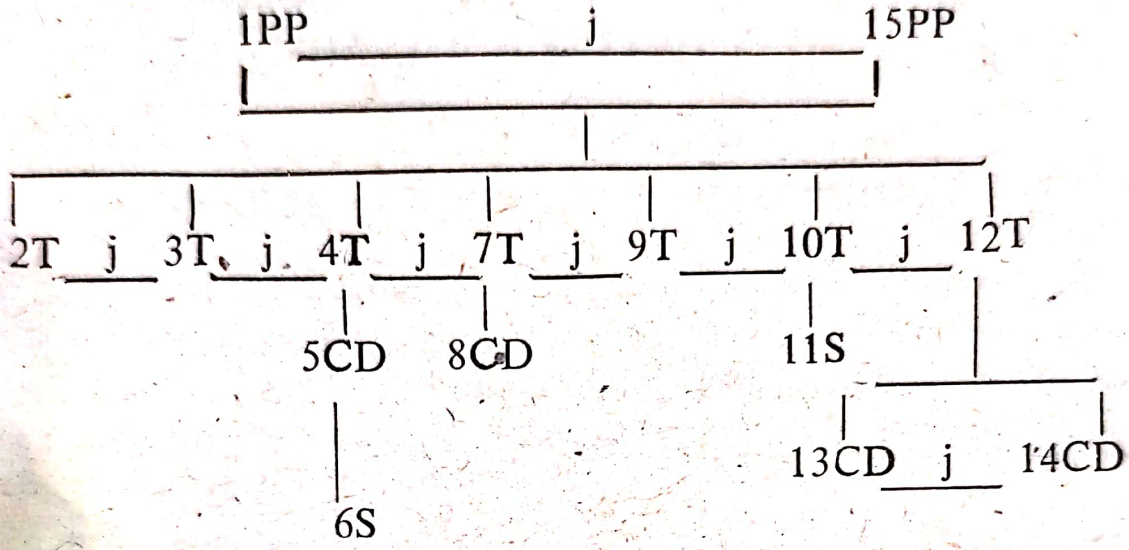

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ DE MOD (M)

A) DEFINIȚIE, REGENȚI, ÎNTREBĂRI

Se numește propoziție circumstanțială de mod acea subordonată care în frază reprezintă echivalentul complementului circumstanțial de mod ; ea arată cum se realizează acțiunea regentei, dar și cum se înfățișează caracteristica exprimată de către adjectivul sau adverbul regent.

Întrebările : cum ?, în ce fel ?, în ce mod ?, în ce măsură ?, cât (de) se întrebuințează pentru identificarea subordonatelor modale.

Regenții modalei sunt : a) un verb sau o locuțiune verbală care se actualizează la mod personal, dar și nepersonal ; b) un adjectiv ; c) un adverb ; d) o interjecție.

a) Am purtat ideile și credința [1] / **precum** poartă vântul microbii [2] /.

(Petre Țuțea, 321 de vorbe memorabile ale lui Petre Țuțea)

1. Am purtat ideile și credința = propoziție principală.
2. precum poartă vântul microbii = propoziție subordonată circumstanțială de mod / 1 /.

1PP — T.R. — verbul am purtat, întrebuințat la modul indicativ.
2M

b) Simțind [1] / **ca și cum** m-ar fi mângâiat o fantomă [2] /,

Scanned with OKEN Scanner

Am gândit [1] / că nu sunt singur plimbându-mă pe țărm [3] /.

(Walt Whitman, Fire de iarbă)

1. Simțind... Am gândit = propoziție principală.
2. ca și cum m-ar fi mângâiat o fantomă = propoziție subordonată circumstanțială de mod / 1 /.
3. că nu sunt singur plimbându-mă pe țărm = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.

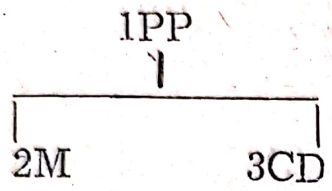

T.R. — verbul simțind, întrebuințat la modul gerunziu.

c) Fața lui e cruntă, aspră, de pământ [1] /, e neagră [2] / cum e pământul [3] /.

(Zaharia Stancu, Desculț)

1. Fața lui e cruntă, aspră, de pământ = propoziție principală.
2. e neagră = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
3. cum e pământul = propoziție subordonată circumstanțială de mod / 2 /.

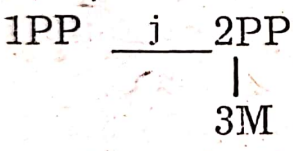

T.R. — adjectivul neagră.

d) Poezia este o artă [1] / care doare [2] /. Doare atât [1] / cât doare arta [2] /.

(Marin Sorescu, Tratat de inspirație)

1. Poezia este o artă = propoziție principală.
2. care doare = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
1. Doare atât = propoziție principală.
2. cât doare arta = propoziție subordonată circumstanțială de mod / 1 /.

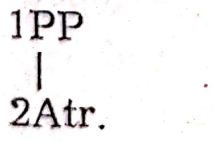

T.R. — adverbul de mod atât.

Scanned with OKEN Scanner

B) TIPURILE DE PROPOZIȚII MODALE

I) SUBORDONATA MODALĂ PROPRIU-ZISĂ

În frază propoziția subordonată circumstanțială modală propriu-zisă actualizează mai multe semnificații.

Când exprimă conformitatea calitativă, ea se introduce prin adverbe relative cu ori fără prepoziție (cum, precum, după cum) și poate să aibă corelativi adverbiali (așa, astfel).

a) Cel bogat face [1] / **cum** vrea [2] /, cel sărac face [3] / **cum** poate [4] /.

(Proverbe românești)

1. Cel bogat face = propoziție principală.
2. cum vrea = propoziție subordonată circumstanțială modală propriu-zisă / 1 /, arată conformitatea calitativă.
3. cel sărac face = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
4. cum poate = propoziție subordonată circumstanțială modală propriu-zisă / 3 /, arată conformitatea calitativă.

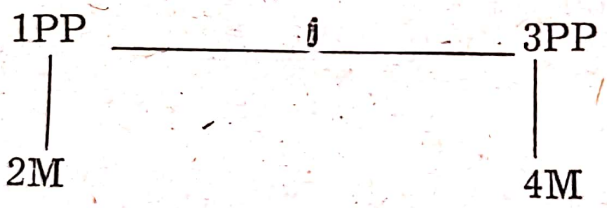

Când exprimă conformitatea cantitativă, ea se introduce prin adverbul relativ cât cu ori fără prepoziție (cât, după cât, pe cât) și poate să aibă drept corelativ adverbul atât.

b) **Cât** dai [1] /, atâta iei [2] /.

(Proverbe românești)

2. atâta iei = propoziție principală.
1. Cât dai = propoziție subordonată circumstanțială modală propriu-zisă / 2 /, arată conformitatea cantitativă.

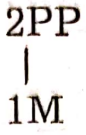

Când exprimă absența unei acțiuni secundare însoțind acțiunea propoziției regente, ea se introduce prin locuțiunea conjuncțională fără (ca) să.

c) Poți exprima sentimente frumoase [1] / **fără să** le fi simțit [2] /, | dar | poți [3] / și **să** simți [4] /, **fără să** le poți exprima [5] /.

(Honoré de Balzac, Maxime și cugetări)

1. Poți exprima sentimente frumoase = propoziție principală.
2. fără să le fi simțit = propoziție subordonată circumstanțială modală propriu-zisă / 1 /, arată absența unei acțiuni secundare însoțind acțiunea regentei 1.
3. dar poți = propoziție principală, coordonată adversativ (dar) cu propoziția 1.
4. și să simți = propoziție subordonată completivă directă / 3 /.
5. fără să le poți exprima = propoziție subordonată circumstanțială modală propriu-zisă / 4 /, arată absența unei acțiuni secundare însoțind acțiunea regentei 4.

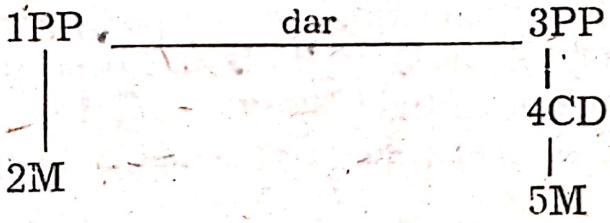

Când explică și subliniază acele calificări exprimate de către anumiți regenți (adjective, adverbe) ea se introduce prin adverbul relativ cum sau prin pronumele relativ ce.

d) Slab [1] / **cum** ești [2] /, crapi stâncile [1] /.

(Constantin Noica, Carte de înțelepciune)

1. Slab ... crapi stâncile = propoziție principală.
2. cum ești = propoziție subordonată circumstanțială modală / 1 /, explică și subliniază calificarea exprimată prin regentul slab.

Scanned with OKEN Scanner

1PP
|
2M

e) De iute [1] / ce sunt [2] / trei mă țin [1] / ; din nasul mieu curge miere și otravă [3] /.

(Folclor vechi românesc, Pana de scris)

1. De iute ... trei mă țin = propoziție principală.
2. ce sunt = propoziție subordonată circumstanțială modală propriu-zisă / 1 /, explică și subliniază calificarea exprimată prin regentul de iute.
3. din nasul mieu curge miere și otravă = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.

1PP ——— j ——— 3PP
|
2M

Când exprimă proporția statică în care se efectuează acțiunea propoziției regente, ea se introduce prin adverb relativ cu prepoziție (cu cât) și are și corelativ (cu atât, cu atât mai).

f) Sunt cu atât mai necăjită [1] /, cu cât mă aștept la vești bune [2] /.

(Mioara Avram, Gramatica pentru toți)

1. Sunt cu atât mai necăjită = propoziție principală.
2. cu cât mă aștept la vești bune = propoziție subordonată circumstanțială modală / 1 /, arată proporția statică în care se efectuează acțiunea propoziției regente.

1PP
|
2M

II) SUBORDONATA MODALĂ COMPARATIVĂ

Modala comparativă se concretizează în două tipuri : a) modala comparativă reală ; b) modala comparativă ireală sau ipotetică, aceasta construindu-se, de obicei, cu modul condițional-optativ.

Modala comparativă reală corespunde celui de-al doilea component al unei comparații ; modala compara-

Scanned with OKEN Scanner

tivă ireală sau ipotetică rămâne fără echivalent la nivel de propoziție.

Modalele comparative reale sunt modale comparative reale de egalitate și modale comparative reale de inegalitate; modalele comparative reale de egalitate exprimă o comparație calitativă sau o comparație cantitativă.

Modalele comparative reale de egalitate calitativă se introduc prin adverbe relative cu ori fără prepoziție (cum, după cum, precum) și pot avea corelativi adverbiali în regentă (așa, astfel, asemenea), constituenții comparației fiind de același grad.

a) Biblia are nevoie de știință [1] / **cum** am eu nevoie de Securitate [2] /.

(Petre Țuțea, 321 de vorbe memorabile ale lui Petre Țuțea)

1. Biblia are nevoie de știință = propoziție principală.
2. cum am eu nevoie de Securitate = propoziție subordonată circumstanțială modală comparativă reală de egalitate calitativă / 1 /.

1PP
|
2M

b) Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor [1] / **cum** soarbe soarele un nour din marea de amar [2] /.

(Mihai Eminescu, Caiet manuscris nr. 2254)

1. Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor = propoziție principală.
2. cum soarbe soarele un nour din marea de amar = propoziție subordonată circumstanțială modală comparativă reală de egalitate calitativă / 1 /.

1PP
|
2M

c) Privirea mea albastră [1] / **cum** e cerul [2] /
e calmă ca o apă sub soare [1] /.

(Fernando Pessoa, Păstorul de turme)

Scanned with OKEN Scanner

1. Privirea mea albastră ... e calmă ca o apă sub soare = propoziție principală.
2. cum e cerul = propoziție subordonată circumstanțială modală comparativă reală de egalitate calitativă / 1 /.

1PP
|
2M

d) Sunt greu [1] / **cum** era grea Fecioara,
Din Duhul Sfânt [2] /, | și | -s chinuit și trist [3] /.

(Tudor Arghezi, Versuri)

1. Sunt greu = propoziție principală.
2. cum era grea Fecioara /, Din Duhul Sfânt = propoziție subordonată circumstanțială modală comparativă reală de egalitate calitativă / 1 /.
3. și-s chinuit și trist = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 1.

1PP ——— și ——— 3PP
|
2M

e) **Cum** paște ogarul vânatul [1] /, așa paște pe om păcatul [2] /.

(Folclor vechi românesc)

2. așa paște pe om păcatul = propoziție principală.
1. Cum paște ogarul vânatul = propoziție subordonată circumstanțială modală comparativă reală de egalitate calitativă / 2 /.

2PP — Corelativ — adverbul de mod așa.
|
1M

Modalele comparative reale de egalitate cantitativă se introduc prin adverb relativ cu prepoziție (pe cât), ele având drept corelativ locuțiunea adverbială pe atât.

f) **Pe cât** era de mic [1] /, pe atât era de isteț [2] /.

(Ion Diaconescu, cf. Sinteze de limba română, coordonator Theodor Hristea)

2. pe atât era de isteț = propoziție principală.

Scanned with OKEN Scanner

1. Privirea mea albastră ... e calmă ca o apă sub soare = propoziție principală.
2. cum e cerul = propoziție subordonată circumstanțială modală comparativă reală de egalitate calitativă / 1 /.

1PP
|
2M

d) Sunt greu [1] / **cum** era grea Fecioara,
Din Duhul Sfânt [2] /, | și | -s chinuit și trist [3] /.

(Tudor Arghezi, Versuri)

1. Sunt greu = propoziție principală.
2. cum era grea Fecioara /, Din Duhul Sfânt = propoziție subordonată circumstanțială modală comparativă reală de egalitate calitativă / 1 /.
3. și-s chinuit și trist = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 1.

1PP ——— și ——— 3PP
|
2M

e) **Cum** paște ogarul vânatul [1] /, așa paște pe om păcatul [2] /.

(Folclor vechi românesc)

2. așa paște pe om păcatul = propoziție principală.
1. Cum paște ogarul vânatul = propoziție subordonată circumstanțială modală comparativă reală de egalitate calitativă / 2 /.

2PP Corelativ — adverbul de mod așa.
|
1M

Modalele comparative reale de egalitate cantitativă se introduc prin adverb relativ cu prepoziție (pe cât), ele având drept corelativ locuțiunea adverbială pe atât.

f) **Pe cât** era de mic [1] /, pe atât era de isteț [2] /.

(Ion Diaconescu, cf. Sinteze de limba română, coordonator Theodor Hristea)

2. pe atât era de isteț = propoziție principală.

Scanned with OKEN Scanner

1. Pe cât era de mic = propoziție subordonată circumstanțială modală comparativă reală de egalitate cantitativă / 2 /.

2PP | 1M — Corelativ — locuțiunea adverbială de mod pe atât.

Modalele comparative reale de inegalitate determină adverbe sau adjective la gradul comparativ de superioritate ori de inferioritate, la gradul superlativ relativ, dar și numerale adverbiale sau multiplicative ; ele se introduc prin :

a) adverbul relativ decât ;

b) adverbe relative asociate cu un relator subordonator intrapropozițional (pe lângă cât, față de cum, față de cât) ;

c) locuțiuni conjuncționale (pe lângă ce, față de ce).

g) În orașele [1] / **în care** s-ar părea [2] / **că** lumea trăiește în pace [3] / | și | **în care** înfloresc arta și știința [4] / oamenii sunt roși de invidie, de griji și de necazuri mai mult [1] / **decât** e ros de urgie un oraș asediat [5] /.

(Voltaire, Maxime și cugetări)

1. În orașele ... oamenii sunt roși de invidie, de griji și de necazuri mai mult = propoziție principală.
2. în care s-ar părea = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
3. că lumea trăiește în pace = propoziție subordonată subiectivă / 2 /.
4. și în care înfloresc arta și știința = propoziție subordonată atributivă / 1 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 2.
5. decât e ros de urgie un oraș asediat = propoziție circumstanțială modală comparativă reală de inegalitate / 1 /.

Scanned with OKEN Scanner

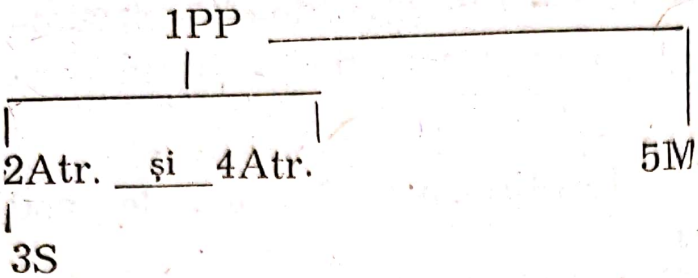

T.R. — adverbul de mod mai mult, la gradul comparativ de superioritate.

Modalele comparative ireale sau ipotetice, de obicei condiționale, se subordonează prin adverbul relativ parcă și prin locuțiunile conjuncționale: de parcă, ca și cum, ca și când.

h) Pașii mei răsună în umbră [1] /
parc-ar fi niște roade putrede [2] /
ce cad dintr-un pom nevăzut [3] /.

(Lucian Blaga, Poezii)

1. Pașii mei răsună în umbră = propoziție principală.
2. parc-ar fi niște roade putrede = propoziție subordonată circumstanțială modală comparativă condițională ireală / 1 /.
3. ce cad dintr-un pom nevăzut = propoziție subordonată atributivă / 2 /.

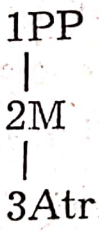

i) Îmbătrânesc [1] /
de parcă mi-ar desena oasele
un copil ... [2] /.

(Gheorghe Tomozei, Catalogul corăbiilor)

1. Îmbătrânesc = propoziție principală.
2. de parcă mi-ar desena oasele / un copil ... = propoziție circumstanțială modală comparativă ireală / 1 /.

Scanned with OKEN Scanner

î) Iar prietenii stau [1] / | și | -așteaptă [2] /,
Nu-ndrăznesc [3] /, nu vorbesc [4] /, nu tușesc [5] /,
Ca și cum ar mai vrea o treaptă,
Năclăită cu sânge omenesc [6] /.

(Leonida Lari, Lira și păianjenul)

1. Iar prietenii stau = propoziție principală.
2. și-așteaptă = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 1.
3. Nu-ndrăznesc = propoziție principală, juxtapusă propoziției 2.
4. nu vorbesc = propoziție principală, juxtapusă propoziției 3.
5. nu tușesc = propoziție principală, juxtapusă propoziției 4.
6. Ca și cum ar mai vrea o treaptă / Năclăită cu sânge omenesc = propoziție subordonată circumstanțială modală comparativă ipotetică / 3, 4 și 5 /.

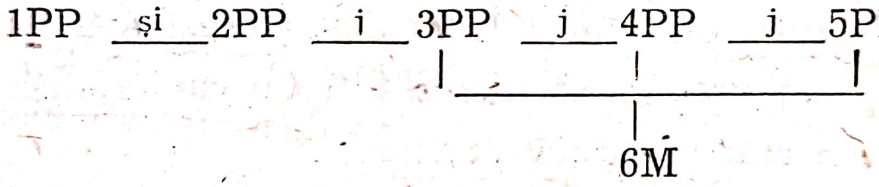

III) SUBORDONATA MODALĂ DE MĂSURĂ

Subordonata modală de măsură propriu-zisă exprimă în ce măsură se efectuează acțiunea regentei, dar și măsura privitoare la caracteristica relevată prin termenul regent (adjectiv, adverb); ea se introduce prin adverb relativ asociat ori neasociat cu o prepoziție (cât, după cât, pe cât), dar și printr-un adverb nehotărât (oricât).

a) Din civilizație iei [1] / **cât** vrei [2] /. Din cultură / însă / iei [3] / **cât** poți [4] /.

(Constantin Noica, Carte de înțelepciune)

1. Din civilizație iei = propoziție principală.
2. cât vrei = propoziție subordonată circumstanțială modală de măsură propriu-zisă / 1 /.

Scanned with OKEN Scanner

3. Din cultură însă iei = propoziție principală, coordonată adversativ (însă) cu propoziția 1 ; aici există fragmentare de frază.
4. cât poți = propoziție subordonată circumstanțială modală de măsură propriu-zisă / 3 /.

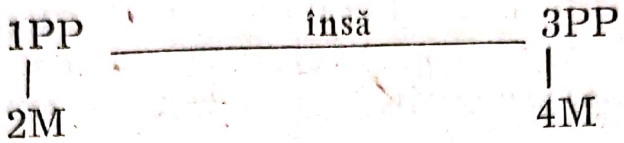

Subordonata modală de măsură progresivă arată în ce măsură avansează acțiunea regentei ; nu are echivalent la nivel de propoziție ; determină numai verbe ; se introduce printr-un adverb cu prepoziție (cu cât), având corelativul adverbial cu atât(a), prin locuțiunea conjuncțională pe măsură ce, prin locuțiunea conjuncțională de, ce, având corelativi adverbiali : de aceea, de aia, de ce.

b) **Cu cât** vrei mai mult [1] /, cu atât vrei mai bine [2] /. **Cu cât** lucrezi mai mult [1] /, cu atât lucrezi mai bine [2] / | și | cu atât vrei [3] / să lucrezi [4] /. **Cu cât** produci mai mult [1] /, cu atât devii mai fecund [2] /.

(Charles Baudelaire, cf. Reflecții și maxime, vol. II)

2. cu atât vrei mai bine = propoziție principală.
1. Cu cât vrei mai mult = propoziție subordonată circumstanțială modală de măsură progresivă / 2 /.
2. cu atât lucrezi mai bine = propoziție principală.
3. și cu atât vrei = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 2.
1. Cu cât lucrezi mai mult = propoziție subordonată circumstanțială modală de măsură progresivă / 2 și 3/.
4. să lucrezi = propoziție subordonată completivă directă / 3 /.
2. cu atât devii mai fecund = propoziție principală.
1. Cu cât produci mai mult = propoziție subordonată circumstanțială modală de măsură progresivă / 2 /.

Scanned with OKEN Scanner

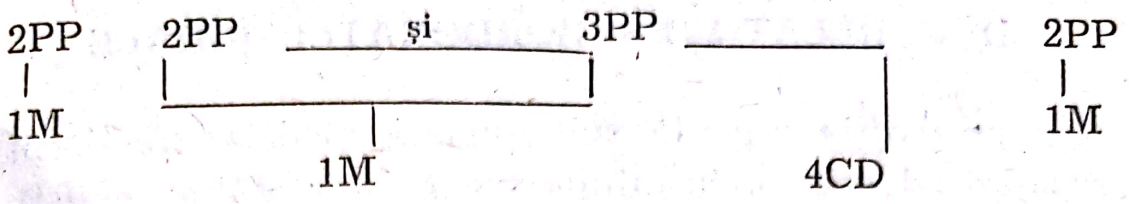

c) Dragostea adevărată [1] / se cuvine [2] / să se nască [1] / | și | să crească [3] / **pe măsură ce** ne cunoaștem mai bine copiii [4] /.

(Montaigne, *Aforisme*)

2. se cuvine = propoziție principală.
1. Dragostea adevărată ... să se nască = propoziție subordonată subiectivă / 2 /.
3. și să crească = propoziție subordonată subiectivă / 2 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 1.
4. pe măsură ce ne cunoaștem mai bine copiii = propoziție subordonată circumstanțială modală de măsură progresivă / 1 și 3 /.

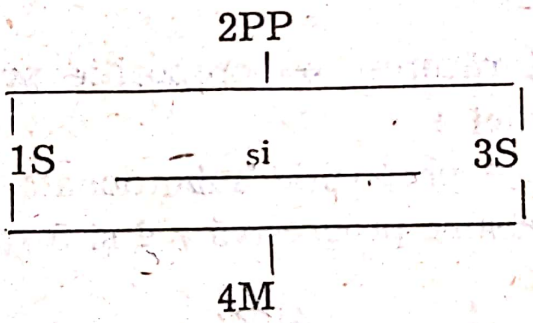

C) RELATORII SUBORDONATEI MODALE

În raportul de subordonare modală se manifestă numai relatori polivalorici : adverbe relative însoțite ori neînsoțite de subordonatori intrapropoziționali (cum, cât, precum, parcă, decât, după cum, după cât, pe cât, cu cât, față de cum, față de cât, pe lângă cât), dar și prin locuțiuni conjuncționale (de parcă, ca și cum, ca și când, pe măsură ce, pe lângă ce, de ce).

Scanned with OKEN Scanner

D) CORELATIVII SUBORDONATEI MODALE

În propoziția regentă subordonata modală are drept corelativi adverbe și locuțiuni adverbiale : atât(a), așa(și), aidoma, asemenea, așiderea(și), de ce, de aceea, de-aia, tot așa(și), tot atât(și), la fel(și), tot astfel(și), cu atât, pe atât(a).

Cu cât beu [1] / cu-atât mă ieu [2] /,
Cu cât beu [3] / mă-nveselesc [4] /,
Cu-atâta mă răcoresc [5] /.

(Mihai Eminescu, Literatură populară)

2. cu-atât mă ieu = propoziție principală.
1. Cu cât beu = propoziție subordonată circumstanțială modală de măsură progresivă / 2 /.
4. mă-nveselesc = propoziție principală, juxtapusă propoziției 2.
5. Cu-atâta mă răcoresc = propoziție principală, juxtapusă propoziției 4.
3. Cu cât beu = propoziție subordonată circumstanțială modală de măsură progresivă / 4 și 5 /.

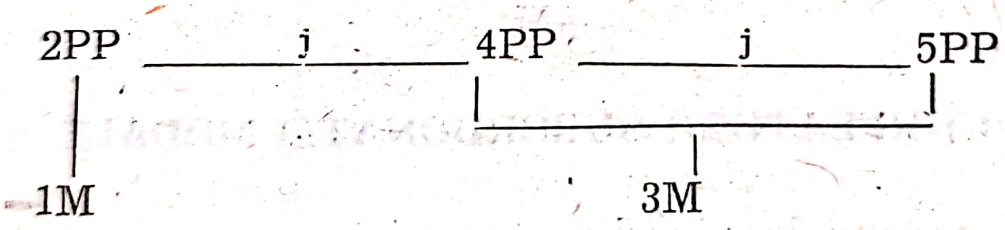

Corelativ — locuțiunea adverbială cu atât(a).

E) MODURILE VERBALE DIN SUBORDONATA MODALĂ

Subordonata circumstanțială modală se formează cu toate modurile personale, exceptându-se imperativul.

Scanned with OKEN Scanner

F) TOPICA SUBORDONATEI MODALE, PUNCTUAȚIA

Totdeauna modalele comparative introduse prin de cum și prin de parcă sunt postpuse regentei ; celelalte modale au topică liberă : își preced propoziția regentă sau îi urmează acesteia, uneori se intercalează între formativii ei.

Când este antepusă ori intercalată, subordonata circumstanțială modală se desparte prin virgulă de regenta sa ; ori de câte ori nu se insistă asupra conținutului modalei postpuse, aceasta trebuie separată prin virgulă de propoziția determinată, dar în caz contrar nu se admite virgula.

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ DE MOD (FRAZE REZOLVATE)

I) Dar [1] /, **pe măsură ce** viața se duce [2] /, și | [**pe măsură ce**] toate frumoasele pasiuni se potolesc [3] /,

Pe măsură ce splendide, vaporoase, tăcute culori acoperă cerul de seară [4] /,

Pe măsură ce blândețea, liniștea și bogăția spiritului, ca un aer proaspăt și îmbălsămat, îți umple viața [5] /,

Pe măsură ce zilele se îmbracă în lumini patinate [6] /

|și| [**pe măsură ce**] merele coapte atârnă, obosite și lenețe, pe crengi [7] /,

Sosesc cele mai liniștite și mai fericite zile dintre toate,

Liniștitele și fericitele zile senine [1] /.

(Walt Whitman, Fire de iarbă)

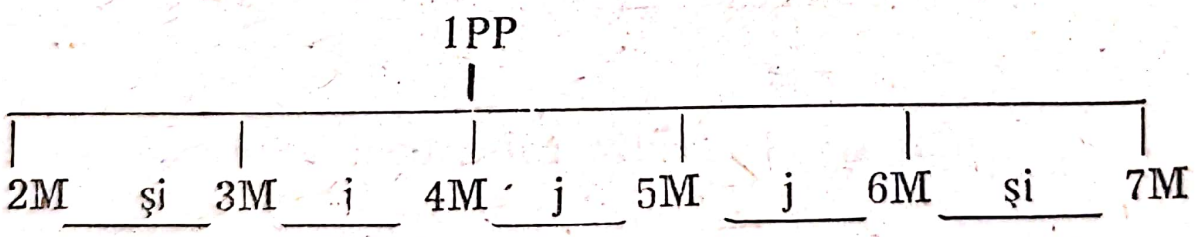

II) Clipele pierdute [1] / **fără**

să-ți fi oglindit ochii de căprioară [2] /,

fără să-ți fi mângâiat gleznele subțiri [3], /

fără să-ți fi purtat tot timpul,

Scanned with OKEN Scanner

trupul de trestie în brațe
pe sub ramurile grele de sâni ale verii,
pe sub neluatele în seamă zăpezi coborând,
pe sub luminile risipitoare ... [4] /
le credeam veșnice [1] /.

(Eugen Jebeleanu, Poezii)

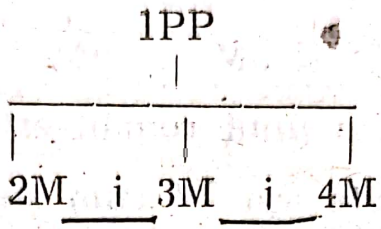

III) Nu răsturna [1] / **fără să poți** înlocui [2] /, nu dărâma [3] / **fără să poți** clădi [4] /, nu tăgădui [5] / **fără să poți** crea [6] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

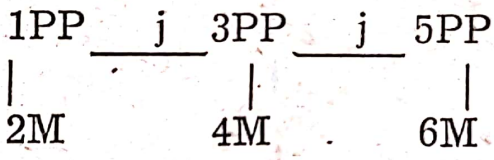

IV) **Fără să** vreau [1] /, **fără să** vrei [2] /, **fără să** vrea [3] / trăim [4] /, erai [5] /, era [6] /.

(Nichita Stănescu, Fiziologia poeziei)

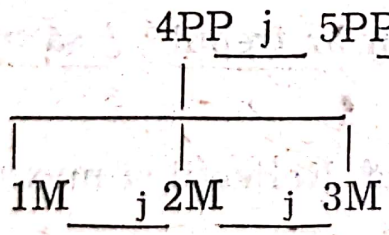

V) Crezi oare [1] / **că poți** [2] / **să te drăgostești** [3] / **fără să gândești** [4] / | și | **fără să rostești** o vorbă cel puțin [5] /, **fără să te faci înțeles** [6] / ?

(Voltaire, Maxime și cugetări)

Scanned with OKEN Scanner

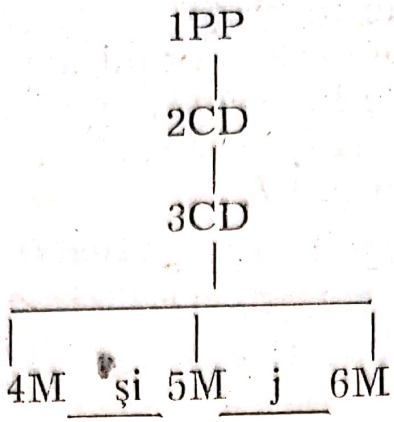

VI) Prima condiție a unui român este [1] / să creadă [2] / că poporul român este așa [3] / cum sunt pomii [4] /, cum sunt animalele [5] /, cum e regnul mineral sau vegetal sau animal [6] /. (Petre Țuțea, 321 de vorbe memorabile ale lui Petre Țuțea)

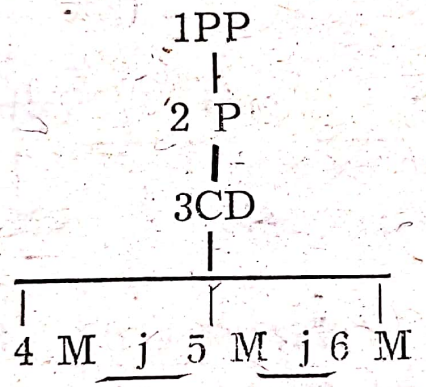

VII) Cei zgârciți îngrămădesc la avere [1] / ca și cum n-ar trebui [2] / să moară niciodată [3] / ; cei risipitori cheltuiesc [4] / ca și cum ar trebui [5] / să moară imediat [6] /.

(Aristotel, cf. Reflecții și maxime, vol. II)

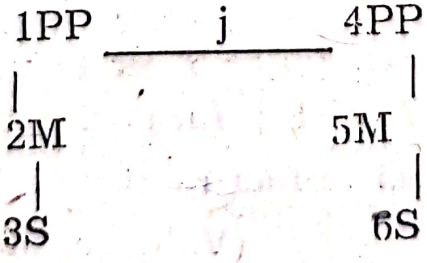

VIII) **Cu cât** înaintezi în experiență [1] /, cu atât te apropii de inexplorabil [2] /, **cu cât** știi [3] / să folosești mai bine experiența [4] /, cu atât vezi mai limpede [5] / că inexplorabilul nu are utilitate practică [6] /.

(Goethe, Maxime și reflecții)

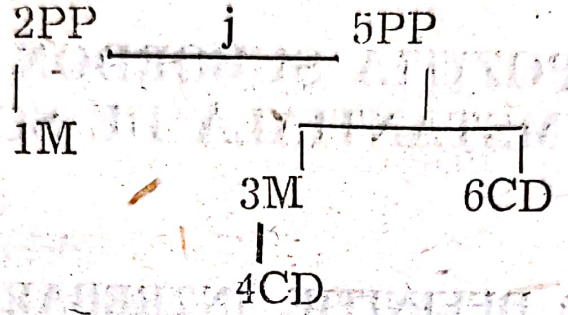

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ DE SCOP (F)

A) DEFINIȚIE, ÎNTREBARE

Se numește propoziție circumstanțială finală acea subordonată care în frază reprezintă echivalentul complementului circumstanțial de scop, ea exprimând scopul realizării unei acțiuni din regentă.

Scrie [1] / ca să păstrezi florile gândului tău [2] /, pe care altfel le ia vântul [3] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

1. Scrie = propoziție principală.
2. ca să păstrezi florile gândului tău = propoziție subordonată circumstanțială finală / 1 /.
3. pe care altfel le ia vântul = propoziție subordonată atributivă / 2 /.

1PP
|
2F
|
3Atr.

Subordonata circumstanțială finală răspunde la întrebarea cu ce scop ?, pe care trebuie să o adresăm regentului.

B) REGENȚII SUBORDONATEI FINALE

Subordonata circumstanțială finală determină : a) un verb sau o locuțiune verbală care se utilizează la mod

Scanned with OKEN Scanner

personal, dar și nepersonal ; b) o interjecție predicativă.

a) A priponit prostia [1] / | și | -o mulge [2] / să dea lapte [3] /.

(Ion Caraion, Apa de apoi)

1. A priponit prostia = propoziție principală.
2. și-o mulge = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 1.
3. să dea lapte = propoziție subordonată circumstanțială finală / 2 /.

1PP — și — 2PP — T.R. — verbul mulge ; s-a întrebuințat la modul indicativ.
3F

b) Hai [1] / să vorbim
Despre țara [2] / din care venim [3] /.

(Ana Blandiana, 100 de poeme)

1. Hai = propoziție principală.
2. să vorbim / Despre țara = propoziție subordonată circumstanțială finală / 1 /.
3. din care venim = propoziție subordonată atributivă / 2 /.

1PP — T.R. — interjecția predicativă *hai.*
2F
3Atr.

C) RELATORII SUBORDONATEI FINALE

Subordonata circumstanțială finală se introduce prin relatori polivalorici, intermediat specializați, fiind substituibili cu relatorul monovaloric pentru ca să ; aceștia sunt conjuncțiile : să, ca (...) să, dar și îmbinări ale acestora : ca nu cumva să, să nu cumva să, să nu care cumva să, nu care cumva să, dacă propozițiile finale sunt negative.

a) Oamenii au închis pe Dumnezeu în biserică [1] /, ca să fie mai slobozi în lume [2] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

Scanned with OKEN Scanner

1. Oamenii au închis pe Dumnezeu în biserică = propoziție principală.
2. ca să fie mai slobozi în lume = propoziție subordonată circumstanțială finală / 1 /.

1PP R.P. — conjuncția subordonatoare ca să.
|
2F

b) Credea în metempsihoză [1] / | și | se bănuiește [2] / că se ferea [3] / să mănânce carne de animal [4] /, ca nu cumva să strice sălașul trecător al vreunui duh [5] /.

(George Călinescu, Istoria literaturii române)

1. Credea în metempsihoză = propoziție principală.
2. și se bănuiește = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 1.
3. că se ferea = propoziție subordonată subiectivă / 2 /.
4. să mănânce carne de animal = propoziție subordonată completivă indirectă / 3 /.
5. ca nu cumva să strice sălașul trecător al vreunui duh = propoziție subordonată circumstanțială finală / 3 /.

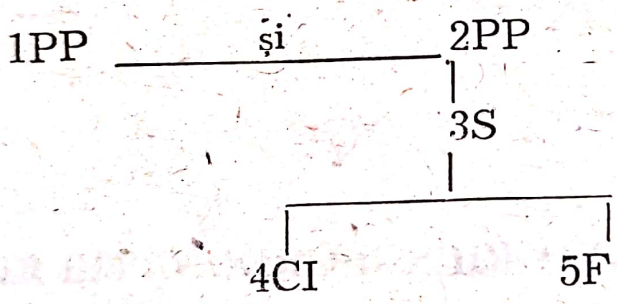

R.P. — îmbinarea ca nu cumva să.

Locuțiunea conjuncțională pentru ca (...) să reprezintă singurul relator monovaloric al subordonatei circumstanțiale finale.

c) Pune aur mult pe raclă [1] /, pentru ca să se creadă [2] / că oasele dinăuntru sunt moaște [3] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

1. Pune aur mult pe raclă = propoziție principală.
2. pentru ca să se creadă = propoziție subordonată circumstanțială finală / 1 /.

Scanned with OKEN Scanner

3. că oasele dinăuntru sunt moaște = propoziție subordonată subiectivă / 2 /.

1PP — R.M. — locuțiunea conjuncțională subordonatoare pentru ca să.
|
2F
|
3S

D) MODURILE VERBALE DIN SUBORDONATA FINALĂ

Subordonatele circumstanțiale finale introduse prin conjuncția subordonatoare de se formează cu indicativul, cu imperativul, dar și cu condiționalul — optativ; finalele introduse prin să, ca (...) să, pentru ca (...) să, ca nu cumva să, să nu cumva să, să nu care cumva să, nu cumva să, nu care cumva să le construim cu modul conjunctiv.

Subordonatele circumstanțiale finale alcătuite cu indicativul exprimă acțiuni realizate, iar finalele formulate cu celelalte moduri personale exprimă acțiuni realizabile.

Acțiunea subordonatei circumstanțiale finale se desfășoară după acțiunea propoziției regente.

E) CORELATIVII SUBORDONATEI FINALE

Corelativii subordonatelor circumstanțiale finale sunt adverbe și locuțiuni adverbiale: anume, de aceea, de-aia, de asta, pentru aceea, pentru asta, într-adins.

F) TOPICA SUBORDONATEI FINALE, PUNCTUAȚIA

Subordonatele circumstanțiale finale introduse prin ca să și pentru ca (...) să apar atât înaintea propoziției regente, cât și în urma acesteia.

Scanned with OKEN Scanner

Subordonatele circumstanțiale finale introduse prin ceilalți relatori ilustrează topica fixă, postpunându-se propozițiilor regente.

În ceea ce privește punctuația, numai subordonatele circumstanțiale finale formate cu relatorul subordonator de nu se despart niciodată prin virgulă de regentele lor; când se introduc prin ceilalți relatori subordonatori, propozițiile circumstanțiale finale admit, de obicei, virgula între ele și regente.

a) Tai pâine [1] /,
S-o bucur pe mama [2] /.
Ascult mierla [1] /,
Ca să nu mint [2] /.

1PP — 2F
1PP — 2F

(Grigore Vieru, Rădăcina de foc)

b) Un nebun a ucis vulturul [1] / ca să poată zbura cu aripile lui [2] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

1PP
|
2F

De această dată subordonata circumstanțială finală 2 nu s-a despărțit prin virgulă de propoziția principală regentă 1.

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ DE SCOP

(FRAZE REZOLVATE)

I) Vin rudele [1] / să mă vadă [2] /,
vorbesc în șoaptă afară
ca la priveghi [3] /,
să nu-mi tulbure somnul [4] /
| și | știstuiesc pe cei mici [5] /
să fie cuminți [6] /.

(Grigore Vieru, Rădăcina de foc)

1PP — j — 3PP — și — 5PP
|
2F — 4F — 6F

II) Prostul [1] / care scrie [2] / ca să dovedească [3] / cum că nu e prost [4] / e ca ologul [1] / care s-ar târî în brânci [5] / ca să-ți dovedească [6] / cum că nu e șchiop [7] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

1PP
|
2Atr. — 5Atr.
|
3F — 6F
|
4CD — 7CD

Scanned with OKEN Scanner

III) Deschide cartea [1] / ca să înveți [2] / ce au gândit alții [3] / ; închide cartea [4] / ca să gândești tu însuți [5] /.

(Proverbe latine)

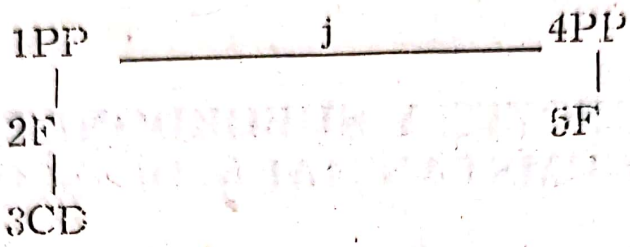

IV) Nu mă supără [1] / că veșmântul de lână sau pâinea de grâu sunt luate din truda păstorului și a plugarului [2] /, pentru ca sculptorul să se îmbrace [3] / | și | să mănânce [4] /.

(Antoine de Saint-Exupéry, Gânduri)

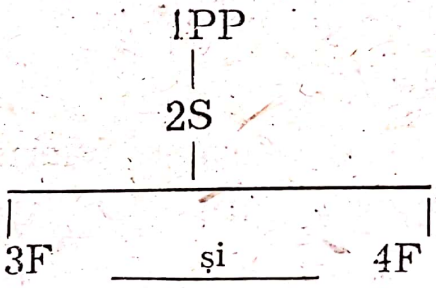

V) De cobiliță atârnă, una în față, alta în spate, vedrele [1] / pe care le-a căpătat de zestre [2] / | și | pe care le-a lăsat roșii [3] /, să se vadă [4] / că sunt de aramă curată [5] /, să se vadă [6] / că sunt noi [7] /.

(Zaharia Stancu, Desculț)

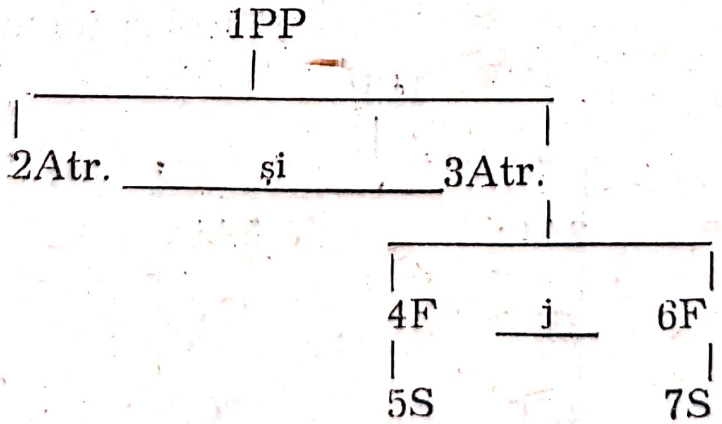

VI) Spun unii [1] / că s-a prăpădit stingher prin munți [2] /,
| dar | alții mai șoptesc [3] / că va să vie iarăși [4] /
să-mi smulgă templul [5] / | și | să sfarme zeii [6] /.

(Lucian Blaga, Zamolxe)

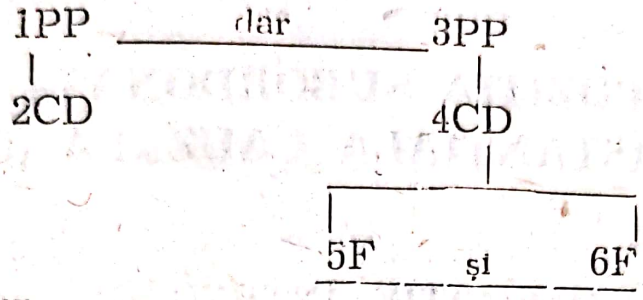

VII) Nebun,
ca niște limbi de foc eu brațele-mi întind [1] /,
ca să-ți topesc zăpada umerilor goi [2] /
| și | ca să-ți sorb [3] /, flămând să-ți mistui
puterea, sângele, mândria, primăvara, totul [4] /.

(Lucian Blaga, Poezii)

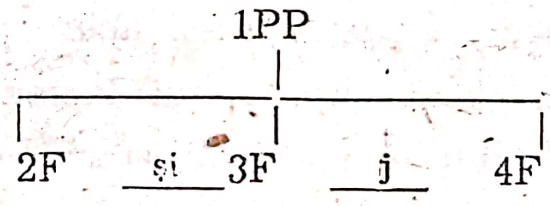

VIII) Hai, Mărie,-n deal la pod [1] /
Să-ți fac roche și capot [2] /.
Hai, Mărie,-n deal la vie [1] /
Să-ți fac roche de cutnie [2] /.
Hai, Mărie,-n deal la coasă [1] /
Să-ți fac roche de mătasă [2] /.
Hai, Mărie,-n deal la iaz [1] /
Să-ți fac roche de atlaz [2] /.

(Mihai Eminescu, Literatură populară)

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CAUZALĂ (Cz.)

A) DEFINIȚIE, ÎNTREBĂRI

Se numește propoziție circumstanțială cauzală acea subordonată care în frază se realizează ca echivalentul complementului circumstanțial de cauză; prin ea se exprimă cauza unei acțiuni ori a unei însușiri din regentă, dar și condiția săvârșirii acțiunii acesteia; prin ea se explică sau se motivează conținutul regentei.

O țară [1] / **care** nu știe [2] / **să-și** apere poeții [3] / va fi învinsă [1] / | sau | va supraviețui lamentabil la coada altor națiuni [4] /, **fiindcă** poezia e sângele unui popor [5] / **care** curge subteran prin veacuri [6] / | și | îl face nepieritor [7] /.

(Marin Preda, Cel mai iubit dintre pământeni, vol. II)

1. O țară ... va fi învinsă = propoziție principală.
2. care nu știe = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
3. să-și apere poeții = propoziție subordonată completivă directă / 2 /.
4. sau va supraviețui lamentabil la coada altor națiuni = propoziție principală, coordonată disjunctiv (sau) cu propoziția 1.
5. fiindcă poezia e sângele unui popor = propoziție subordonată circumstanțială cauzală / 1 și 4 /.
6. care curge subteran prin veacuri = propoziție subordonată atributivă / 5 /.

Scanned with OKEN Scanner

7. și [care] îl face nepieritor = propoziție subordonată atributivă / 5 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 6.

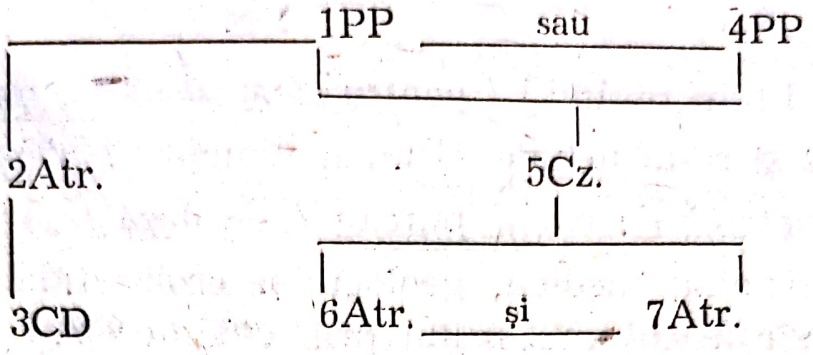

Subordonata circumstanțială cauzală răspunde la întrebările : din ce cauză ?, din ce pricină ?, acestea adresându-se predicatului din regentă ori altui formativ regent (verb la infinitiv sau la gerunziu, interjecție predicativă).

B) REGENȚII SUBORDONATEI CAUZALE

Subordonata circumstanțială cauzală determină : a) un verb ori o locuțiune verbală care se întrebuințează la mod personal, dar și nepersonal ; b) un adjectiv ; c) o interjecție predicativă.

a) Să îndepărteze Dumnezeu idealul de frumusețe a lumii [1] /, fiindcă frumusețea se scâlciază atunci [2] / când atinge desăvârșirea [3] /.

(Nezami, cf. Cugetări persane)

1. Să îndepărteze Dumnezeu idealul de frumusețe a lumii = propoziție principală.
2. fiindcă frumusețea se scâlciază atunci = propoziție subordonată circumstanțială cauzală / 1 /.
3. când atinge desăvârșirea = propoziție subordonată circumstanțială temporală / 2 /.

Scanned with OKEN Scanner

1PP
|
2Cz.
|
3T

T.R. — verbul să îndepărteze ; s-a întrebuințat la modul conjunctiv.

b) Râzând fals, râzând [1] / **pentru** că și râsul e o mască [2] /, **pentru** că și râsul lichidează un sentiment [3] /, îi spuneam acelui prieten [1] / ; eu aș putea [4] / — **dacă** m-ar lua în serios fizicienii, medicii, geologii și eroii antici [5] / — să descopăr leacul cancerului prin cuvinte [6] /.

(Nichita Stănescu, Fiziologia poeziei)

1. Râzând fals, râzând ... îi spuneam acelui prieten = propoziție principală.
2. pentru că și râsul e o mască = propoziție subordonată circumstanțială cauzală / 1 /.
3. pentru că și râsul lichidează un sentiment = propoziție subordonată circumstanțială cauzală / 1 /, juxtapusă propoziției 2.
4. eu aș putea = propoziție principală.
5. dacă m-ar lua în serios fizicienii, medicii, geologii și eroii antici = propoziție subordonată circumstanțială condițională / 4 /.
6. să descopăr leacul cancerului prin cuvinte = propoziție subordonată completivă directă / 4 /.

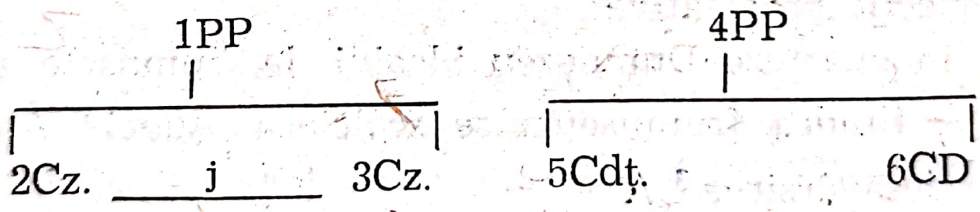

T.R. — gerunziul râzând.

În acest text există două fraze independente sintactic ; propoziția principală 4 nu se coordonează cu propoziția principală 1 ; cele două puncte sunt numai semnul trecerii de la vorbirea indirectă la vorbirea directă. prin urmare avem două scheme în loc de una.

c) **Când** am fost ură [1] / am fost mare [2] /,
| Dar |, astăzi, cu desăvârșire

Scanned with OKEN Scanner

Sunt mare [3] /, căci mă simt iubire [4] /,
Sunt mare [5] /, căci mă simt uitare [6] /.

(Alexandru Macedonski, Versuri și proză)

2. am fost mare = propoziție principală.
1. Când am fost ură = propoziție subordonată circumstanțială temporală / 2 /.
3. Dar, astăzi, cu desăvârșire / Sunt mare = propoziție principală, coordonată adversativ (dar) cu propoziția 2.
4. căci mă simt iubire = propoziție subordonată circumstanțială cauzală / 3 /.
5. Sunt mare = propoziție principală, juxtapusă propoziției 3.
6. căci mă simt uitare = propoziție subordonată circumstanțială cauzală / 5 /.

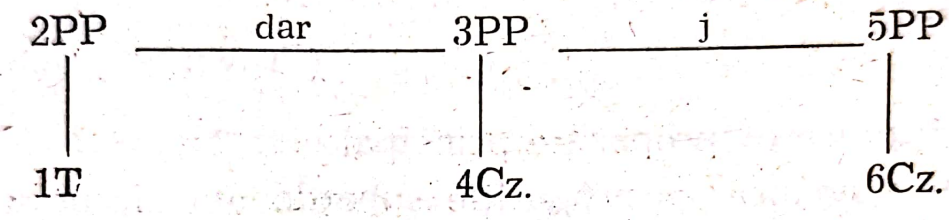

T.R. — adjectivul mare din componența predicatului nominal sunt mare.

d) — Chivuța neichii, Chivuță,
Hai la neica-n chiliuță [1] /
Că ți-am cumpărat cercei [2] /.

(Mihai Eminescu, Literatură populară)

1. Chivuța neichii, Chivuță, / Hai la neica-n chiliuță = propoziție principală.
2. Că ți-am cumpărat cercei = propoziție subordonată circumstanțială cauzală / 1 /.

1PP
|
2Cz.

T.R. — interjecția predicativă hai.

C) RELATORII SUBORDONATEI CAUZALE

Relatorii monovalorici ai subordonatei circumstanțiale cauzale sunt: a) conjuncții subordonatoare (căci,

Scanned with OKEN Scanner

deoarece, fiindcă, întrucât); b) locuțiuni conjuncționale subordonatoare (din cauză că, din pricină că, pe motiv că, de vreme ce, din moment ce, pentru că, mai ales că, o dată ce).

Câțiva relatori subordonatori nespecializați se realizează ca relatori intermediat specializați, dacă sunt sinonimi cu relatorii monovalorici ai propoziției cauzale: că (= deoarece, fiindcă, întrucât etc.), dacă (= deoarece, fiindcă, întrucât etc.), cum (= deoarece, fiindcă, întrucât etc.), când (= deoarece, fiindcă, întrucât etc.).

a) Nu fi dulce [1] / că te mănâncă [2] /, nu fi amar [3] /, că te scuipă [4] /.

(Proverbe poloneze)

1. Nu fi dulce = propoziție principală.
2. că te mănâncă = propoziție subordonată circumstanțială cauzală / 1 /.
3. nu fi amar = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
4. că te scuipă = propoziție subordonată circumstanțială cauzală / 3 /.

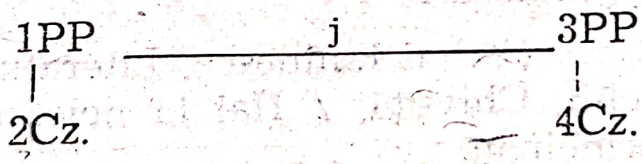

b) Cum eu trăiam mai mult din mila câinilor [1] /, mă hotărâi [2] / să caut ascunzișul lui Zamolxe [3] /.

(Lucian Blaga, Zamolxe)

2. mă hotărâi = propoziție principală.
1. Cum eu trăiam mai mult din mila câinilor = propoziție subordonată circumstanțială cauzală / 2 /.
3. să caut ascunzișul lui Zamolxe = propoziție subordonată completivă indirectă / 2 /.

Scanned with OKEN Scanner

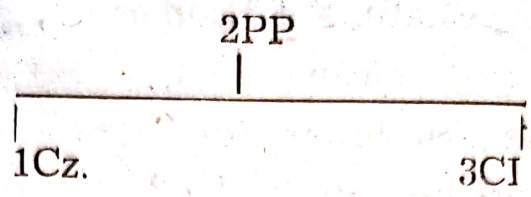

D) TIPURILE DE SUBORDONATE CAUZALE

Există trei tipuri de subordonate cauzale : a) cauzale directe ; b) cauzale indirecte ; c) cauzale condiționale.

Cauzalele directe exprimă cauza acțiunii din regentă ; cauzalele indirecte se realizează numai când cauza unei acțiuni se concretizează printr-o propoziție neexprimată ori când însăși regenta o exprimă, în al doilea caz vorbindu-se de cauzale indirecte inverse ; cauzalele condiționale relevă condiția săvârșirii acțiunii regentelor interogative retorice sau exclamative.

a) De foarte multe ori un bărbat se pierde [1] / **pentru că** a întâlnit fie o femeie [2] / **care**-l iubește prea mult [3] /, fie una [2] / **care** nu-l iubește deloc [4] /.

(Honoré de Balzac, Maxime și cugetări)

1. De foarte multe ori un bărbat se pierde = propoziție principală.
2. pentru că a întâlnit fie o femeie ..., fie una = propoziție subordonată circumstanțială cauzală directă / 1 /.
3. care-l iubește prea mult = propoziție subordonată atributivă / 2 /.
4. care nu-l iubește deloc = propoziție subordonată atributivă / 2 /.

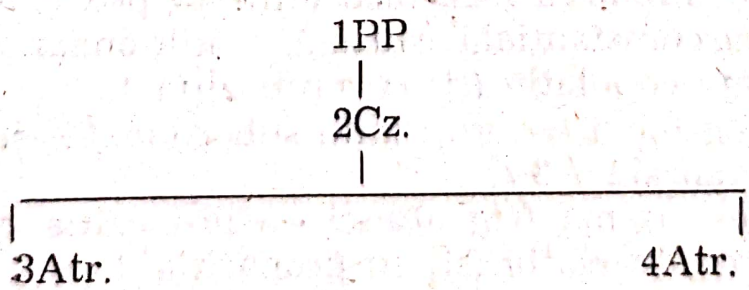

Scanned with OKEN Scanner

b) Unde-a plecat, călare, Făt-Frumos [1] /,
De nu se mai zărește nicăierea [2] /,
Oricât și-ar pune soarele puterea [3] /,
Oricât s-ar scoborî luna de jos [4] / ?

(Tudor Arghezi, Versuri)

1. Unde-a plecat, călare, Făt-Frumos = propoziție principală.
2. De nu se mai zărește nicăierea = propoziție subordonată circumstanțială cauzală indirectă inversă / 1 /.
3. Oricât și-ar pune soarele puterea = propoziție subordonată circumstanțială concesivă / 2 /.
4. Oricât s-ar scoborî luna de jos = propoziție subordonată circumstanțială concesivă / 2 /, juxtapusă propoziției 3.

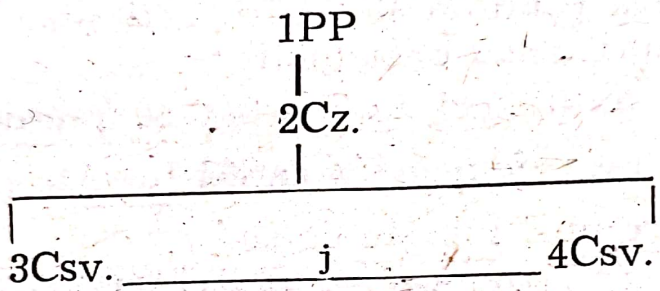

c) **Dacă** nu există deloc obiecte exterioare [1] / | și | **dacă** închipuirea mea face totul [2] /, de ce mă frig atunci [3] / **când** ating focul [4] / | și | nu mă frig atunci [5] /, **când**, într-un vis, cred [6] / că ating focul [7] / ?

(Voltaire, Maxime și cugetări)

3. de ce mă frig atunci = propoziție principală.
1. Dacă nu există deloc obiecte exterioare = propoziție subordonată circumstanțială cauzală condițională / 3 și 5 /.
2. și dacă închipuirea mea face totul = propoziție subordonată circumstanțială cauzală condițională / 3 și 5 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 1.
4. când ating focul = propoziție subordonată circumstanțială temporală / 3 /.
5. și [de ce] nu mă frig atunci = propoziție principală, cordonată adversativ (și) cu propoziția 3.

Scanned with OKEN Scanner

6. când, într-un vis, cred = propoziție subordonată circumstanțială temporală / 5 /.
7. că ating focul = propoziție subordonată completivă directă / 6 /.

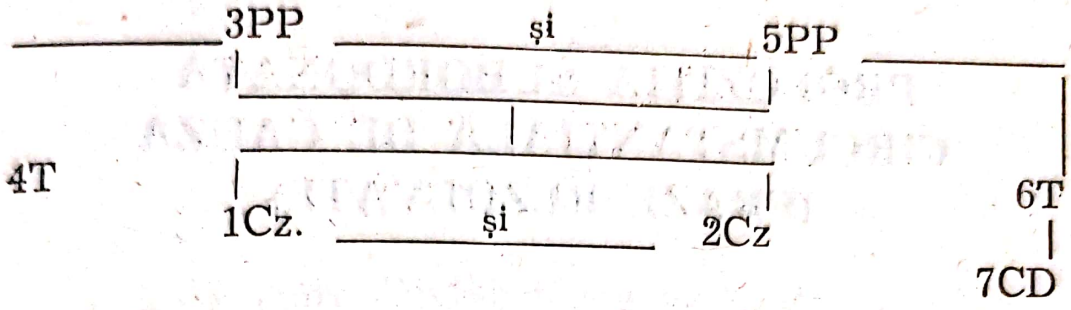

E) MODURILE VERBALE DIN SUBORDONATA CAUZALĂ

Exceptându-se conjunctivul și imperativul, toate celelalte moduri personale se întrebuințează în subordonata circumstanțială cauzală.

F) CORELATIVII SUBORDONATEI CAUZALE

De-aceea și de-aia sunt corelativii cauzalelor directe, iar de ce este corelativul cauzalelor condiționale.

G) TOPICA SUBORDONATEI CAUZALE, PUNCTUAȚIA

Subordonata cauzală se caracterizează prin topică liberă ; indiferent de poziția pe care o ocupă față de regentă, subordonata cauzală se desparte prin virgulă de aceasta.

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ DE CAUZĂ (FRAZE REZOLVATE)

I) **Pentru că**-n cel sărac am căutat
Simțire fără margini și visare [1] /
| Și | [**pentru că**], negăsind, i-am tot adăugat [2] / —
Eu am să mă condamn la-nsingurare [3] /.

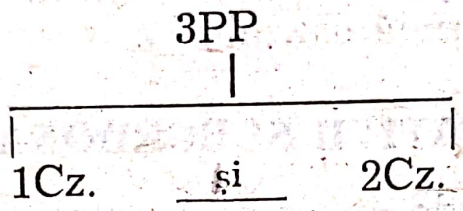

Pentru c-am semănat într-un pustiu [1] /,
Pentru c-am glăsuit spre-o nepăsare [2] /
| Și | [**pentru că**]-**am vrut** [3] / o baltă să cuprindă-un
râu [4] / —
Eu am să mă condamn la-nsingurare [5] /.

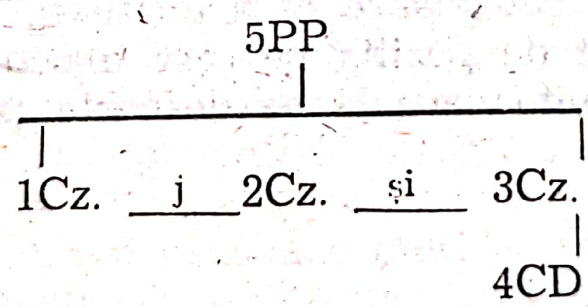

Pentru c-am sângerat către un vid [1] /
| Și | [**pentru că**] m-am rănit cu-o mască trecătoare [2] /
| Și | [**pentru că**] am crezut [3] / că adâncimi
deschid [4] / —

Scanned with OKEN Scanner

Eu am să mă condamn la-nsingurare [5] /.

(Leonida Lari, Dulcele foc)

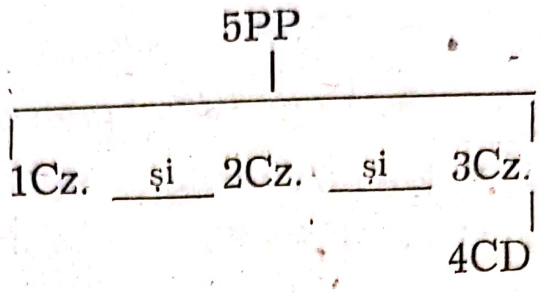

II) De ce e mare Divina Comedie [1] / ? Nu [e mare] [1] / **pentru că** vorbește de legile eterne [2] /, nici [nu e mare] [3] / **pentru că** vorbește de oamenii Florenței [4] /. | Ci | [e mare] [5] / **pentru că** așază umanitatea acesteia sub rânduieli eterne [6] /.

(Constantin Noica, Carte de înțelepciune)

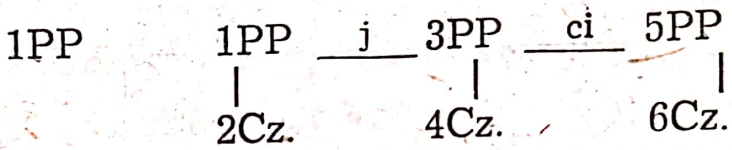

III) **Fiindcă** drag îți e zâmbetul lui [1] /
| și | [**fiindcă**] [îți sunt dragi] privirile lui curate [2] /,
| dar | [**fiindcă**] nu vrei [3] / cerul sub prag să-l pui [4] / —
tu să-l simți frate [5] /.

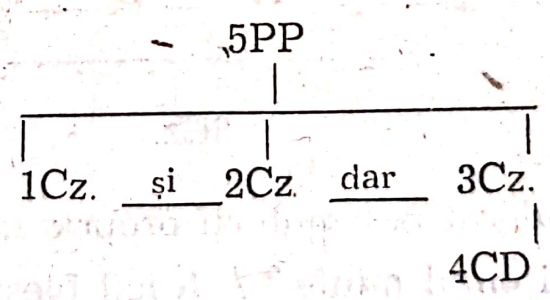

Fiindcă vocea lui te-a pătruns [1] /
| și | [**fiindcă**] [te-au pătruns] vorbele-i îndurerate [2] /,

Scanned with OKEN Scanner

| dar | |fiindcă| nu poți [3] / să te bucuri pe-ascuns [4] / —
tu să-l simți frate [5] /.

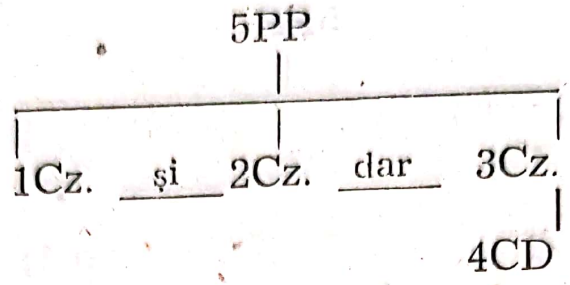

Fiindcă l-ai visat atât de des [1] /
| și | [**fiindcă**]-ai să-l mai visezi poate [2] /,
| dar | [**fiindcă**] nu mai e nimic de ales [3] / —
tu să-l simți frate [4] /.

(Leonida Lari, Dulcele foc)

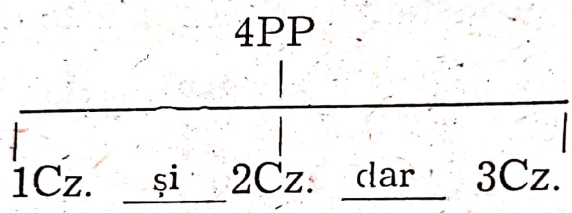

IV) **Fiindcă** sunteți slabi [1] /, ajutați-vă între voi [2] /;
fiindcă sunteți neștiutori [3] /, luminați-vă [4] / | și |
suferiți-vă unii pe alții [5] /.

(Voltaire, Maxime și cugetări)

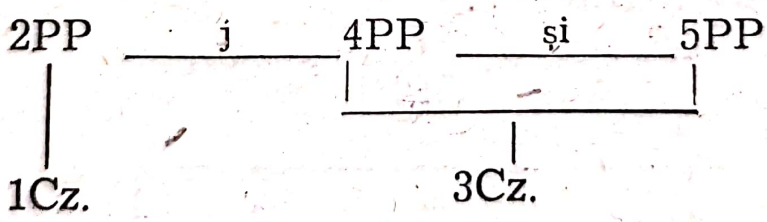

V) Ne-au judecat pesemne cu proprie măsură [1]/,
Căci numai omul minte [2] /, [**căci**] blestemă [3] /, [**căci**]
strică [4] /, [**căci**] fură [5] /.

(Ion Pillat, Poezii)

Scanned with OKEN Scanner

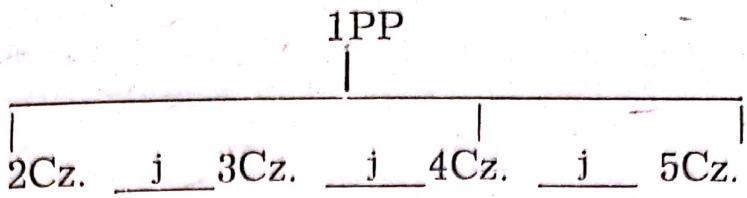

VI) Bărbații se tem mai mult de moarte decât femeile [1] /, **pentru că** au sentimentul trecutului mai puternic [2] /, **pentru că** au inteligența și imaginația mai vii [3] / | și | **pentru că** ei sunt elementul activ în crearea vieții [4] /.

(Garabet Ibrăileanu, Privind viața)

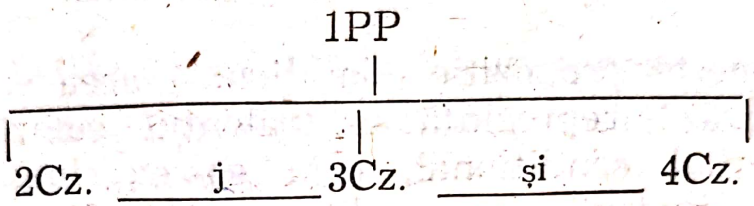

VII) Vestalelor [1] /, **când** în picioare altarul vostru se-află încă [2] /,
| Și | primăvara **când** se-ntoarce și astăzi ca și alte dăți [3] /,
| Și | preschimbat **când** nu se află pământul falnic într-o stâncă [4] /,
De ce v-ați reurca în sfera abstractelor seninătăți [1] / ?

(Alexandru Macedonski, Versuri și proză)

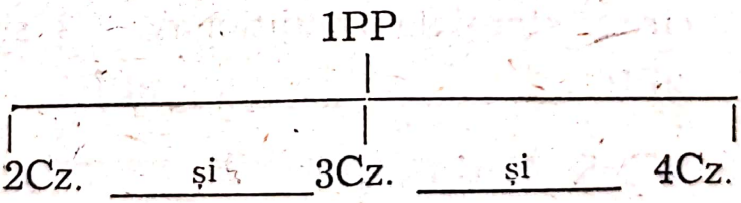

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONDIȚIONALĂ (Cdț.)

A) DEFINIȚIE, INTREBARE

Se numește propoziție condițională acea subordonată care în frază reprezintă echivalentul complementului circumstanțial condițional, prin ea exprimându-se un fapt sau o ipoteză care condiționează realizarea acțiunii din regentă.

a) **Dacă** omul e făptura lui Dumnezeu [1] /, dracul intră ocolit acolo [2] /, nu intră cu voia Lui [3] /.

(Petre Țuțea, 321 de vorbe memorabile ale lui Petre Țuțea)

2. dracul intră ocolit acolo = propoziție principală.
3. nu intră cu voia Lui = propoziție principală, juxtapusă propoziției 2.
1. Dacă omul e făptura lui Dumnezeu = propoziție subordonată circumstanțială condițională / 2 și 3 /.

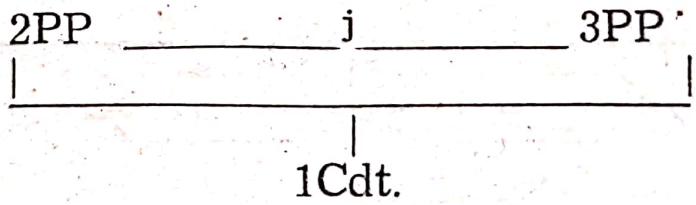

b) **Dacă** muncești [1] /, ești muncit [2] /. **Dacă** lucrezi [1] /, produci [2] /.

(Constantin Noica, Carte de înțelepciune)

2. ești muncit = propoziție principală.
1. Dacă muncești = propoziție subordonată circumstanțială condițională / 2 /.

Scanned with OKEN Scanner

2. produci = propoziție principală.
1. Dacă lucrezi = propoziție subordonată circumstanțială condițională / 2 /.

2PP
|
1Cdț.

2PP
|
1Cdț.

Subordonata circumstanțială condițională răspunde la întrebarea cu ce condiție ?, pe care o adresăm regentului.

B) REGENȚII SUBORDONATEI CONDIȚIONALE

Subordonata circumstanțială condițională determină : a) un verb sau o locuțiune verbală b) un adverb ; c) o interjecție predicativă.

a) **Dacă** vom da un măr filozofului [1] /, îl va mânca [2] /.

(Grigore Vieru, Rădăcina de foc)

2. îl va mânca = propoziție principală.
1. Dacă vom da un măr filozofului = propoziție subordonată circumstanțială condițională / 2 /.

2PP
|
1Cdț.

T.R. — verbul va mânca.

b) — **De** ești om bun [1] /, aproape de chilioara mea [2] /, | iară | [3] / de ești om rău [4] /, departe de locurile aceste... [3] / !

(Ion Creangă, Povestea porcului)

2. aproape de chilioara mea = propoziție principală.
1. De ești om bun = propoziție subordonată circumstanțială condițională / 2 /.
3. iară ... departe de locurile aceste = propoziție principală, coordonată adversativ (iară) cu propoziția 2.
4. de ești om rău = propoziție subordonată circumstanțială condițională / 3 /.

Scanned with OKEN Scanner

2PP — iară — 3PP T.R. — adverbele predicative aproape
1Cdț. 4Cdț. și departe.

c) Poftim la masă [1] /,
Dacă ți-ai adus de-acasă [2] /.

(Proverbe românești)

1. Poftim la masă = propoziție principală.
2. Dacă ți-ai adus de-acasă = propoziție subordonată circumstanțială condițională / 1 /.

1PP — T.R. — interjecția predicativă poftim.
2Cdț.

C) RELATORII SUBORDONATEI CONDIȚIONALE

Subordonarea condițională se realizează prin relatorul monovaloric în caz că și variantele sale : în caz dacă, în caz de, la caz că.

a) În sfârșit, își bat joc de victimă [1] / **în caz că** ea învinge [2] /.

(Honoré de Balzac, Maxime și cugetări)

1. În sfârșit, își bate joc de victimă = propoziție principală.
2. în caz că ea învinge = propoziție subordonată circumstanțială condițională / 1 /.

1PP — R.M. — locuțiunea conjuncțională subordonatoare în caz că.
2Cdț.

Subordonarea condițională se realizează și prin relatori polivalorici : să, dacă, de, unde, când ; fiind substituibile prin locuțiunea conjuncțională în caz că, aceste conjuncții trebuie considerate drept relatori subordonatori intermediat specializați.

Scanned with OKEN Scanner

b) **Când** un om are o idee unică [1] / devine filozof [2] /.

(Constantin Noica, Carte de înțelepciune)

2. devine filozof = propoziție principală.
1. Când un om are o idee unică = propoziție subordonată circumstanțială condițională / 2 /.

2 PP
|
1Cdt.

c) O [1] /, **de** știam de la debut [2] /

Că versul scris cu sânge — omoară [3] /,

Că flecușteţele de rânduri
Te-nfundă-n gât [4] / | și | te doboară [5] /,

Lăsam isprăvile acestea

C-un dedesubt primejdios [1] /.

(Boris Pasternak, Lirice)

1. O, ... Lăsam isprăvile acestea / C-un dedesubt primejdios = propoziție principală.
2. de știam de la debut = propoziție subordonantă circumstanțială condițională / 1 /.
3. Că versul scris cu sânge — omoară = propoziție subordonată completivă directă / 2 /.
4. Că flecușteţele de rânduri / Te-nfundă-n gât = propoziție subordonată completivă directă / 2 /, juxtapusă propoziției 3.
5. și [că] te doboară = propoziție subordonată completivă, directă / 2 /, coordonată copulativ (și) cu propoziția 4

1PP
|
2Cdț.
|
3CD — j — 4CD — și — 5CD

R.P. — conjuncția subordonatoare de.

Subordonarea condițională se face prin joncțiune (avem relatori monovalorici și relatori polivalorici), dar și prin juxtapunere (parataxă) ; condiționalele juxtapuse le iden-

Scanned with OKEN Scanner

tificăm prin sens și prin intonație (marca raportului condițional), ajutându-ne și punctuația, și topica, pentru că întotdeauna condiționalele juxtapuse sunt antepuse regentelor și despărțite prin virgulă de ele.

d) Rupi floarea ieșită prin gard [1] / — superi stăpânul [2] /, o lași [3] / — superi floarea [4] /.

(Grigore Vieru, Rădăcina de foc)

2. superi stăpânul = propoziție principală.
1. Rupi floarea ieșită prin gard = propoziție subordonată circumstanțială condițională, juxtapusă / 2 /.
4. superi floarea = propoziție principală, juxatpusă propoziției 2.
3. o lași = propoziție subordonată circumstanțială condițională, juxtapusă / 4 /.

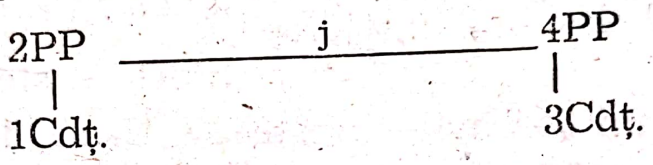

D) MODURILE VERBALE DIN SUBORDONATA CONDIȚIONALĂ

În subordonata circumstanțială condițională se folosesc toate modurile personale cu excepția imperativului.

E) CORELATIVII SUBORDONATEI CONDIȚIONALE

Insistându-se asupra sensului condiționalei, în propoziția regentă poate să apară un corelativ adverbial ori substantival cu determinant pronominal : așa, apoi, atunci, în acest caz, cu această condiție.

F. TOPICA SUBORDONATEI CONDIȚIONALE, PUNCTUAȚIA

Subordonata circumstanțială condițională se poziționează astfel față de propoziția regentă : o precede sau îi succede, alteori se intercalează între formativii acesteia.

Scanned with OKEN Scanner

a) **Dacă** Dumnezeu ar fi dat porcului coarne [1] /, răs-sturna pământul [2] /.

(Proverbe românești)

2PP
|
1Cdț. (antepusă)

b) Muream trântit pe jos [1] /, **de**-aș fi murit [2] /
| și | aș fi fost învins [3] /, **de**-aș fi de învins [4] /,
| dar | nu există vreun cuțit [5] /
să taie fulgul [6] / **care**-a nins [7] /.

(Nichita Stănescu, Fiziologia poeziei)

1PP —și— 3PP —dar— 5PP
|
2Cdț. (postpusă) 4Cdț. (postpusă) 6Atr.
|
7Atr.

c) Omul [1] /, **dacă** nu are în substanța lui ideea nemuririi și mântuirii [2] /, nu este liber [1] /.

(Petre Țuțea, 321 de vorbe memorabile ale lui Petre Țuțea)

1PP
|
2Cdț. (intercalată)

Condiționalele intercalate și cele juxtapuse vor fi despărțite de regentele lor prin virgulă ; condiționalele antepuse și cele postpuse, dacă nu se insistă asupra sensului pe care îl transmit, admit întrebuințarea virgulei între ele și regentele respective, dar în caz contrar virgula nu mai este necesară.

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONDIȚIONALĂ

(FRAZE REZOLVATE)

I) **Dacă** iubiți muzica [1] /, — [**dacă**] [iubiți] pierderile, curgerile, creșterile [2] /, **dacă** vă plac geometria și rigoarea [3] /, **fără să** vi se împietrească inima și mintea [4] / ; **dacă** aveți un dram de nebunie și un munte de măsură [5] / — veți întâlni, cândva, filozofia [6] /.

(Constantin Noica, Jurnal filozofic)

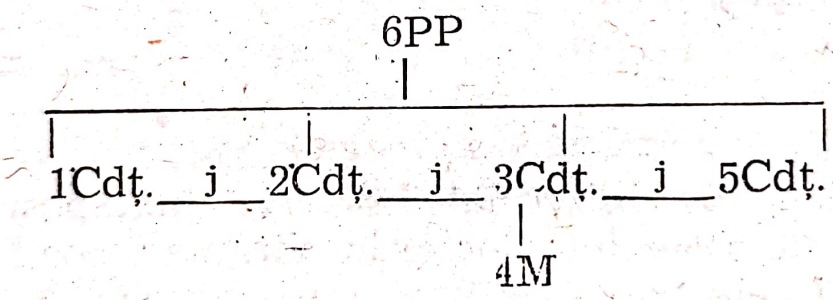

II) **De** nu-i nimica trainic între voi [1] /
Aș vrea [2] / **să** vă distreze-aceste rime [3] /,
| Dar | [4] / **dacă**-n voi al dragostei izvor
A izbucnit țâșnind din adâncime [5] /,
Dacă aceleași mari visări nutriți [6] /,
Dacă simțiți la fel iubirea [7] /, **dacă**
Gândiți atent la ea [8] /, vreau [4] / acest vers

Scanned with OKEN Scanner

În aur de inel să se prefacă [9] /.

(Nicolae Labiș, Poezii)

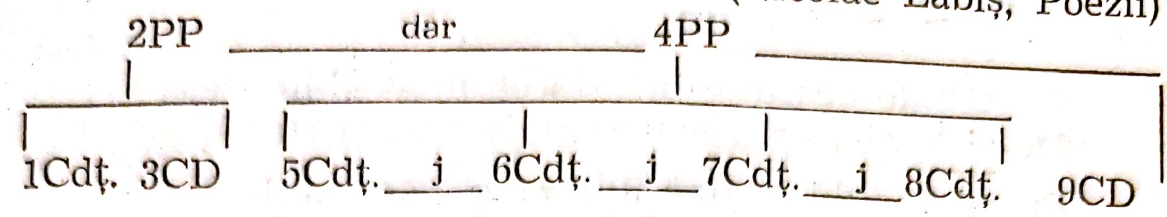

III) **De** va da cineva vecinului său argint sau lucruri [1] / să le păstreze [2] / | și | **[de]** acelea vor fi furate din din casa acelui om [3] /, **de** se va găsi furul [4] /, să le plătească îndoit [5] / ; | iar |[6] / **de** nu se va găsi furul [7] /, să vină stăpânul casei înaintea judecătorilor [6] | și | să jure [8] / **că** nu și-a întins mâna asupra lucrului aproapelui său [9] /. (Biblia, Ieșirea)

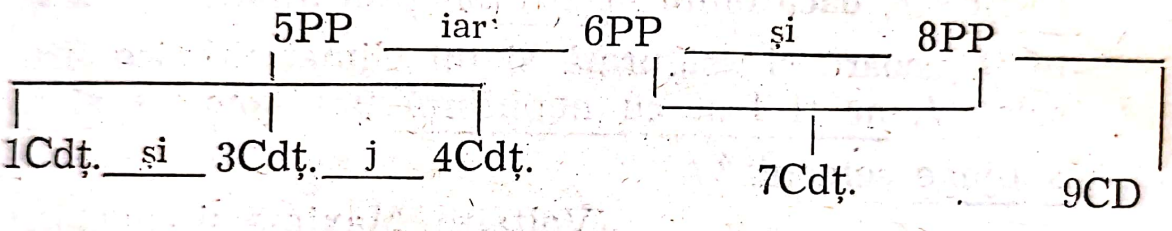

2F

IV) Instinctul ne împinge mai întâi [1] / să ne lovim fratele [2] / **care** ne supără [3] /, **dacă** suntem mânioși [4] / | și | **dacă** ne simțim mai tari decât el [5] /.

(Voltaire, Maxime și cugetări)

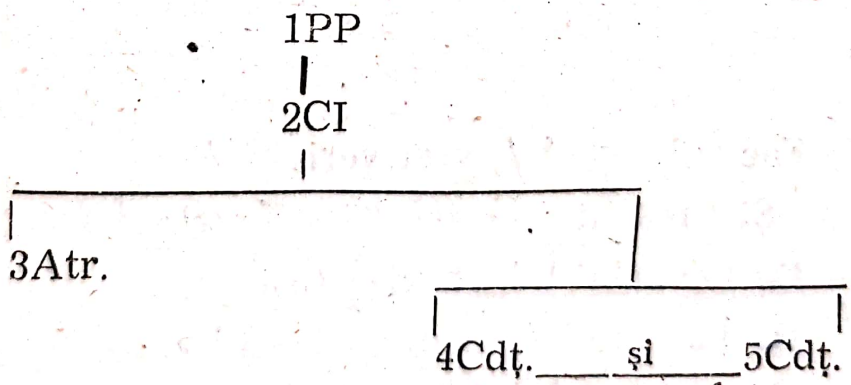

V) **De** ți-ai purta făptura prin satul meu sărac [1] / | Și | **[de]** ai înflori-n amiază cu nuferii pe lac [2]/, **De** te-ai culca cu seara pe maldăre de flori [3] /,

Scanned with OKEN Scanner

Cu prepeliți pestrițe de te-ai trezi în zori [4] /
| Și | de ai număra țăranii [5] / ce trec spre lunci la coasă
Cu tălpile desculțe prin iarba mult ghimpoasă [6] /,
De-ai lăinici prin soare, cu drumul și cu vântul [7] /,
Eu mi-aș iubi în tine iubirea și pământul... [8] /

(Zaharia Stancu, Poezii)

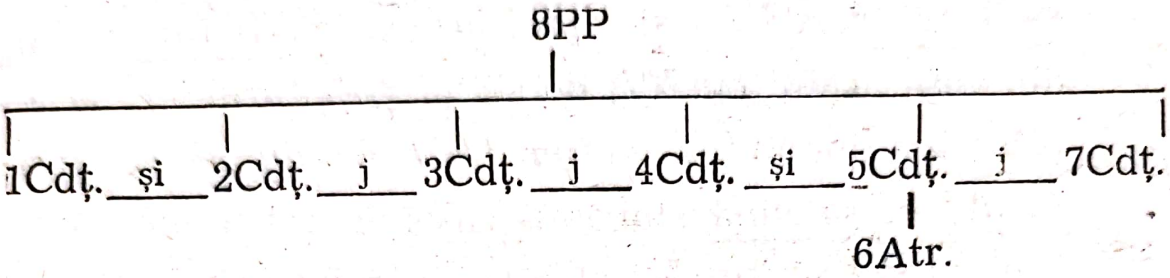

VI) Dacă pământul ar fi fost [1] / ceea ce ar fi trebuit [2] / să fie [3] /, dacă omul ar fi găsit pretutindeni o existență ușoară și asigurată și un climat propice firii sale [4] /, ar fi fost cu neputință unui om [5] / să-și subjuge semenii [6] /.

(Voltaire, Maxime și cugetări)

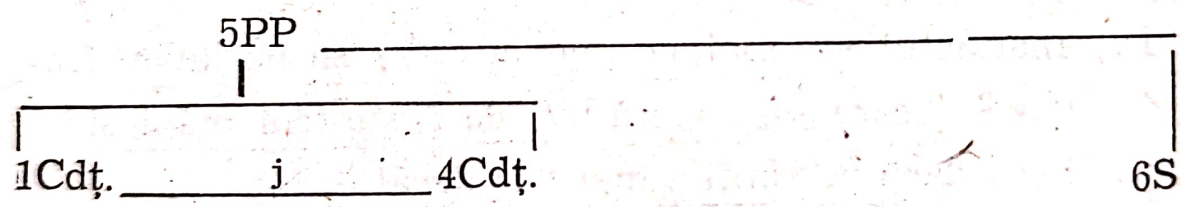

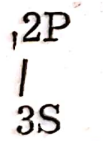

VII) Fac belciuge [1] /, vrei verigi [2] /
| Și | mă ții de rău [3] / | și | strigi [4] /.
De fac săbii [1] /, tu vrei teci [2] /,
De fac una [3] /, vrei cincizeci [4] /.
Fac o teacă [1] /, vrei o spadă [2] /.
Fac un vârf [1] /, ai vrea o coadă [2] /.

(Tudor Arghezi, Versuri)

Scanned with OKEN Scanner

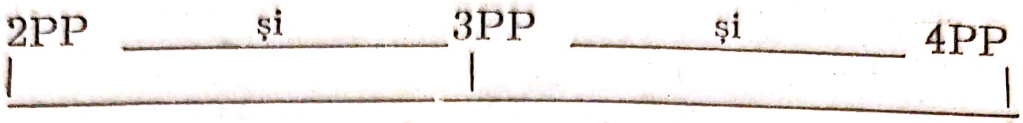

1Cdț.

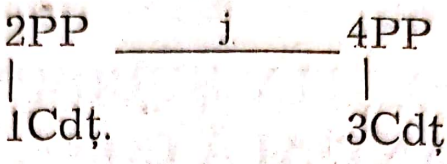

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONSECUTIVĂ (Cst.)

A) DEFINIȚIE, ÎNTREBARE

Se numește propoziție circumstanțială consecutivă acea subordonată care în frază reprezintă echivalentul complementului circumstanțial consecutiv; prin ea se exprimă consecința unei acțiuni din regentă, dar și consecința unei calități ori a unei cantități, dacă determinatul este un adjectiv sau un adverb.

Aș vrea [1] / **ca** sufletul să fie astfel educat [2] /, **încât** să nu se simtă pe culmile disperării [3] / **dacă** află, deodată [4] /, **că** Dumnezeu nu există pentru el [5] /.

(André Gide, cf. Reflecții și maxime, vol. II)

1. Aș vrea = propoziție principală.
2. ca sufletul să fie astfel educat = propoziție subordonată completivă directă / 1 /.
3. încât să nu se simtă pe culmile disperării = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă / 2 /.
4. dacă află, deodată = propoziție subordonată circumstanțială condițională / 3 /.
5. că Dumnezeu nu există pentru el = propoziție subordonată completivă directă / 4 /.

Scanned with OKEN Scanner

1PP
|
2CD
|
3Cst.
|
4Cdț.
|
5CD

Prin întrebarea care este urmarea faptului că... ? se facilitează recunoașterea subordonatei circumstanțiale consecutive.

B) REGENȚII SUBORDONATEI CONSECUTIVE

Subordonata circumstanțială consecutivă determină : a) un verb ori o locuțiune verbală care se actualizează la mod personal, dar și nepersonal ; b) o interjecție predicativă ; c) un adjectiv ; d) un adverb.

a) **Când** îmblă cu capul gol [1] /
Fug vacile prin ocol [2] /,
Viteii sbiară [3] / **de** mor [4] /
Că gândesc [5] / **că**-i boala lor [6] /.

(Mihai Eminescu, Literatură populară)

2. Fug vacile prin ocol = propoziție principală.
3. Viteii sbiară = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
1. Când îmblă cu capul gol = propoziție subordonată circumstanțială temporală / 2 și 3 /.
4. de mor = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă / 3 /.
5. că gândesc = propoziție subordonată circumstanțială cauzală / 3 /.
6. că-i boala lor = propooziție subordonată completivă directă / 5 /.

Scanned with OKEN Scanner

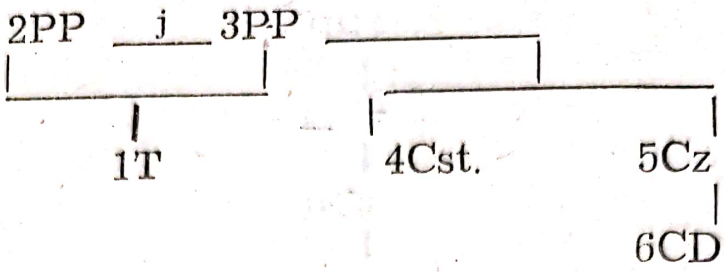

T.R. — verbul sbiară, modul indicativ.

b) Mă leagă raza toamnei de tine cu dulci fire
Atât de vechi [1] / că-n umbra privirii le cred noi [2] /.

(Ion Pillat, Poezii)

1. Mă leagă raza toamnei de tine cu dulci fire / Atât de vechi = propoziție principală.
2. că-n umbra privirii le cred noi = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă / 1 /.

1PP
|
2Cst.

T.R. — adjectivul vechi.

c) Iarna stelele
Sunt atât de departe [1] /,
Că nu poți [2] / să le vezi
Prin singurătate [3] /.

(Ana Blandiana, 100 de poeme)

1. Iarna stelele / Sunt atât de departe = propoziție principală.
2. Că nu poți = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă / 1 /.
3. să le vezi / Prin singurătate = propoziție subordonată completivă directă / 2 /.

1PP
|
2Cst.
|
3CD

T.R. — adverbul departe.

Scanned with OKEN Scanner

C) RELATORII SUBORDONATEI CONSECUTIVE

Conjuncția subordonatoare încât constituie singurul relator monovaloric al propoziției circumstanțiale consecutive.

a) Oamenii s-au deprins a lega cuvinte [1] / care sunt potrivite în așa fel [2] /, încât să poată oglindi și gândurile [3] / pe care nu le au în adevăr [4] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

1. Oamenii s-au deprins a lega cuvinte = propoziție principală.
2. care sunt potrivite în așa fel = propoziție subordonată atributivă / 1 /.
3. încât să poată oglindi și gândurile = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă / 2 /.
4. pe care nu le au în adevăr = propoziție subordonată atributivă / 3 /.

1PP — R. M. — conjuncția subordonatoare încât.
|
2Atr.
|
3Cst.
|
4Atr.

Conjuncțiile subordonatoare: de, că, să, ca să reprezintă relatorii polivalorici intermediat specializați ai propoziției circumstanțiale consecutive.

b) E-atâta zăpadă [1] / că nici liniștea nu se-aude [2] / | și | atâta cer [3] / că lumea, ca o corabie luată de ape, s-a umplut de enigme [4] /.

(Ion Caraion, Apa de apoi)

1. E-atâta zăpadă = propoziție principală.
2. că nici liniștea nu se-aude = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă / 1 /.
3. și [e] atâta cer = propoziție principală, coordonată copulativ (și) cu propoziția 1.

Scanned with OKEN Scanner

4. că lumea, ca o corabie luată de ape, s-a umplut de enigme = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă / 3 /.

1PP — și — 3PP R.P. — conjuncția subordonatoare că.
| |
2Cst. 4Cst.

c) Cine scobește zidul cu carnea lui,
Cu degetul lui ca un cui [1] /,
De răspunde-n rănile mele [2] / ?

(Tudor Arghezi, Versuri)

1. Cine scobește zidul cu carnea lui /, Cu degetul lui ca un cui = propoziție principală.
2. De răspunde-n rănile mele = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă / 1 /.

1PP R.P. — conjuncția subordonatoare de.
|
2Cst.

D) CORELATIVII SUBORDONATEI CONSECUTIVE

Corelativii subordonatei circumstanțiale consecutive sunt : a) adverbe (astfel, așa, atât, prea, destul) ; b) locuțiuni adverbiale (în așa fel, în așa chip, într-un asemenea chip, într-un asemenea mod, într-o asemenea măsură, într-atât, până acolo, până într-atât) ; c) pronume nehotărâte (atâtea, atâta, atâția).

a) Templul este spațiul sacru în așa fel [1] / **încât** și vecinătățile devin sacre în prezența lui [2] /.

(Petre Țuțea, 321 de vorbe memorabile ale lui Petre Țuțea)

1. Templul este spațiul sacru în așa fel = propoziție principală.
2. încât și vecinătățile devin sacre în prezența lui = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă / 1 /.

1PP Corelativ — locuțiunea adverbială în așa fel.
|
2Cst.

Scanned with OKEN Scanner

b) Criticul literar a citit atâtea lucrări [1] /, s-a obișnuit într-atât cu paginile scrise [2] /, a aflat atâtea deznodăminte [3] / a văzut atâtea drame [4] /, a făcut atâtea articole [5] / fără să spună [6] / ce gândea [7] /, trădând atât de des cauza artei în numele prieteniilor sau dușmăniilor lui [5] /, încât i se face lehamite de toate [8] / ; | dar |, de judecat, continuă, totuși [9] /, să judece [10] /.

(Honoré de Balzac, Maxime și cugetări)

1. Criticul literar a citit atâtea lucrări = propoziție principală.
2. s-a obișnuit într-atât cu pagini scrise = propoziție principală, juxtapusă propoziției 1.
3. a aflat atâtea deznodăminte = propoziție principală, juxtapusă propoziției 2.
4. a văzut atâtea drame = propoziție principală, juxtapusă propoziției 3.
5. a făcut atâtea articole = propoziție principală, juxtapusă propoziției 4.
6. fără să spună = propoziție subordonată circumstanțială modală / 5 /.
7. ce gândea = propoziție subordonată completivă directă / 6 /.
8. încât i se face lehamite de toate = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă / 1, 2, 3, 4, 5 /.
9. dar, de judecat, continuă, totuși = propoziție principală, coordonată adversativ (dar) cu propoziția 5.
10. să judece = propoziție subordonată completivă directă / 9 /.

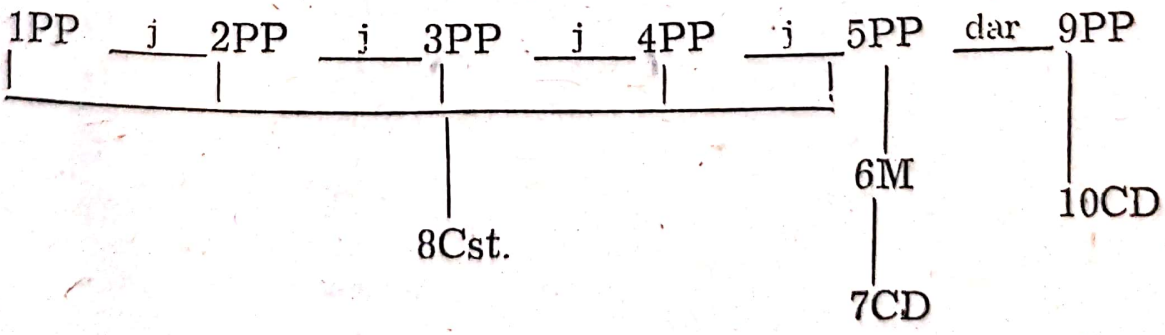

Corelativi — atâtea, atât (de).

E) MODURILE VERBALE DIN SUBORDONATA CONSECUTIVĂ

În propoziția subordonată circumstanțială consecutivă se utilizează toate modurile personale : indicativul, conjunctivul, condiționalul-optativ, imperativul, prezumtivul.

F) TOPICA SUBORDONATEI CONSECUTIVE, PUNCTUAȚIA

Subordonata circumstanțială consecutivă are topică fixă ; întotdeauna apare după regenta sa.

Subordonatele circumstanțiale consecutive se despart prin virgulă de regentele lor, exceptându-se numai cele introduse prin conjuncția de, când urmează imediat după predicatul determinat, dar și cele care au drept corelativ adverbul prea.

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONSECUTIVĂ

(FRAZE REZOLVATE)

I) **Dacă** furul va fi prins spărgând [1] / | și | **dacă** va fi lovit [2] / **încât** să moară [3] /, **cel ce** l-a lovit [4] / nu va fi vinovat de moartea lui [5] /.

(Biblia, Ieșirea)

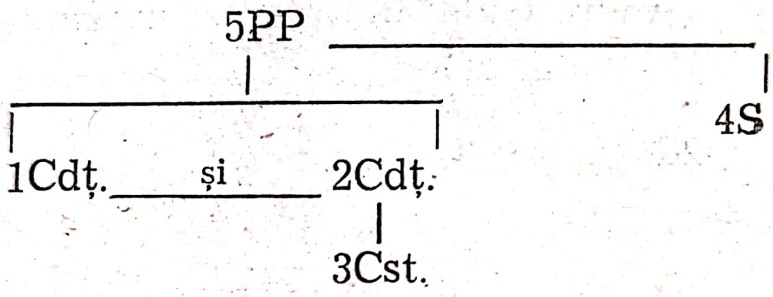

II) Totul era atât de firesc [1] /
încât mă mir [2] / **de ce** mai și scriu
aceste litere [3] / **pe care** ar trebui [4] / **să** le gândesc
melodios doar în vioara-sicriu [5] /.

(Eugen Jebeleanu, Poezii)

Scanned with OKEN Scanner

III) Ideea [1] / că toate personajele evocate nu mai există decât în această carte [2] / mi s-a părut atât de insuportabilă [1] /, încât a trebuit [3] / să mă lungesc [4] /, căci simțeam [5] / că leșin [6] /.

(Emil Cioran, Eseuri)

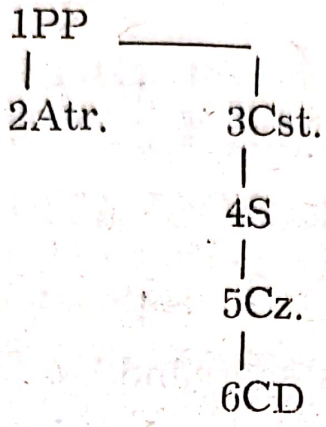

IV) Simt o bucurie atât de vie [1] / că exist [2] /, încât uneori mă îndoiesc [3] / dacă nu începusem [4] / să doresc a exista [5] /, încă de pe când nu existam [6] /.

(André Gide, Reflecții și maxime, vol. II)

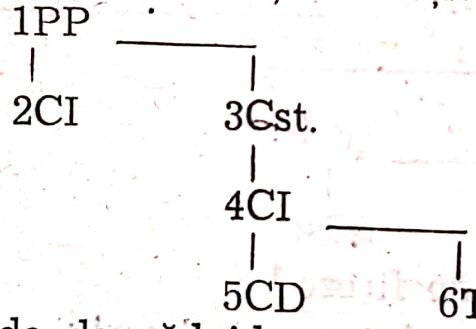

V) Tânguiala de deznădejde a femeii este atât de convingătoare [1] / încât smulge iertarea aflată în inimile tuturor îndrăgostiților [2] /, când femeia este tânără, drăguță și atât de decoltată [3] / încât ar putea ieși pe sus din rochie în costumul Evei [4] /.

(Honoré de Balzac, Maxime și cugetări)

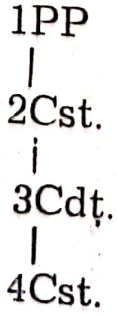

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONCESIVĂ (Csv.)

A) DEFINIȚIE, REGENȚI, ÎNTREBARE

Se numește propoziție circumstanțială concesivă acea subordonată care în frază reprezintă echivalentul complementului circumstanțial concesiv ; prin ea se precizează un conținut în pofida căruia se realizează acțiunea din regentă.

Leul nu va mânca mâncarea câinelui [1] /, **chiar dacă** moare de foame [2] /.

(Proverb, cf. Cugetări persane)

1. Leul nu va mânca mâncarea câinelui = propoziție principală.
2. chiar dacă moare de foame = propoziție subordonată circumstanțială concesivă / 1 /.

1PP — T.R. — verbul nu va mânca.
|
2Csv.

Întrebarea în ciuda cărui fapt ? se adresează determinaților din propoziția regentă ; aceștia sunt : a) predicatul verbal ori perdicatul nominal ; b) predicatul interjecțional ; c) un verb la modul gerunziu sau la modul infinitiv.

Deși se pare [1] / **că** arăți ca un mic univers [2] /, în realitate tu ești un mare univers [3] /.

(Rumi, cf. Cugetări persane)

Scanned with OKEN Scanner

3. în realitate tu eşti un mare univers = propoziţie principală.
1. Deşi se pare = propoziţie subordonată circumstanţială concesivă / 6 /.
2. că arăţi ca un mic univers = propoziţie subordonată subiectivă / 1 /.

3PP — T.R. — eşti un univers,
|
1Csv.
|
2S

B) RELATORII SUBORDONATEI CONCESIVE

Relatorii monovalorici ai subordonatei concesive sunt : a) conjuncţia subordonatoare deşi ; b) locuţiunile conjuncţionale subordonatoare : cu toate că, măcar că, măcar să, chiar dacă, chiar de, chiar să, nici dacă, şi dacă.

a) **Deşi** a fost un foarte mare gânditor [1] | şi | **deşi** rămâne cel mai mare jurnalist [2] /, Eminescu n-a filozofat în publicistică [3] /.

(Petre Ţuţea, 321 de vorbe memorabile ale lui Petre Ţuţea)

3. Eminescu n-a filozofat în publicistică = propoziţie principală.
1. Deşi a fost un foarte mare gânditor = propoziţie subordonată circumstanţială concesivă / 3 /.
2. şi deşi rămâne cel mai mare jurnalist = propoziţie subordonată circumstanţială concesivă / 3 /, coordonată copulativ (şi) cu propoziţia 1.

3PP — R.M. — conjuncţia subordonatoare deşi.
|
1Csv. şi 2Csv.

b) Floarea neîngrijită de mâinile grădinarului [1] /, **chiar dacă** se înalţă până la izvorul soarelui [2] /, tot sălbatică rămâne [1] /.

(Hafez, cf. Cugetări persane)

Scanned with OKEN Scanner

1. Floarea neîngrijită de mâinile grădinarului ... tot sălbatică rămâne = propoziție principală.
2. chiar dacă se înalță până la izvorul soarelui = propoziție subordonată circumstanțială concesivă / 1 /, intercalată între formativii propoziției 1.

1PP — R.M. — locuțiunea conjuncțională subordonatoare chiar dacă.
|
2Csv.

c) Destinul meu a fost [1] / să alerg de la un rege la altul [2] /, cu toate că am iubit libertatea ca un idolatru [3] /.

(Voltaire, Maxime și cugetări)

1. Destinul meu a fost = propoziție principală.
2. să alerg de la un rege la altul = propoziție subordonată predicativă / 1 /.
3. cu toate că am iubit libertatea ca un idolatru = propoziție subordonată circumstanțială concesivă / 2 /.

1PP — R.M. — locuțiunea conjuncțională subordonatoare cu toate că.
|
2P
|
3Csv.

Relatorii polivalorici ai subordonatei circumstanțiale concesive se sistematizează astfel: a) conjuncții subordonatoare intermediat specializate (că, dacă, de, să); b) locuțiunea conjuncțională subordonatoare fără (ca) să, c) adverbe relative (unde, când, cum, cât, încotro, dincotro); d) adverbe relative nehotărâte (oriunde, oricând, oricum, oricât, oriîncotro, oridincotro); d) pronume nehotărâte cu funcție de relație (oricare, oricine, orice, oricâți, oricâte).

a) Rațiunea își vede de drumul ei [1] /, că-i frântă, șchioapă sau ruptă din șale [2] /.

(Montaigne, Aforisme)

1. Rațiunea își vede de drumul ei = propoziție principală.

Scanned with OKEN Scanner

2. că-i frântă, șchioapă sau ruptă din șale = propoziție subordonată circumstanțială concesivă / 1 /.

1PP — R.P. — conjuncția subordonatoare că.
|
2Csv.

b) **Oriunde** vei arunca piatra [1] /, tot pe piciorul șchiopului cade [2] /.

(Proverb, cf. Cugetări persane)

2. tot pe piciorul șchiopului cade = propoziție principală.

1. Oriunde vei arunca piatra = propoziție subordonată circumstanțială concesivă / 2 /.

2PP — R.P. — adverbul nehotărât oriunde.
|
1Csv.

c) Personalitatea noastră lăuntrică ne domină [1] /, **orice** am face [2] /.

(Honoré de Balzac, Maxime și cugetări)

1. Personalitatea noastră lăuntrică ne domină = propoziție principală.

2. orice am face = propoziție subordonată circumstanțială concesivă / 1 /.

1PP — R. P. — pronumele nehotărât cu funcție de
| relație orice.
2Csv.

C) TIPURI DE SUBORDONATE CONCESIVE

Subordonatele circumstanțiale concesive sunt de două feluri : a) concesive reale ; b) concesive ipotetice ; exprimând acțiuni reale, cele dintâi se realizează mai ales cu modul indicativ, dar și cu modul conjunctiv ; exprimând acțiuni presupuse, cele din urmă se formează mai ales cu modul condițional-optativ, neexcluzând imperativul ori conjunctivul.

a) În aur zace hrană [1] /, **deși** nu-l poți mânca [2] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

Scanned with OKEN Scanner

1. În aur zace hrană = propoziție principală.
2. deși nu-l poți mânca = propoziție subordonată circumstanțială concesivă reală / 1 /.

1PP
|
2Csv.

b) Carnea n-ar fi mai bolnavă [1] /
dac-aș fi băut otravă [2] /.

(Tudor Arghezi, Versuri)

1. Carnea n-ar fi mai bolnavă = propoziție principală.
2. Dac-aș fi băut otravă = propoziție subordonată circumstanțială concesivă ipotetică / 1 /.

1PP
|
2Csv.

D) CORELATIVII SUBORDONATEI CONCESIVE

Subordonata circumstanțială concesivă are doi corelativi adverbiali în propoziția regentă : (și) tot, totuși.

De câștigi [1] / de păgubești [2] /,
Tot negustor te numești [3] /.

(Proverbe românești)

Corelativ — adverbul de mod tot.

3PP
|
1Cdț. ——— j ——— 2Csv.

E) TOPICA SUBORDONĂRII CONCESIVE, PUNCTUAȚIA

Subordonata circumstanțială concesivă se caracterizează prin topică liberă, ea precedându-și ori urmându-și regenta, intercalându-se alteori între formativii acesteia.

Scanned with OKEN Scanner

a) Frumusețea înțeleptului nu suferă [1] /, **chiar dacă** îi pui pe spate desagii măgarului [2] /.

(Naser Khosrou, cf. Cugetări persane)

1. Frumusețea înțeleptului nu suferă = propoziție principală.
2. chiar dacă îi pui pe spate desagii măgarului = propoziție subordonată circumstanțială concesivă / 1 /; este postpusă regentei sale.

1PP
|
2Csv.

b) **Oriunde** s-ar afla **durerea** [1] /, cuibul ei tot în inimă rămâne [2] /.

(Bakhtyar-Name, cf. Cugetări persane)

1. cuibul ei tot în inimă rămâne = propoziție principală.
1. Oriunde s-ar afla durerea = propoziție subordonată circumstanțială concesivă / 2 /; este antepusă regentei sale.

2PP
|
1Csv.

c) Sufletul altuia răzbate [1] /, **oricât** te-ai apăra [2] /, până la tine [1] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

1. Sufletul altuia răzbate ... până la tine = propoziție principală.
2. oricât te-ai apăra = propoziție subordonată circumstanțială concesivă / 1 /; este intercalată între formativii regentei.

1PP
|
2Csv.

Concesivele juxtapuse au o frecvență foarte redusă; întotdeauna sunt antepuse propoziției regente.

d) Vrei [1] /, nu vrei [2] /, bătrânețea vine [3] /.

(Zaharia Stancu, Desculț)

Scanned with OKEN Scanner

3. bătrâneţea vine = propoziţie principală.
1. Vrei = propoziţie subordonată circumstanţială condiţională / 3 / ; este juxtapusă regentei sale
2. nu vrei = propoziţie subordonată circumstanţială concesivă / 3 / ; este juxtapusă regentei sale.

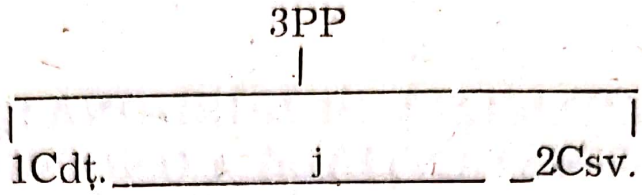

Toate subordonatele concesive, exceptându-se numai cele introduse prin locuţiunea conjuncţională nici dacă, trebuie să fie despărţite de regentele lor prin virgulă.

Scanned with OKEN Scanner

3. bătrâneţea vine = propoziţie principală.
1. Vrei = propoziţie subordonată circumstanţială condiţională / 3 / ; este juxtapusă regentei sale
2. nu vrei = propoziţie subordonată circumstanţială concesivă / 3 / ; este juxtapusă regentei sale.

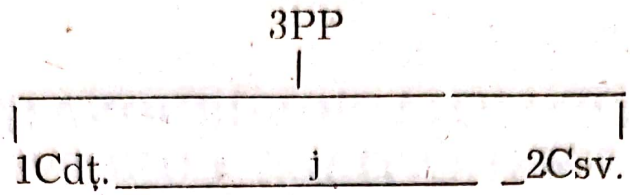

Toate subordonatele concesive, exceptându-se numai cele introduse prin locuţiunea conjuncţională nici dacă, trebuie să fie despărţite de regentele lor prin virgulă.

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONCESIVĂ

(FRAZE REZOLVATE)

I) Geniul rămâne sărac [1] / **deși** luminează omenirea [2] /, virtutea rămâne mută [3] /, **deși** se jertfește pentru binele obștesc [4] /.

(Honoré de Balzac, Maxime și cugetări)

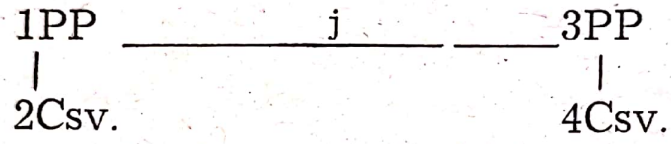

II) — **De**-aș mânca iarna pământ [1] /,
Tot vin vara [2] / **să** vă cânt [3] /,
De-aș mânca frunze de fag [4] /,
De-aș bea apă din sfârlag [5] /,
Tot cânt codrului cu drag [6] /.

(Mihai Eminescu, Literatură populară)

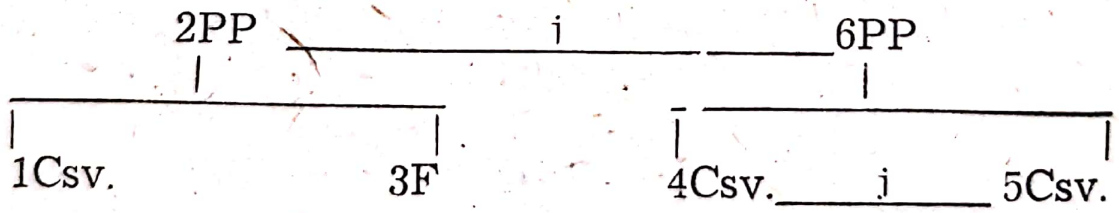

III) Discuțiile începute la calendele lui ianuarie au luat sfârșit adineauri [1] / | și |[2] /, **cu toate că** au fost mai puțin viguroase [3] / **decât** ar fi trebuit [4] /, to-

Scanned with OKEN Scanner

tuși nu se poate spune [2] / că n-au fost chibzuite [5] /.

(Cicero, Filipicele)

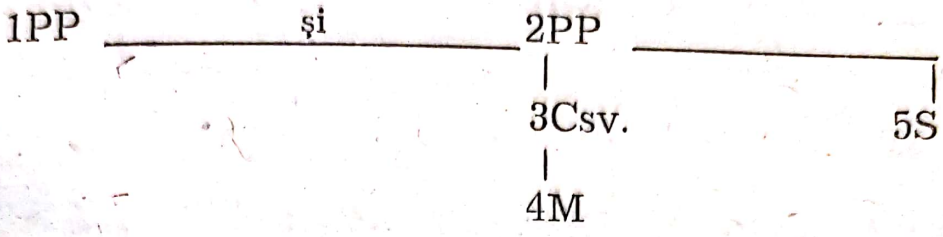

IV) Din câmpiile udate cu sânge nu cresc numai buruienile [1] / ce se văd [2] /, | ci | cresc și laurii veșniciei [3] /, pe care-i știu toți [4] /, deși nu i-a văzut nimeni [5] /.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

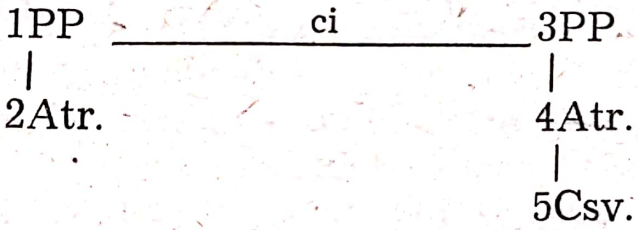

V) Deși e nor [1] /, deși de-acum ar fi [2] /
— când lutul de cutremur se despică [3] / —
pe falii să se-arate vârsta lunii
și scrumul însuși [4] / care le-a suit [5] / ;
deși e frig [6] /, nimic nu se oprește [7] /
să pot citi și număra [8] / de jos
spre malul nalt al rănii câte trepte
se-acopere cu sânge [9] /, câte nu [se-acoperă] [10] /.

(Mircea Ciobanu, Patimile)

Scanned with OKEN Scanner

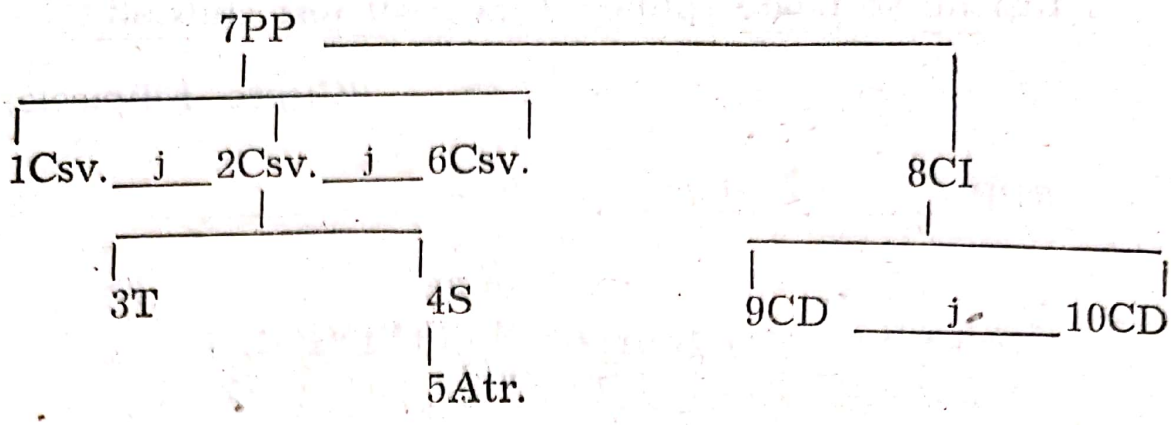

VI) Nu se fierbe [1] /, nu se coace [2] /, nu se sară [3] /, nu se mâncă [4] /, nu se bé [5] / | și | nu se frige [6] / și tot place la mulți oameni [7] /.

(Folclor vechi românesc)

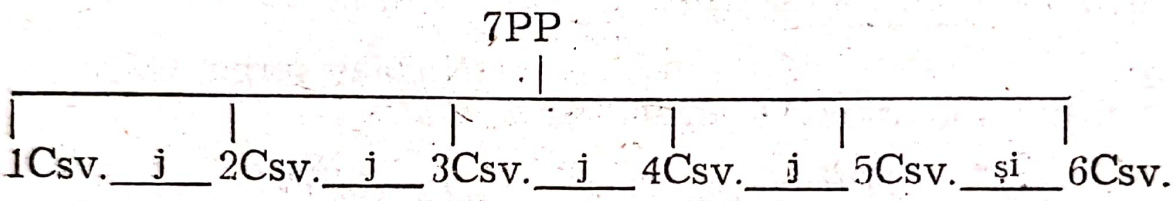

FRAZE PROPUSE PENTRU REZOLVARE

1) Acum, ca să fiu sincer cu mine însumi, cu Dumneata, dragă cititorule, mărturisesc că nu sunt unul din strălucitii mânuitori ai verbului matern, dar îmi place să declar că mă prenumăr printre cei care se frământă, se zbat în căutarea cuvântului potrivit, printre cei care tind să lege sănătos verbele în frază, înțelegând că a vorbi sănătos limba pe care păstorul Mioriței ne-a lăsat-o, „scrisă-n țărână cu bățul", cu un băț fermecat, iar Eminescu — pe cosmica nemărginire cu o pană muiată în aurul Luceafărului, — a vorbi sănătos limba mamei este o datorie, una dintre cele patriotice.

(Grigore Vieru, Rădăcina de foc)

2) Eu însă mă bucur că nu pot să știu ce sunt eu și lucrurile din jurul meu, căci numai așa pot să proiectez în misterul lumii un înțeles, un rost și valori care izvorăsc din cele mai întinse necesități ale vieții și ale duhului meu.

(Lucian Blaga, Zări și etape)

3) În copilărie, când am văzut întâia oară niște nuferi pe undele unui lac, nu credeam că sunt flori care cresc din apă, ci îmi închipuiam că sunt niște flori care se oglindesc de pe țărm în lac.

(Lucian Blaga, ibidem)

4. Când urăști pe cineva, întreabă-te dacă are vreun sens, când iubești însă pe cineva, nu întreba dacă are vreun înțeles.

(Lucian Blaga, ibidem)

5) Pot să vă arăt, dacă doriți, pe povârnișul unei râpi, hățașul pe unde am văzut trecând, cu soațele lui,

Scanned with OKEN Scanner

un bizon bonasus, despre care se spune că ar fi dispărut din munții noștri.

(Mihail Sadoveanu, Creanga de aur)

6) Astfel articolul despre Nicolae Iorga a fost compus pe când autorul trăia și e de ghicit ce enorm ar fi fost scandalul dacă Istoria ar fi apărut atunci.

(George Călinescu, Istoria literaturii române)

7) Găina și seilul se aseamănă, fiindcă amândoi au rămas la o adaptare devenită mecanică pură, ca acea babă care nu se mai suie în nici un vehicul și preferă să meargă pe jos, fiindcă nu mai există tramvaiul cu cai, pe care l-a apucat în tinerețe.

(George Călinescu, Aforisme și réflecții)

8) Când critica lipsește, arta decade, fiindcă începe a se bizui pe sufragiul public care se cheamă succes.

(George Călinescu, ibidem)

9) Dacă ești încredințat că un munte poate fi urnit din loc, urnește-l ; dacă nu izbutești, cercetează să vezi ce greșeli ai făcut și, dacă totuși nu poți, lasă această ispravă urmașilor tăi cu scrisoare despre ceea ce socotești că îndreptățește întreprinderea ta.

(George Călinescu, ibidem)

10) A fi sincer înseamnă să te joci serios ca un copil, să crezi în poezie, să-ți faci din ea un mijloc necesar de expresie, să te slujești de ea ca de o aripă care te duce la altitudinea la care poți trăi sufletește, să socotești vorba ca o colivie în care să vâri o pasăre, nu ca o capcană pentru un vânat ce nu va veni.

(George Călinescu, ibidem)

11) Mulți insultă, după criticile ce li se aduc, fiindcă simt că e nevoie să dovedească puțina valoare a celui ce are o părere rea despre dânșii.

(Nicolae Iorga, Cugetări)

12) Ca să vezi că o nălucă nu e un adevăr, nu căuta s-o lovești, ci caută s-o îmbrățișezi.

(Nicolae Iorga, ibidem)

13) Sunt oameni cari târguiesc ca să cumpere, dar și alții care cumpără ca să târguiască.

(Nicolae Iorga, ibidem)

Scanned with OKEN Scanner

14) Dacă vezi că luna nu se coboară la tine, nu căuta o scară ca să te sui la dânsa.

(Nicolae Iorga, ibidem)

15) Mulți oameni sunt foarte mulțumiți de faptul că au izbutit să știe toată lumea că sunt niște proști.

(Nicolae Iorga, ibidem)

16) Democrat înseamnă cineva care vrea să se înalțe poporul pe umerii săi, nu cineva care vrea să se înalțe el pe umerii poporului.

(Nicolae Iorga, ibidem)

17) Lupii se strâng în haită pentru ca, dacă nu vor găsi altă pradă, să se poată mânca între sine.

(Nicolae Iorga, ibidem)

18) Cocoșul care nu crede că ziua o face el e încredințat că se face ziuă ca să-l audă lumea cântând.

(Nicolae Iorga, ibidem)

19) Cine nu crede în ce spune pregătește pe acela care nu va crede în ce face.

(Nicolae Iorga, ibidem)

20) Cele ce sunt și la malul avar (unde lemnul / tufelor seacă la vânt) se arată ca pietre /, cele ce sunt se deșteaptă-n amiază și cântă /.

(Mircea Ciobanu, Patimile)

21) Câte-n văzduh se-ntretaie și tremură, câte / sunt între aripi ca varul și numele-și strigă /, iată-le cad și cum veștede cad le dizolvă / apele tari și rășinile verzi ale mării /.

(Mircea Ciobanu, ibidem)

22) Fie-ți milă, Doamne, că nemângâiații / Cercetează zarea, speră și suspină /, Zile după zile, așteptând plecații / Care niciodată n-au să mai revină /.

(Nichifor Crainic, Poezii alese)

23) Și de-ar fi fost să fii cum nu erai /, Uniți ca două versuri într-o rimă / Prin tine eu, prin mine tu trăiai / Acolo-n casa albă și intimă /, Sub crengi încovoiate de belșug /, Pătrunși de-adânca viață unanimă /.

(Nichifor Crainic, ibidem)

Scanned with OKEN Scanner

24) De câte-au fost /, de câte-or fi / Nu va cânta, nu va șopti / Ca nici să știm, nici să simțim / Când adormim /.

(Nichifor Crainic, ibidem)

25) Tresaltă-n mine milioane / Cu viitoru-n ei răsfrânt / Și-n iureșul eternei goane / Cum sunt ce-am fost voi fi ce sunt /.

(Nichifor Crainic, Șoim peste prăpastie)

26) În viață, de foarte puține ori știi mai dinainte ce ai să faci și ce ai să vorbești, și mai niciodată ce ai să simți și ce ai să gândești. Încolo, tot ce ai să faci și ai să vorbești, tot ce ai să simți și ai să gândești, afli atunci când ai făptuit, când ai vorbit, când ai simțit, când ai gândit.

(Garabet Ibrăileanu, Privind viața)

27) Când o femeie și un bărbat se întâlnesc să se cultive reciproc prin lecturi, prin învățare de limbi, să știi că întâlnirile lor sunt convocate și prezidate de Geniul speciei și să le-o spui și lor, dacă ei nu știu.

(Garabet Ibrăileanu, ibidem)

28) Dacă cineva se abate de la drumul drept, nu te strădui să-l ajuți, că tot nu vei izbuti ; dacă un copac a crescut strâmb și strâmb i s-au desfășurat crengile și-au pornit în sus, atunci el se poate îndrepta numai tăindu-l și geluindu-l.

(Cugetări persane)

29) Nu te strădui să fugi de oameni, asemenea vrăjitorului, leagă-te cu oamenii de ești om, căci omului îi e plăcut să se strângă cu semenii săi.

(Nezami, cf. Cugetări persane)

30) Uită ziua care a trecut și nu-ți chinui sufletul pentru ceea ce n-a început ; nu te sprijini pe ce va fi sau pe ce s-a dus, fii vesel acum, nu-ți irosi viața.

(Khayyam, cf. Cugetări persane)

31) Nu spune ceea ce tu nu ești în stare să asculți, fiindcă cel ce-a semănat orz nu va strânge de pe ogor grâu.

(Saadi, cf. Cugetări persane)

Scanned with OKEN Scanner

32) Cu toată iscusința ce-o ai străduiește-te să spui vorba la locul potrivit, căci vorba nelalocul ei, chiar dacă-i bine zisă, pare a fi dezgustătoare.

(Ghabus-Name, cf. Cugetări persane)

33) Dacă începi să te zbuciumi, atunci vei arde din pricina chinului, iar de nu te vei zbuciuma, atunci vei ajunge un ignorant nepăsător.

(Nezami, cf. Cugetări persane)

34) Când doi oameni care gândesc sunt de acord fără să se fi înțeles dinainte, este de presupus că au dreptate.

(Voltaire, cf. Cugetări franceze)

35) Este necesar să ne adaptăm la orice situație, căci adeseori trebuie să facem și ceea ce nu dorim.

(La Fontaine, cf. Cugetări franceze)

36) Când bați zadarnic la ușa adevărului, trebuie să încerci să intri pe fereastră.

(J. Joubert, cf. Cugetări franceze)

37) Când iubitului începe să-i crească barba, frumusețea lui se duce, fiindcă barba e aripa pe care zboară frumusețea.

(Zakani, cf. Cugetări persane)

38) Dacă dorești să devii bun și să meriți cu mai multă prisosință lauda tuturor oamenilor, nu le încuviința lor ceea ce nu-ți îngădui ție.

(Anushirvan, cf. Cugetări persane)

39) Mulțumește-te cu ceea ce vezi că există și nu căuta să afli ce nu vezi că este, căci e mai bine să auzi glasul tobei din depărtare.

(Omar Khayyam, cf. Cugetări persane)

40) A socotit că trebuie să fie cineva care să se intereseze de ceea ce rămăsese de pe urma unei morți neașteptate.

(Onisifor Ghibu, Oameni între oameni).

41) Mi-a spus că n-are posibilități să ne adăposteasă familiile, deoarece el are moșiile date în arendă și ar fi o nenorocire să lăsăm familiile într-un sat din acelea unde nu este telefon, nu este tren, nu este poștă, nu este doctor, unde nu pătrunde o gazetă.

(Onisifor Ghibu, ibidem)

Scanned with OKEN Scanner

42) Să știi că dacă nu mă ajuți dumneata să fac această treabă cum trebuie, o fac eu așa cum mă taie capul.

(Onisifor Ghibu, ibidem)

43) Am arătat în amintirile mele despre Nicolae Iorga cum am reușit să restabilesc în aceeași seară legăturile dintre acesta și Goga și cum am reușit să-l determin, tot atunci, pe Iorga să se declare de acord cu venirea părintelui Lucaciu la conducerea Ligii.

(Onisifor Ghibu, ibidem)

44) Colegii ardeleni erau de părere că, după ce au vorbit doi regățeni, să vorbească și doi ardeleni ; vorbise Goga, dar se părea că mai trebuie să vorbească cineva.

(Onisifor Ghibu, ibidem)

45) Acum însă mi se părea că sunt dator să mă duc, să-l văd cu această ocazie pe mitropolit și să-l ascult pe Gheorghe Dima, despre care știam câte ceva din Săliște, unde venea uneori să-și petreacă vacanța de vară.

(Onisifor Ghibu, ibidem)

46) A făcut într-adevăr lucruri foarte bune Kiseleff, păcat, că n-a stat mai mult, căci dacă stătea mai mult în țară, sigur că mai făcea și altele.

(Onisifor Ghibu, ibidem)

47) Aici voi rămâne eu, care am mai multe legături decât tine, ca să observ dezvoltarea evenimentelor, să stau de vorbă cu oamenii, să parez lovitura neloială proiectată la adresa Ardealului.

(Onisifor Ghibu, ibidem)

48) Era evident că trebuia să ne despărțim, pentru ca fiecare din noi să poată face maximul de care era capabil, pentru realizarea idealului nostru comun, în împrejurările tragice în care se găsea țara.

(Onisifor Ghibu, ibidem)

49) Pot să afirm aici, ceea ce documentele vremii confirmă, că eu am fost acela care a condus întreaga operă de realizare a Universității Daciei Superioare din Cluj.

(Onisifor Ghibu, ibidem)

Scanned with OKEN Scanner

50) Nu putem ști ce trebuie să piardă un om ca să aibă curajul de a înfrunta toate convențiile, nu putem ști ce a pierdut Diogene ca să devină omul care și-a îngăduit totul, care și-a tradus în acte gândurile cele mai ascunse cu o insolență supranaturală, așa cum ar face-o un zeu al cunoașterii, libidinos și neprihănit deopotrivă.

(Emil Cioran, Eseuri)

51) Aș spune că paradisul pe care-l scontează bunul creștin, dacă e viu, e cel în care se vor putea mânca toate fructele, începând cu cele oprite.

(Constantin Noica, Jurnal filozofic)

52) Să-i dau sfaturi sau să mai stăm de vorbă ar fi fost întru totul zadarnic, de vreme ce destinul lui inevitabil era să fie cel ce sunt.

(J. L. Borges, Cartea de nisip)

53) Câtă vreme un autor se mulțumește să relateze întâmplări sau să traseze gingașele meandre ale conștiinței, putem să ni-l închipuim omniscient, putem să-l confundăm cu universul ori chiar cu Dumnezeu; când coboară la raționamente, îl simțim failibil.

(J. L. Borges, ibidem)

54) O spun iarăși răspicat: sunt încredințat că Antonius nu va face nimic din cele ce-i vor cere delegații, ci va continua să pustiiască ogoarele, să împresoare Mutina, să strângă ostași de unde va putea.

(Cicero, Filipicele)

55) Trebuie să sărim în ajutorul lui Decimus Brutus, să ne adunăm toate forțele; nu trebuie să pierdem nici un ceas pentru a alerga la eliberarea acestui bărbat, căci altfel comitem o adevărată crimă.

(Cicero, ibidem)

56) Unul a alergat în zbor la prădarea și nimicirea aliaților, cu gând ca, pe oriunde-ar trece, să devasteze, să jefuiască, să ia tot și să se folosească de armata poporului împotriva poporului însuși; celălalt își hotărâse el singur o lege, ca, oriunde ar sosi, să sosească și lumina, făcând să se întrezărească o rază de speranță, nădejdea salvării.

(Cicero, ibidem)

Scanned with OKEN Scanner

57) Nu duc grijă, cetățeni, că Antonius, aflând că eu am spus în Senat și am întărit în adunarea poporului că el nu se va supune niciodată din nou autorității Senatului, ca să respingă această acuzare, se va schimba și se va supune Senatului, numai pentru a demonstra că eu n-am avut dreptate.

(Cicero, ibidem)

58) Adică noi am fi trimis delegați nu pentru ca el să asculte și să se supună Senatului, ci pentru ca să ne impună el nouă condiții și legi, să ne poruncească să lăsăm țara la voia întâmplării, la cheremul neamurilor străine, tocmai acum, când el este teafăr și când trebuie să ne temem mai degrabă de primejdia ce ne paște din partea lui decât de aceea ce ne-ar paște din partea oricăror neamuri străine.

(Cicero, ibidem)

59) Așa se face că eu, care întotdeauna am făcut tot ce am putut ca să statornicesc pacea, eu, care am dorit mai mult ca orice să domnească pacea între cetățenii republicii, așa cum o dorește orice bun cetățean (căci întreaga mea activitate s-a desfășurat în for, în sala Senatului, unde m-am străduit din răsputeri să înlătur primejdiile care-i pândeau pe prietenii mei, de unde am dobândit cele mai mari onoruri, de unde mi-am câștigat puțina influență pe care o am, de unde mi-am câștigat demnitatea, dacă o am), eu, care sunt un produs al păcii, fără de care, zic, n-aș fi ceea ce sunt, nu m-aș socoti nimic dacă n-aș fi statornicit cu adevărat pacea între cetățeni.

(Cicero, ibidem)

60) Ți-a spus ce vrea și ce și-a pus în gând ?
Că este greu, că-i prea târziu sau prea curând
Să scapere țărâna vulvori și jar de vatră ?
S-a plâns că vântul gol îl chinuie și-l latră ?

Că duhurile rele, a ocară,
Mânjesc catapeteazma cu aripa murdară ?
Că-i îmbâlează varul și-i vâră viermi în grindă ?
Că neputând să-l spurce, îl spurcă în oglindă ?

Scanned with OKEN Scanner

S-a plâns de carne, când a fost strivit
În râpa lespezilor de granit ?

(Tudor Arghezi, Versuri)

61) Eu sunt acel pe care l-am visat,
L-am căutat și-am vrut să-l născocesc,
Ca prin gunoiul meu cel omenesc
Să treacă rază, ager și curat,
Acel ce-atinge neatins noroiul
Și poate duce drum și peste cer
Și să rămâie fier de este fier,
Rugina-n el să nu-și pună altoiul.

(Tudor Arghezi, ibidem)

62) Se spune că Alexandru Macedon a dorit să fie înmormântat cu o mână în afară, ca să se vadă că nu a luat cu sine nimic.

(Nichita Stănescu, Fiziologia poeziei)

63) Eu fac parte din categoria luptătorilor pe care nu-i intimidează ceea ce nu știu de la părinții lor și nici ceea ce părinții lor nu au știut de la părinții lor.

(Nichita Stănescu, ibidem)

64) Eu te cunosc, deși nu te pot elucida pentru că aparții unui limbaj desăvârșit, spre care limbajul de acum aspiră.

(Nichita Stănescu, ibidem)

65) Om să fi vorbit cu plantele nu știu să fi fost. Om să fi vorbit cu animalele, cu peștii, cu insectele nu știu să fi fost. Om vorbind cu om știu.

(Nichita Stănescu, ibidem)

66) S-a constatat că bani, atâția câți, i-ar fi trebuit, a avut, dar a fost risipitor ; s-a constatat că dimpotrivă a fost sărac și umilit și neînțeles de societate, deși după moartea lui și cei care nu-l văzuseră susțineau că l-au văzut cu ochii. S-a constatat că a putut studia la Berlin. S-a constatat că nu a putut studia la Berlin. S-a constatat că poezia Atât de fragedă a scris-o pentru o femeie, dar a dăruit-o la trei ; s-a constatat că era cult. Că era elegant. Că nu era elegant. Că avea ceas de aur cu cheiță și inel cu monogramă pe care, spre lauda lui, nu l-a vândut la vreo beție. S-a constatat

Scanned with OKEN Scanner

că era beţiv. S-a constatat că nu era beţiv. Că era idealist, materialist şi multe altele.

(Nichita Stănescu, ibidem)

67) Dacă n-ai vedea partea satului dinspre baltă şi cătunul fără garduri, cu casele rupte, cu pereţii luaţi de ape, dacă n-ai vedea tot prăpădul pe care l-a lăsat în urmă înecul, parcă nici n-ai crede că a fost pe aici atâta nenoroc.

(Zaharia Stancu, ibidem)

68) Acum, când haite rele pândesc răscruci de seară,
Când codrii îşi aruncă frunzişul-n vânt, de ceară,
Când picură amurgul în linuri stropi de sânge,
Vino şi-nchide-mi ochii, să nu mai poată plânge,
Din gură smulge-mi limba, să nu te mai blesteme,
Şi inima, căci iarăşi se zbuciumă şi geme,
Şi lasă-mi numai gândul să te păstrez în el,
Cu fluiere de mierlă şi zbor de porumbel.

(Zaharia Stancu, Poezii)

69) Să nu-ţi faci chip cioplit şi nici un fel de asemănare a nici unui lucru din câte sunt în cer, sus, şi din câte sunt pe pământ, jos, şi din câte sunt în apele de sub pământ!

(Biblia, Ieşirea)

70) Văzând mulţimile, Iisus S-a suit în munte şi, aşezându-se, ucenicii Lui au venit lângă El.

Şi deschizându-şi gura, îi învăţa zicând:

Fericiţi cei săraci cu duhul, că a lor este împărăţia cerurilor.

Fericiţi cei ce plâng, că aceia se vor mângâia.

Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul.

Fericiţi cei ce flămânzesc şi însetează de dreptate, că aceia se vor sătura.

Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui.

Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu.

Fericiţi făcătorii de pace, că aceia fii lui Dumnezeu se vor chema.

Fericiţi cei prigoniţi pentru dreptate, că a lor este împărăţia cerurilor.

(Biblia, Sfânta Evanghelie după Matei)

Scanned with OKEN Scanner

71) Din partea-mi i-am spus că eu sunt victima unor intrigați interesați, că în memoriul către comisia de epurație, înaintat de Rectoratul Universității Chesturii, am dovedit că toate acuzațiile sunt neîntemeiate și că el nu trebuie să se conducă după ce zice unul și altul, ci după, adevărul Domnului, care rămâne în veci".

(Onisifor Ghibu, Ziar de lagăr, Caracal — 1945)

72) Lagărul trebuie să ajungă să fie străbătut de o anumită doctrină etică și socială superioară, care să fie în stare de a îndrepta și înlocui ideile cu care și din cauza cărora deținuții au fost izolați de societate și internați în lagăr.

(Onisifor Ghibu, ibidem)

73) Universitatea Liberă experimentală a lagărului Caracal urmărește următoarele scopuri :

a) Să ofere deținuților din acest lagăr posibilitatea întrebuințării optime a timpului petrecut de ei aici și a valorificării pe scara cea mai întinsă a aptitudinilor lor native, biologice, fizice și psihice, spre binele și fericirea lor proprie și a societății.

b) Să răspândească printre deținuți, în raport cu situația și misiunea lor socială, cunoștințe pe cât de vaste și de temeinice cu privire la toate ramurile științei și vieții, spre a putea contribui cu ajutorul lor la refacerea morală și materială a țării, profund zdruncinată de efectele războiului.

c) Să cerceteze în mod critic și obiectiv toate aspectele vieții naționale, spirituale și materiale, din trecut, și să stabilească concluziuni din care să se poată desprinde noi directive, mai sănătoase și mai solide, pentru viitor.

(Onisifor Ghibu, ibidem)

74) Regretând că aceste cursuri proiectate în sensul de mai sus, n-au putut fi ținute, vom căuta să dăm expresiunea concepțiilor lor de bază în cursul care se deschide astăzi și care, după toate probabilitățile, va fi de o durată scurtă, dat fiind că lagărele vor trebui să fie în curând desființate.

(Onisifor Ghibu, ibidem)

Scanned with OKEN Scanner

75) În această ordine de idei, este evident că, în sensul în care se vorbește de o filozofie grecească, italiană, franceză, engleză, americană, germană, rusă etc., se poate vorbi și trebuie chiar să vorbim și despre o filozofie românească, urmând ca pe aceasta s-o socotim ca știință de bază a pedagogiei și a educației românești.

(Onisifor Ghibu, ibidem)

76) Din pilda talanților reiese că omul care a plecat departe, și-a chemat slugile și le-a dat pe mână avuția sa, este însuși Dumnezeu : pe acela care, restituind un talant — atât cât primise — răspunde : „Doamne, te-am știut om aspru, care seceri unde nu ai semănat și aduni de unde n-ai împrăștiat", stăpânul nu-l contrazice, dimpotrivă îi confirmă caracterizarea, repetând-o.

(N. Steinhardt, Jurnalul fericirii)

77) Tata m-a încurajat spunându-mi că se prea poate să nu pățesc nimic, dar că se cuvine să examinăm toate eventualitățile.

(N. Steinhardt, ibidem)

78) Cred așa : că dacă din închisoare pleci și de pe urma suferinței te alegi cu dorințe de răzbunare și cu sentimente de acreală, închisoarea și suferințele au fost de haram. Iar dacă rezultatul e un complex de liniște și de înțelegere și de scârbă față de orice silnicie și șmecherie înseamnă că suferințele și închisoarea au fost spre folos și țin de căile nepătrunse pe care-i place Domnului a umbla.

(N. Steinhardt, ibidem)

79) De vreme ce facem parte ca mădulare din corpul mistic al Domnului Hristos,

de vreme ce, întotdeauna, duhul precumpănește litera,

de vreme ce nici un text biblic nu poate fi interpretat desprins de conținutul Scripturii întregi,

de vreme ce legea supremă e dragostea,

de vreme ce trebuie să fim oameni iar nu copii la minte,

Scanned with OKEN Scanner

de vreme ce împărățiile lumii acesteia nu sunt decât deșertăciune și aparțin diavolului (Luca, 4, 6),

înseamnă că ori de câte ori dreptul natural intră în conflict cu legile, regulamentele lumești și mai ales când legile și regulamentele emană de la un pseudo-Cezar care de fapt e însuși Mamona ori de la slujitorii lui, când sfidează în mod vădit morala naturală, textul de la Romani 13, 1-2 trebuie aplicat cu înțelepciune și măsură.

(N. Steinhardt, ibidem)

80) Dacă ni se cere imposibilul și să ne îndumnezeim, înseamnă că ni se cere să facem și minuni, la rândul nostru ; să prefacem apa de rând în vin ales ; sărăcia pământului în belșug ; scaieții, ciulinii și pălămida în roade și trandafiri ; meschinăria în mărinimie, neîncrederea în voioșie ; nepăsarea în bunătate samariteană ; fățărnicia și legalismul în dragoste și flacără ; cârciuma în castel și bordeiul în salon.

(N. Steinhardt, ibidem)

81) Misterului spațiului închis i-a dat târcoale și Mihail Sebastian. Îl cunoaște și Mircea Eliade ? Că lumea aceasta e plină de mistere camuflate pe care se cuvine să le ghicim, pătrundem, dezvăluim, o știe prea bine.

(N. Steinhardt, ibidem)

82) Hristos a înțeles că pentru a se revela oamenilor, Dumnezeu făcându-se trup va trebui să se jertfească și pentru ca jertfa să fie autentică și buna Sa credință indiscutabilă va trebui să-și dea viață.

(N. Steinhardt, ibidem)

83) Creștinismul nu e numai mediteranean, e universal, aparține oricui în lume și se cuvine să ne obișnuim cu ideea că se va putea înfățișa sub aspecte diferite de cele pe care le cunoaște bazinul lui mare nostrum.

(N. Steinhardt, ibidem)

84) Hristos a venit în primul rând ca să ne scandalizeze ; să aducă foc și dezbinare ; să laude pe Maria care stă degeaba și s-o certe pe Marta care nu-și vede capul de atâta muncă ; să se ferească de neântinatii farisei și să caute dinadins tovărășia hoților și a târfelor ;

Scanned with OKEN Scanner

să nu piardă nici un prilej de a călca sfinţenia Sâmbetei ; să ne scuture, zgâlţâie, ameţească, scoată din ţâţâni, din prejudecăţile cele mai onorabile şi ancestrale, din raţionamentele cele mai impecabile, din obiceiurile cele mai sancţionate de obşte, din adâncurile noastre cele mai stratificate ; să ne ardă cu sabia înroşită în foc.

(N. Steinhardt, ibidem)

85) Poate că insistenţa aceasta a mea să fie socotită exagerată şi că asemenea puhoi de cuvinte insultătoare şi încrâncenate să pară nelalocul lor sub condeiul unui purtător de haină călugărească.

(N. Steinhardt, Dăruind vei dobândi)

86) Domnul îl respectă şi-l admiră pe Ştefan pentru curajul de care dă dovadă, pentru că îl mărturiseşte şi nu se leapădă şi nu se ruşinează de Mântuitorul său, pentru că şi-a înfruntat potrivnicii şi s-a străduit să le demonstreze adevărul dreptei credinţe.

(N. Steinhardt, ibidem)

87) Mai este negreşit nevoie, de vrem să ne mântuim, de mărturisirea ei cu gura ori de câte ori suntem puşi în situaţia de a vădi cine suntem, ce credem şi ce hram purtăm.

(N. Steinhardt, ibidem)

88) Dacă — în orice fel — Îl tăgăduim pe Hristos în faţa oamenilor, a semenilor noştri, dacă le dăm acestora impresia că nu suntem tari în credinţa noastră, că ne jucăm cu ea de-a v-aţi ascunselea, că o schimbăm ca pe o haină, L-am şi lepădat pe Hristos fără a mai fi nevoie să aducem jertfe idolilor.

(N. Steinhardt, ibidem)

89) Să nu uităm, să nu uităm niciodată că Hristos iubeşte curajul, că S-a ridicat în picioare spre a-l cinsti pe viteazul martir Ştefan, că ne cere să fim netemători, îndrăzneţi, neînfricaţi şi nestăviliţi de necazuri, suferinţe, ba şi de moarte.

(N. Steinhardt, ibidem)

90) E adevărat că Domnul a spus să ne iubim vrăjmaşii noştri, dar nu înseamnă că nu trebuie să ne fie greaţă de ceea ce merită să ne fie greaţă.

(N. Steinhardt, Primejdia mărturisirii)

Scanned with OKEN Scanner

91) Omul care-l cunoaște pe Hristos și care-l iubește și care se convertește e un om fericit, e un om care intră într-o zonă a fericirii, iese din întuneric, din chin.

(N. Steinhardt, ibidem)

92) Dacă vrei să fii liber trebuie să știi să plătești. Dacă vrei să fii liber trebuie să nu-ți fie frică de moarte.

(N. Steinhardt, ibidem)

93) Eu i-am spus : să nu veniți mie să-mi spuneți că presa e liberă și că dumneavoastră nu puteți face nimica, că eu știu prea bine că presa la noi nu e liberă și că ascultă de directivele guvernului.

(N. Steinhardt, ibidem)

94) Nu-i destul să fii în acest loc pentru a te socoti deținut politic ; dacă te văicărești, dacă te faci turnător, te porți urât, amărând viața colegilor tăi, nu ești decât un găinar rătăcit printre deținuți politici, aceia adevărați dacă, în ciuda păcatelor și cusururilor lor, se străduiesc a îndura greul bărbătește.

(N. Steinhardt, ibidem)

95) Oricine își spune : sunt fiul cutăruia și nu-l respectă, nu-l iubește, nu-l ajută, nu-l îngrijește, e ca și cum ar fi orfan.

(N. Steinhardt, ibidem)

96) Asta e temeiul Dreptului constituțional : statului nu i se poate cere să realizeze paradisul, dar i se poate cere să nu prefacă viața oamenilor în iad.

(N. Steinhardt, ibidem)

97) Culcându-se lângă nevastă-sa, ce adormise cu fața spre pătuțul unde se odihneau alături cei doi băieți, Spatolinc își zise mai întâi obișnuitele-i rugăciuni, apoi își împreună mâinile sub cap ; închise ochii și — fără să ia în seama la ceea ce făcea — începu să fluiere, cum obișnuia ori de câte ori era frământat de vreun gând sau de vreo îndoială.

(Luigi Pirandello, Nuvele pentru un an)

98) Poate că, bătrân fiind și decrepit cum era, se temea la rândul lui să nu se ude și să se îmbolnăvească, mergând în urma lecticii prin ploaie cu capul descoperit ; și puțin îi păsa că vicarul capitular, monseniorul Len-

Scanned with OKEN Scanner

tini, ajunsese în anul acela — din pricina multelor piedici, câte una pe zi, mereu cu același subiect — într-o stare de-i plângeau de milă până și băncile din biserică.

(Luigi Pirandello, ibidem)

99) Faptul că numele său derivă din vocabularul egiptean a fost observat de multă vreme, cu toate că nu a fost apreciat cum se cuvine ; la această considerație adaug că interpretarea mitului abandonării, atașat persoanei lui Moise, a necesitat concluzia că el a fost un egiptean pe care poporul a simțit nevoia să-l facă evreu.

(Sigmund Freud, Opere I)

100) Într-adevăr, sunt înclinat să cred că tocmai de aceea chiar și istoricii care au recunoscut originea egipteană a numelui și i-au atribuit lui Moise întreaga înțelepciune a Egiptului nu erau dispuși să accepte posibilitatea evidentă că Moise a fost egiptean.

(Sigmund Freud, ibidem)

101) Putem cuteza acum să formulăm următoarea concluzie: dacă Moise a fost egiptean și dacă el a transmis evreilor propria sa religie, atunci aceasta a fost aceea a lui Iknaton, religia Aton.

(Sigmund Freud, ibidem)

102) Neprevăzutul este seva care urcă în arbori, tăcută și nevăzută, este valul mării reânnoitoare, ochiul eliberat de valul crepuscular

este foamea care erupe din îndestulare, zăpada care acoperă fața neagră a pământului

soarele care arde în dragoste și în ură, și cu blândețea dătătoare de viață, și cu mânia nimicitoare.

firele de iarbă care răstoarnă catedrala sau apa care sfarmă stânca

stăpânul de care nimeni nu îndrăznește să se apropie și de care nimeni nu scapă

violența care conține victoria înfrângerii și înfrângerea victoriei

dorința vederii noastre înguste, unde forțele Binelui și ale Răului se slujesc reciproc

Scanned with OKEN Scanner

inima pământului, unde se întâlnesc toate razele puterii, legea gravitației care ne înlănțuie și ne dezlănțuie totodată

ograda exilului nostru de bună-voie și al măreției noastre închipuite.

(Artur Lundkvist, cf. Soare de zăpadă)

103) Își aduceau aminte că n-au mâncat nimic / Și că le este sete și că au regăsit / Pe cineva cu care nu s-au văzut demult / Trecând în coloana aceea fără sfârșit /.

(Ileana Mălăncioiu, Urcarea muntelui)

104) Este nedrept să înveți copilul cum să moară pentru Patrie înainte de a-l învăța cum să trăiască pentru ea.

(Grigore Vieru, Rădăcina de foc)

105) Dincolo de țopăiala și kitch-ul folclorizant al festivalului național Cântarea României se ascund dramele reale ale culturii române ; faptul că operele clasicilor noștri nu apar încă în ediții complete, că profesorii de limba română au devenit specialiști în culesul porumbului, că vechi monumente de artă, biserici înălțate de voievozi pământeni, sunt făcute una cu pământul, că ierarhia a fost anulată și nulitățile au devenit reprezentative, dând sentimentul unei culturi aflate sub ocupație.

(Mircea Dinescu, Moartea citește ziarul, Interviu acordat ziarului „Liberation")

106) Sunt atrași de fabulosul exotism social de pe aici, de sinucigașii ratați care nu-și pot da foc în piața publică din pricina crizei de chibrituri, și nu se pot spânzura din lipsă de funie și săpun ; de Bucureștiul ce tinde să devină primul oraș laic din Europa, unde milițienii sunt mai deși ca porumbeii și în care bișnițarii au reușit să impune pe moneda națională numele țigărilor Kent ; de maladia gigantismului care măsoară fericirea omului în metri cubi de beton ; de teritoriul absurd în care grănicerii stau cu armele întoarse spre interiorul țării, în care grâul e secerat la televizor, dar rămâne nesecerat pe câmp, în care muncitorii sunt porecliți proprietari spre a li se revinde ceea ce le aparține de drept prin constituție, adică decorul muncii

Scanned with OKEN Scanner

lor, vatamanii obligați să-și cumpere tramvaiele, sondorii, sondele și țăranii prispa din bătătură.

(Mircea Dinescu, ibidem)

107) Cât aș mai vrea să fiu din nou copil,
să nu pot scrie nici măcar un rând,
să nu pot spune O și U și A,
să nu doresc nimic, să urc pe-un ram,
să prind găini de vânt, să le aclam,
și ele să se înalțe, să mă sui
în lună și să-mpart la toți gutui.

(Eugen Jebeleanu, Poezii)

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

În loc de prefață 5
Preliminarii 8
Propoziția atributivă 11
Propoziția atributivă (fraze rezolvate) 19
Propoziția completivă directă 21
Propoziția completivă drectă (fraze rezolvate) . . . 32
Propoziția completivă indirectă 35
Propoziția completivă indirectă (fraze rezolvate) . . . 45
Propoziția predicativă 50
Propoziția predicativă (fraze rezolvate) 78
Propoziția subiectivă 80
Propoziția predicativă (fraze rezolvate) 96
Propoziția circumstanțială de loc 102
Propoziția circumstanțială de loc (fraze rezolvate) . . . 108
Propoziția circumstanțială de timp 111
Propoziția circumstanțială de timp (fraze rezolvate) . . 119
Propoziția circumstanțială de mod (modală) 122
Propoziția circumstanțială de mod (fraze rezolvate) . . 136
Propoziția circumstanțială de scop (finală) 140
Propoziția circumstanțială de scop (fraze rezolvate) . . 145
Propoziția circumstanțială de cauză (cauzală) . . . 149
Propoziția circumstanțială de cauză (fraze rezolvate) . . 156
Propoziția circumstanțială condițională 160
Propoziția circumstanțială condițională (fraze rezolvate) . 166
Propoziția circumstanțială consecutivă 170
Propoziția circumstanțială consecutivă (fraze rezolvate) . 177
Propoziția circumstanțială concesivă 179
Propoziția circumstanțială concesivă (fraze rezolvate) . . 186
Fraze propuse pentru rezolvare 189

Scanned with OKEN Scanner

Lector : EUGEN BUDĂU
Tehnoredactor : D. HURDUBEI

Apărut 1995. Bun de tipar 6.03.1995.
Coli tipo : 12,50. Format 16/54x84.
EDITURA „PLUMB“ — BACĂU.
Strada Mioriței Nr. 27.

Tiparul executat la
Imprimeria „Bacovia“ sub cd. 5163/1994.

Scanned with OKEN Scanner

COLECȚIA ELEVULUI

ȘTEFAN DINCESCU

"Sintaxa frazei" se adresează, cu un incontestabil profit instructiv în partea ei practică, mai ales elevilor din clasele terminale ale ciclului gimnazial, precum și elevilor din liceu care se pregătesc pentru examenele de admitere în facultăţi cu probe de limba română.

Această carte de gramatică se aşază, cu siguranţă, prin modul ei de concepere, prin soliditatea informaţiilor şi noutatea textelor, în raftul de referinţă al contribuţiilor profesorilor băcăuani în domeniul lingvisticii, al istoriei şi criticii literare din ultimul timp.

Eugen Budău

De acelaşi autor:

STRĂJER	Ed. Cartea Românească
TURNIR CU DEMOSTENE	Ed. Eminescu
VIAŢA ÎN PIELEA GOALĂ	Ed. Plumb

ISBN 973 - 9150 - 36 - 5

LEI 3000

Scanned with OKEN Scanner